

HELENA VYPLELOVÁ

VEČERNÍČEK

JAKO TELEVIZNÍ A LITERÁRNÍ
FENOMÉN

VEČERNÍČEK
JAKO TELEVIZNÍ A LITERÁRNÍ
FENOMÉN

Helena Vypelová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Publikace vznikla v rámci projektu Bohemistika: obor pro III. tisíciletí.
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky.

Připravila studentská redakce Günther jako titul č. 16.

Oponoval: PhDr. Radek Malý, Ph.D.

© Helena Vypelová, 2012

© Univerzita Palackého, 2012

ISBN 978-80-244-3354-7

ÚVOD

Prvotním impulsem k napsání monografie věnované fenoménu Večerníček byla tvorba předního českého spisovatele pro děti a mládež Václava Čtvrťka. Během mé práce na jeho monografii se objevily nečekané intermediální souvislosti jeho literární tvorby. Řada autorových populárních pohádkových děl totiž vznikla primárně jako námět popř. scénář pro televizní pořad Večerníček (jejich literární respektive knižní podoba byla sekundární), proto bylo nutné začít hlouběji zkoumat vzájemné vazby textů s jejich filmovou podobou. Od obecných teoretických otázek po formálních a obsahových zákonitostech televizního animovaného seriálu byl jen krok k odhalení specifického postavení Večerníčku v rámci historie animovaného filmu (AF) u nás. Hledání kritických a teoretických reflexí jednotlivých seriálů vedlo k zjištění, že během více než čtyřicetileté existence podvečerního vysílání pro děti se dosud nenašel badatel, který by se tomuto fenoménu věnoval hlouběji. Nezáměr o téma spočívá pravděpodobně ve faktu, že jsou „večerníčkovské“ seriály teoretiky AF chápány jako okrajový produkt určený především ke komerčnímu využití. V publikacích věnovaných teorii a historii AF¹ proto nalezneme jen dílčí zmínky, které existenci tohoto druhu animované tvorby reflektují pouze jako jakousi z nouze ctnost v díle významných českých režisérů.

O něco více prostoru je vybraným seriálům poskytnuto ve filmologických periodikách (např. *Film a doba*), většinou se však jedná o stručné články s ambicemi spíš kritickými než analytickými.

---

1 Viz Dutka, Edgar: Scénáristika animovaného filmu. Minimum z historie české animace či Poš, Jan: Český animovaný film 1934–1994, jeho minulost a přítomnost (kompletní odkaz viz Použitá literatura).

Na téma Večerníček² existuje v současné době jediná knižní publikace – vznikla na zakázku nakladatelství dětské literatury Albatros.³ Autorkou útlého svazku s názvem *Velký příběh večerníčku* je dlouholetá pracovníce Československé (a později České) televize a dramaturgyně večerníčků Marie Kšajtová. Její text má povahu osobních vzpomínek na několik desítek let činnosti v televizní redakci, na setkání s tvůrčími osobnostmi literárními a filmovými i na pracovní peripetie, které s sebou přinášela doba normalizace. Snahu o komplexní uchopení problematiky ruší dosti výrazný emocionální akcent a nepřilíš přehledné a nekoherentní členění textu do kapitol. Nicméně z knihy lze extrahovat řadu podstatných faktů a dozvědět se zajímavé informace ze zákulisí tvorby a vysílání televizních pořadů.

Jedinou rozsáhlou studii s odbornými parametry publikoval v příloze literárního časopisu *Host* nazvané *Host do školy* Petr A. Bílek. Večerníček pojal především jako kulturně-sociologický jev a poukázal na jeden důležitý aspekt: podvečerní animované filmy, které dodnes sledovaly bezmála tři generace českých diváků, se staly prostřednictvím opakovaně vysílaných seriálů (Bílek je označuje jako kanonické) součástí kulturní paměti národa. Řada příběhů, postav a dialogů je natolik všeobecně známá, že je na ně odkazováno v každodenní komunikaci. Někteří filmoví hrdinové dokonce překročili hranice filmu a literatury a stali se součástí lokální pseudohistorie (např. nedaleko jičínského náměstí stojí Rumcajsův dům).

Obeznamenosť české veřejnosti především s výtvarnou podobou večerníčků vytvořila prostor pro jejich komerční využití.

---

2 V následujícím textu se bude pojem „večerníček“ vyskytovat ve dvou podobách: s velkým počátečním písmenem ve významu konkrétního televizního pořadu/programu a s malým počátečním písmenem ve významu obecného žánrového typu.

3 Tituly, které byly pro večerníček buď adaptovány, nebo vznikly na základě filmového námětu či scénáře, zde vycházejí ve speciální edici *Ahoj děti – Dobrou noc*.

Ojedinělé zneužívání kreslených postaviček reklamou bylo předmětem kritiky na přelomu 60. a 70. let, v současnosti je Večerníček v podstatě výrobní značkou, která násobí cenu obchodního artiklu. Plyšová Křemílkové, Vochomůrkové aj. zdatně konkurují disneyovským soukmenovcům, ba dokonce získávají coby takřka národní emblémy zvláštní privilegia. Příkladem jistého druhu fetišismu budiž nedávný osvětový let trojrozměrné formy Milerova Krtečka do vesmíru.

Vzhledem k rozsáhlému (synchronnímu i diachronnímu) společenskému působení Večerníčku jsou pravidelně otvírány otázky o jeho ideologickém obsahu a výchovném vlivu. Některé seriály jsou vnímány obzvláště negativně coby pozůstatek názorové manipulace minulého režimu. Rozsáhlou debatu vyvolal příspěvek Emanuela Mandlera v Lidových novinách (6. 3. 2001), který autor nazval značně provokativně *Rumcajcs a Krkonoš kazí mládež*. Hlavní výtky adresované protagonistům z titulu článku vystihuje tento úryvek: *Celá generace byla vychována Rumcajsem; jejich děti se dnes v Krkonošských pohádkách kochají touž ideologií: třídní a nacionální nenávistí a českou dobrotivou výlučností*. Podobně kriticky se tentokrát ke sklonu českého národa sympatizovat s loupeživými živly, co bohatým berou a chudým dávají, vyjádřil Milan Uhde ve svém článku *Loupežník jako apoštol spravedlnosti* (Revue Proglas, 2001/9, s. 8). Příkladem této dle autora neblahé tradice se v daném případě stal loupežník Rumcajcs: *Loupežník v reálném socialismu byl prostě synonymem sympatáka. To, že [Rumcajcs, pozn. autora] s panským lesem zachází jako se svým, je dobově vítaná anticipace socialistického vyvlastnění, totiž ústavně oprávněné krádeže toho, co krádeží podle ideologického výkladu vzniklo*.⁴ Polemizovat s citovanými či obdobnými názory není cílem tohoto textu, i když by samozřejmě bylo možné mj. poukázat na ideové principy lidové pohádky, které jsou budované na základě opozic (a „třídní“ kontradikce chudý-bohatý patří

---

4 Názor Milana Uhdeho je v kontextu s jeho vlastní tvorbou (je autorem *Balady pro banditu*) obzvláště paradoxní.

mezi frekventované). Předkládaná monografie hodlá především poukázat na fakt, že Večerníček je pozoruhodný umělecký i sociální fenomén, který je schopen vyvolat emoce i iniciovat diskusi. Paušální ideologizování obou zmíněných pohádek, které se dodnes vysílají, ztrácí navíc s postupem času už úplně svůj provokačně-konfrontační náboj. Dětský divák, který se s problematizovanými jevy nesetkal v reálném životě, je bude stěží identifikovat a reflektovat ve fiktivním světě pohádky. Kvalitu obou seriálů naopak potvrzuje stálý divácký zájem (jakkoli i ten může být někdy měřítkem zavádějícím). Řada večerníčků, které v sobě vyjma výchovného záměru nenesly žádný jiný divácký stimul, totiž nepřežila zkoušku časem a zapadla v televizním archivu.

Kulturně-sociologické aspekty Večerníčku, popřípadě jeho ideologicky podmíněné pedagogické vlivy by byly jistě podnětným námětem pro odbornou reflexi, nicméně téma této monografie přesahují. Večerníček nás bude zajímat jako historicky zakotvený umělecký artefakt, který je postaven na průsečíku dvou (respektive tří) umění (je tedy jevem intermediálním) – literatury a filmu, a to filmu animovaného, v němž zásadní roli hraje také složka výtvarná.

Základním pojmem z filmové teorie, formálně-obsahovým a žánrovým předpokladům animovaného seriálu, jeho specifickým výrazovým prostředkům a procesu tvorby televizního pořadu Večerníček, jakož i vztahům filmu a literatury, bude věnována první teoreticky zaměřená část publikace.

Cílem druhé kapitoly bude zařadit „večerníčkovský“ seriál do historického kontextu českého AF, popsat okolnosti jeho vzniku a specifickou problematiku jeho vysílání v minulosti i dnes. Z velkého množství natočených seriálů lze stěží vybrat díla stěžejní, jak se o to ve svém výše zmíněném článku pokusil Petr A. Bílek, která by si zasloužila samostatnou interpretaci, proto budou v zájmu přehlednosti výkladu hledány převládající tvůrčí trendy, přičemž jejich definice bude založena především na hledisku žánrovém.

Analytickou část doplňuje kapitola slovníková v podobě autor-
ských medailonů, členěných do bloků podle tvůrčího zaměření
jednotlivých osobností (scénář-režie-výtvarná realizace), a tabul-
kový seznam večerníčků.

Monografie *Večerníček jako televizní a literární fenomén* je ur-
čena především studentům, kteří se zabývají literaturou pro děti
a jejími vztahy s ostatními druhy umění, ale i laické veřejnosti,
která se o dané téma zajímá.

I.

Nástin teorie animovaného filmu s přihlédnutím k jeho televizní seriálové podobě, tzv. večerníčku

---

1. ZÁKLADNÍ POJMOSLOVÍ

Následující kapitola stručně vymezí základní pojmy, s nimiž budeme v následujícím textu pracovat. Cílem je minimalizovat případné výkladové nejasnosti a také čtenáři, u něhož předpokládáme znalost literární teorie, nastínit alespoň základy teorie filmové. Předem je nutné poznamenat, že snaha o stručnost a přehlednost se nutně projevila ve značném stupni zobecnění a zjednodušení. Detailní výklad filmové teorie přesahuje intenci, potřeby i rozsahové dispozice tohoto textu.

1.1 Film

Film lze jako všechna ostatní umění zkoumat z různých aspektů, například jako technické médium, nebo jako jev sociologický a psychologický apod. Vzhledem k předmětu této monografie zcela účelově od podobných kontextů odhlédneme, a budeme se soustředit na deskripci základních rysů filmu jako svébytného umění.

Zkoumáním filmu jako takového se zabývá filmová sémiotika. Semiotické teorie vycházejí z předpokladu, že každé umění je určitým systémem kódů/znaků, které se v rámci jistých technik a norem spojují ve významový celek. Tato premisa platí i pro film. Přesto je zde jedna výrazná odlišnost: film více než kterékoli další (vývojově starší) umění využívá kódů a znaků jiných komunikačních systémů. Tyto systémy však pouze nereprodukuje, nýbrž je překlenuje, a touto syntézou vytváří novou kvalitu, která se od svých zdrojů podstatně liší. Jedná se tedy o *umění syntetické*.

Podle teorie filmového vědce Jamese Monaca se v něm střetávají 3 druhy kódů:

1. kódy kulturně odvozené – existují mimo film, filmem jsou pouze reprodukovány (např. jak lidé jedí);
2. kódy sdílené s jinými uměními: výtvarným uměním – barva/linie/tvar; hudbou – rytmus/tempo/melodie; literaturou – narativní modely (viz kapitola Film a literatura) a divadlem – gesto, struktura;
3. kódy specificky filmové – jejich vymezení je velmi vágní, povětšinou totiž existují i v jiných uměních.

Specifikum filmu spočívá také v tom, že se jedná o *záznamové umění* – přímo/bezprostředně⁵ zaznamenává reálné obrazové a zvukové (samozřejmě u zvukového filmu) signály. Ustálené postupy výběru a kombinace těchto audiovizuálních signálů jsou specifické výhradně pro film a jen stěží přenositelné do jiných druhů umění. Jedná se o:

- mise en scène (tzv. mizanscéna) – modifikace prostoru a inscenování děje před kamerou (kompozice obrazu – kulisy, nasvícení scény...; formát obrazu/okénka);
- proces filmování – zarámování obrazu, úhel záběru, jeho velikost a hloubka, pohyb kamery, volba filmového materiálu, postprodukce (u AF vstupuje do hry v případě loutkového filmu) – tyto výrazové prostředky k sobě vážou určité významy – např. záběrem detailu jev zdůrazníme, oddálením kamery zařadíme do kontextu, nadhled vyvolává pocit bezmoci, podhled dodává snímanému autoritu;
- montáž/střih/filmová skladba – modifikace času, sestavování záběrů filmu.

---

5 Narozdíl od umění reprezentativních, která jsou založena na zavedených znacích (výtvarné umění) a na jazykových konvencích (literatura). Bez jejich znalosti je komunikace mezi dílem a recipientem nefunkční.

1.2 Animovaný film (AF)

Pojem animace pochází z latinského slova „animare“, jehož doslovný překlad zní „oživovat, přivádět k životu“; animování znamená oživovat neživou hmotu, uvádět ji v pohyb.

Prvotní surovinou AF je neživý materiál různého původu a vlastností – kresba, loutka (ze dřeva, papíru – tzv. plošky, plastelíny, moduritu).⁶

Iluze života (akce) vzniká postupným spojováním souvislé řady ofotografovaných pohybových fází kresby, loutek, předmětů apod. Pohyb tedy není zachycován přímo prostřednictvím fotografického snímání obrazu (živé akce) tak, jak je tomu u hraného a dokumentárního filmu, nýbrž vytvářen inscenací statických záběhů respektive pohybových fází před kamerou.

Specifikem, které odlišuje AF od hraného filmu, je tedy odlišný způsob uchopování reality. Vztah ke skutečnosti v AF je zásadně deformován jejím výtvarným pojetím, které posouvá AF do sféry výtvarného umění. Ke kódům hraného filmu (viz kap. 1.1) se navíc přidružuje kód výtvarného umění – jeho formální konvence, jeho symboličnost atd. Díky tomuto „kódování kódu“

---

6 Podle základního materiálu a techniky animace dělíme animovaný film na kreslený, který zahrnuje všechny animované grafické techniky, a loutkový, kde se pohyb loutek a předmětů děje v trojrozměrném prostoru.

Popis techniky kresleného filmu: Výtvarné návrhy (kresby tužkou) výtvarníka a animátorů jsou tzv. fázaři a konturisty přeneseny na průhledné fólie (ultrafány); ty jsou pak podle charakteru fáze a záběru různě skládány a vrstveny na sebe. Zjednodušeně se jedná o dvě základní vrstvy: na spodní je namalováno pozadí, na vrchní, tzv. akční vrstvě se postavy a věci pohybují. Jednotlivé fáze jsou snímány po okénku, jejichž spojením do filmového pásu vzniká iluze plynulého pohybu.

Na podobném principu fungují i další techniky kresleného filmu, např. malba na skle, kresba mastnou tužkou, uhlím, metoda suché jehly, techniky koláže apod. Specifickým tvůrčím postupem je kresba (rytí) přímo na filmový pás.

(výtvarný kód je formován kódem filmovým) je AF ve svých vrcholných podobách schopen kondenzovat myšlenky na minimálním prostoru. Výrazovými prostředky autorů AF jsou proto především metafora, metonymie, respektive nadsázka a dramatická zkratka, tedy tropy, které jsou založeny na posunu, kumulování či násobení významu.

Do hry vstupují i výrazové prostředky dalších umění (viz kap. 1.1); specifické prostředky jsou stejné jako u hraného filmu (modifikace prostoru, času, proces filmování).

Nezávislost AF na fotografickém obrazu se odráží i v možnostech námětu. Jeho potenciál popsal režisér Eduard Hofman v rozhovoru pro časopis *Film a Doba*: [v AF se] *dějí věci, které nelze vyjádřit tou normální realitou, jak je to možné v hraném filmu. Hrají tam například personifikovaná zvířata, neživé předměty, jako je třeba klavír, který tančí a zpívá, nebo strom, který chodí, atd.*⁷

2. TROPY ANIMOVANÉHO FILMU

Podobně jako v literatuře, a v tomto případě je analogie na místě, neboť filmová poetika pracuje do značné míry s literární terminologií, spočívá uměleckost AF v tropech, tedy v invenčním využití běžných výrazových prostředků za účelem vytvoření nového, neočekávaného významu. Podstatou tropů je vyjádření nového vztahu k označované věci, do popředí se dostávají konotované významy.

Jak bylo řečeno výše, film je schopen reprodukce kódů ostatních umění, stejně tak je tomu v případě prostředků sémantického ozvláštňení. Ovšem způsobem, jakým s těmito prostředky nakládá, vytváří film tropy vlastní.

Jako příklad může posloužit poněkud otřelý záběr na padající stránky kalendáře, který je metonymickým vyjádřením ubí-

---

7 *Animace a doba* (Sborník textů z časopisu *Film a doba* 1955–2000), usp. Stanislav Ulver, Sdružení přátel odborného filmového tisku, Praha 2000, s. 74.

hajícího času. Tato konkrétní podoba metonymie je do ostatních umění takřka nepřenositelná. Její použití v literárním textu je nemožné, ve výtvarném díle poněkud krkolomné. Specifičnost této synekdochy vyplývá především z využití audiovizuálního potenciálu filmu, hlavně schopnosti zaznamenávat proces, plynutí v čase.

Na konkrétních příkladech si nyní demonstrováme, jak v AF fungují hlavní druhy tropů.

2.1 Metafora neboli přenesení významu na základě vnější podobnosti

Užití metafor se v animovaném filmu doslova nelze vyhnout. Tato determinace vyplývá z faktu, že potenciál metafory v sobě nese již samotná výtvarná realizace skutečnosti. Kresba, loutka či jiný animovaný materiál zobrazují realitu na základě jejích vnějších atributů. Může tak být činěno velmi přesně v podobě výtvarné (ač do jisté míry stylizované) kopie reality nebo zastřené prostřednictvím náznaků a zkratek, které vyžadují větší mentální aktivitu diváka k dekodování obrazu. Tato abstraktní verze metafor je typická pro tzv. animační hru s nejrůznějšími materiály – kameny, knoflíky, látkami apod. (sopečný tuf se například chová jako slepice) a je určeno spíše pro dospělého recipienta. Estetický zážitek je aktivován poznáním, že různé předměty jsou schopny zobrazit něco jiného než sebe.

Dětské seriály jsou založeny sice také na stylizovaném, ovšem přesto lehce odhalitelném, zpodobnění dobře známé skutečnosti. Reálný předobraz musí být snadno identifikovatelný, přesto tvůrcům zůstává široký prostor pro výtvarnou interpretaci postav a prostředí. Za příklad může sloužit výtvarná podoba dvou bratrů Edudanta a Francimora ze stejnojmenného animovaného seriálu. Při jejich tvorbě měl výtvarník Vratislav Hlavatý sice k dispozici původní knižní ilustrace předního českého malíře Josefa Čapka, avšak místo jejich mechanického animování využil potenciálu literární charakteristiky protagonistů a vložil do své dynamické

kresby čapatého Francimora a balónovitého Edudanta nikoliv pouze obraz literárních hrdinů, ale i možnosti k dalšímu na knize nezávislému rozvíjení komických situací a gagů. V tomto směru se sice filmová adaptace vzdaluje knižnímu originálu (dějové linky Poláčkovy prózy se drží velmi nedůsledně), na druhé straně využívá specifických prostředků AF k vytvoření autonomního uměleckého díla.

V AF nalezneme i dílčí druhy metafory. Mezi nejfrekventovanější patří *personifikace*: vlastnosti živé bytosti se přenášejí na věc, popř. lidské vlastnosti na zvířecí protagonisty. Ve večerníčcích se nejčastěji setkáme s druhou variantou (bývá označována též jako *antropomorfizace*) – zvířata mají lidské schopnosti (mluví, chodí po dvou apod.), vlastnosti a napodobují lidské chování (díívají se na televizi, poslouchají rádio, sportují, řídí dopravní prostředek apod.).

Jiné typy metafory, např. zvuková metafora či synestézie (záměna počítků různých smyslů) jsou možné jen na jazykové úrovni, a takovým způsobem jsou také využity v AF.

2.2 Metonymie neboli přenesení významu na základě vnitřní souvislosti

Nejčastější podobou metonymie, s níž se v AF setkáme, je *synekdocha*, kdy je význam přenášen na základě vztahu části k celku. Velmi efektivní i ekonomické je vyjádření celku pomocí zobrazení jeho části (detailu), tzv. *pars pro toto*. V tomto případě lze hovořit o „filmovém těsnopisu“. Řada těchto tropů však byla v dějinách filmu nadužívána a ztratila ozvlášťující funkci. Např. detail pochodujících nohou ve významu armády, či výše zmíněné padající stránky kalendáře dnes patří mezi filmová klišé.

Na metonymickém principu jsou založeny i další výrazové prostředky AF. Nejčastěji se setkáme s *hyperbolou* neboli *nadsázkou*, která je typická pro vysoce stylizované žánry, mezi něž patří například AF vlastní forma pohádky či hororu. Na principu hyperboly je v pohádce postavena charakteristika postav, v řadě

případů i jejich funkce. Jeden umocněný (povahový/tělesný) znak vymezuje úlohu protagonisty v rámci příběhu (viz pohádka o Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém).

Hyperbola je také jedním ze základních způsobů výtvarného uchopení skutečnosti, často se s ní proto setkáme ve vizuálním plánu filmu. Pomocí výtvarné stylizace (předimenzováním určitých vnějších rysů) lze na základě kulturně-sociologických konvencí animovanou postavu charakterově definovat dříve, než se stane aktérem filmového příběhu. Např. abnormální tloušťka se pojí s nenasytností/žravostí, velký nos signalizuje lež atd.

Nadsázky lze v AF použít za různým účelem, v dětských televizních seriálech většinou slouží k navození komické situace.

Další poddruhem metonymie je *ironie*, tedy tvrzení, které znamená svůj pravý opak. Ve večerníčcích, jako i v dalších uměleckých útvarech adresovaných dětem, se s ní téměř nesetkáme, a pokud ano, ocení ji spíše dospělí recipienti.

3. ANIMOVANÝ FILM A LITERATURA – VEČERNÍČEK A JEHO LITERÁRNÍ PODOBA

Předmětem monografie je filmová a literární podoba dětských animovaných seriálů, proto pomineme vztahy AF k ostatním uměním a soustředíme se na jeho vazby s literaturou.

Text jako takový stojí u zrodu každého (nejen) animovaného filmu, ať již v podobě knižní předlohy, námětu či literárního scénáře. Teprve poté, co je vybrán vhodný literární námět, následuje jeho postupná úprava pro filmové zpracování (více in kap. 5). Převod textu do filmu nepřináší jen problémy na úrovni technické, ale především na rovině sémantické. Významy ve formě abstraktního znaku (slova) je nutné převést do zcela odlišného komunikátu, jehož materiálem je fonofotografický (audiovizuální) záznam. Tento intersémiologický překlad je možný prostřednictvím styčných prvků mezi filmem a literaturou.

Literární a filmová teoretička Marie Mravcová hovoří o třech základních kontaktních oblastech:

1. narativní potenciál čili „příběhovost“ – film kopíruje narativní modely beletrie – fabulační osnovy, formy vyprávění (paralelní vyprávění, retrospektivy, chronologie a její narušování), a pracuje s materiálem příběhu (zápletka, prostředí, téma). Narace vnáší do filmu časový prvek;⁸
2. reálné slovní soustavy (dialog, monolog, komentář). Základními jazykovými prostředky filmu jsou dialog a komentář, které ovlivňují dynamiku příběhu. Dialog většinou dějový spád zpomaluje, komentář zrychluje;
3. tropy (viz kap. 2).

Na základě zmíněných styčných bodů je sice možné provést intersémiologický překlad, přesto se tak neděje automaticky. Naopak je nutno utkat se s řadou problémů, které plynou z odlišného naračního potenciálu dvou komunikačních systémů.

Možnosti práce s abstraktním znakem (slovem) jsou v (animovaném) filmu značně omezeny. Na jedné straně je to dáno zakotvením (plynutím) filmu v reálném čase, tedy kratší dobou narace (doslovné převyprávění je téměř nemožné, ba nežádoucí), na straně druhé výše zmíněným audiovizuálním charakterem filmu, kde je slovo (ve své mluvené i psané podobě) vedle dominujícího obrazového prvku pouze jedním z prostředků ke konstruování významu (mluvené s. – dialog a komentář, psané s. – nápisy, dopisy...). Vzhledem k tomu, že není možné hledat ekvivalenty na úrovni základní významotvorné jednotky literatury – slova, musí být nalezeny na významové rovině vyšší: motiv, téma, postava, časové a prostorové relace, tempo vyprávění, vyprávěcí postupy atd. Během tohoto procesu zákonitě dochází k redukci ideové vrstvy předlohy (obzvláště jedná-li se o adaptaci literárního díla), funkci jazykových prostředků supluje obraz, slovo má

---

8 Rozvinuté prostředky pro časovou segmentaci má hudba. Skladba má své tempo/rytmus/jednotlivé tóny se skládají v melodii. Ve stejných pojmech lze uvažovat i v případě filmu.

funkci pouze doprovodnou – může k obrazu přidávat nové informace (dialog, komentář) nebo jej duplikovat (komentář).

Komentář je filmová podoba literární kategorie vypravěče. V AF a především ve večerníčku je jeho úloha značně posilněna. Vypravěč zde figuruje ve dvojí podobě:

- jako subjekt, který je součástí fiktivního světa – jedna postava vypráví druhé (např. Maxipes Fík tlumočí Áji svá snová dobrodružství);
- jako vševědoucí entita lokalizovaná mimo děj. Většinou se jedná o neidentifikovatelný hlas/subjekt nadřazený vůči protagonistům filmu. Má přehled o fikčním světě a je informovaný o dalším ději i pointě. Tento případ je frekventovanější a vypravěč v něm plní dvojí úlohu:

1. je zdrojem informací, které nedokáže zřetelně a stručně vyjádřit samotný obraz. Většinou se jedná o pojmenování postav, místa, času atd. Nejčastěji se tyto tzv. vstupní formule (např. „byl jednou jeden král...“) vyskytují v žánrech určených dětskému vnímateli. S nejrůznějšími variantami se setkáme i ve „večerníčkovských“ seriálech, za všechny ocitujme úvodní pasáž z *Edudanta a Francimora: Nedaleko našeho městečka se nacházel temný a hluboký les. My děti jsme ho nesměly navštěvovat, poněvadž v něm rostly jedovaté houby a divá zvěř*;
2. shrnuje to, co se děje na obraze, v podstatě duplikuje významy obrazové složky filmu. S touto funkcí vypravěče se často setkáme v dětských animovaných seriálech, neboť vyjádření téhož obsahu ve dvou kódech napomáhá dětskému divákovi k porozumění. Duplikace jazykového a obrazového kódu usnadňuje také případné další adaptování, a to v obou směrech (literatura ↔ film). U večerníčků (a obecně v dílech určených dětem) může však být problematické najít rovnováhu

slova a obrazu. Přílišná doslovnost/návodnost (vedená například záměrem předat jednoznačné mravní poselství), absence více ideových plánů, zkratek, náznaků a vtipu má většinou malou životnost a nepřezijí tzv. zkoušku časem (řada na zmíněných principech postavených seriálů nepřezila svou premiéru).

Text jako primární surovina filmu má různou podobu. Během převodu do filmového obrazu prochází několikerou úpravou. Je-li prvotní inspirací filmového zpracování literární dílo, musí být jeho rozsah adekvátně redukován do podoby scénáře a obsah převeden do nového kódu. Některé problémy, s kterými se musí filmaři (scénárista, režisér...) při adaptování vypořádat, byly popsány výše.

Proces adaptace však může probíhat i opačným směrem: film iniciuje vznik literárního díla. Důležitou roli zde hraje širší sociologický kontext.

V případě literární adaptace filmu se jedná spíše o uspokojení společenské poptávky. Tzv. bestsellery mají většinou ambice ekonomické (dobře se prodat) nikoli umělecké. S tímto problémem se setkáme i u knižních produktů, které vznikly na základě úspěchu televizních seriálů. Vzhledem k tomu, že filmová podoba je u večerníčku většinou primární – filmových adaptací původního literárního díla je podstatně méně (např. adaptace knih J. Lady, K. Čapka, viz kap. 3.3 v II. oddílu) – jedná se o otázku dosti zásadní.

Narozdíl od hraného filmu je převod dětského AF do literární podoby výrazně snazší: v obou komunikátech (literárním i filmovém) dochází k duplikování dvou kódů – jazykového i obrazového. Ve filmu komentář popisuje to, co se děje na obraze, v literatuře je slovo doprovázeno ilustracemi. V některých dětských publikacích je jazykový kód redukován na minimum ve prospěch výtvarného kódu. Obrazový doprovod knih je tím, co ho činí atraktivní a prodeje schopnější. Opět funguje jako značka (vizuální kód).

4. ANIMOVANÝ FILM A ŽÁNŘ – ŽÁNROVÁ SPECIFIKACE VEČERNÍČKU

Tvůrci AF mají možnost pracovat s celým žánrovým spektrem literatury, mezi frekventované patří satira, parodie, groteska, romance, alegorie, moralita, horor či pohádka. Většinou se jedná o formy vysoce stylizované, které mají vyhraněná formální a tematická pravidla – odehrávají se v podobných kulisách, vystupují v nich typické postavy apod.

„Večerníčkovské“ seriály lze zahrnout pod žánrové označení *autorská pohádka*.⁹ Jedná se o pojem poměrně široký, který v sobě skrývá pestrou a obsáhlou paletu dílčích druhů.

Za původní formu pohádky je považována pohádka lidová. Některé večerníčky, příp. jejich literární podoba z její tradice vycházejí více (např. *Čarodějné pohádky* podle J. Š. Kubína), u jiných je kontinuita s principy lidových pohádek (záměrně) zastřena (např. *Edudant a Francimor*). Tyto dvě tendence jsou v historii Večerníčku natolik výrazné, že na jejich základě můžeme definovat dva produktivní typy večerníčkovských seriálů. Základním hlediskem pro jejich vymezení bude právě míra návaznosti na zákonitosti folklorní pohádky, mezi něž řadíme především tyto rysy:

- stereotypní (opakující se) kompoziční a stylové postupy, syžety, motivy, postavy...;
- antitetická stavba příběhů, vyostřená polarita (dobro–zlo, krása–ošklivost, atd.) a z ní plynoucí zjednodušené (idealizované) vidění světa;
- časová a místní nekonkrétnost;
- jasné ideové (mravní, výchovné) poselství (vítězství dobra nad zlem).

---

9 Zvláštním případem jsou hrané seriály Václava Chaloupka. Příběhy zvířecích mláďat (medvědi, vydra, bažanti ad.) se pohybují na hranici dobrodružného příběhu ze života zvířat a (inscenovaného) dokumentu .

1) V prvním typu večerníčku jsou záměrně akcentovány principy lidové pohádky a jejího mytického prazákladu a naopak potlačovány (až negovány) prvky moderní civilizace.

Specifickým druhem jsou *autorské adaptace lidových pohádek*. Setkáme se s nimi především v rané historii Večerníčku, kdy byla natočena řada, dnes téměř neznámých, folklorních příběhů z různých koutů světa (např. *Africké pohádky*, *Indické pohádky*, *Srbské pohádky*, *Lužickosrbské bajky* ad.). Tento typ, ač dosti produktivní, se nedočkal výrazného diváckého ohlasu a dostal se na periferii tvůrčího zájmu. K jeho jistému oživení došlo v době nedávné, kdy byly podle adaptací J. Š. Kubína natočeny po všech stránkách zdařilé *Čarodějné pohádky*.

Mnohem významnější pozici si v rámci historie Večerníčku vydobily *pohádky tzv. iluzorního folkloru*. Vědomě se hlásí k principům folklorních útvarů (pohádky, pověsti, bajky) ba dokonce mýtu (např. pohádkově idealizovaný metaforický obraz světa a vztahů v něm v cyklech Václava Čtvrťka – jejich analýze je věnována kap. 3.1 v oddílu II).

Patří sem: *Cesty formana Šejtročka*, *O človíčkovi*, *O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi*, *O loupežníku Rumcajsovi* (včetně dalších pokračování, viz Seznam večerníčků, oddíl IV.), *O skřítku Racochejlovi*, *O vodníku Česílkovi*, *Pohádky ovčích babičky*, *Pohádky z mechu a kapradí*, *Příběhy včelích medvídků*, *Rákosníček*, *Říkání o víle Amálce*, ad.

2) Ve druhém typu, který lze nazvat pomocí terminologie literární vědkyně M. Genčiové jako *imaginativní pohádky*, jsou vazby na lidovou pohádku potlačeny: nejsou dodržovány pohádkové kompoziční postupy, v příběhu se objevují ve větší či menší míře prvky moderní civilizace.

Odklon od zmíněných principů se děje na základě několika procesů:

- cykličnost děje iluzorní pohádky je nahrazena lineárností;
- prostor a čas je konkretizován;
- v příběhu se objevují reálie každodenního (moderního) života;

- nadpřirozené pohádkové postavy jsou polidšřovány, zba-
vovány démonického charakteru – viz *Bubáci a hastr-*
mani Josefa Lady.

Pro přehlednost můžeme imaginativní pohádky členit podle typu protagonisty:

1. Pohádky se zvířecím hrdinou lze dále dělit na:

- a) naučné pohádky o životě zvířat, kde zůstávají zachovány přírodní vztahy mezi zvířecími hrdiny. Do této skupiny ná-
leží především hrané večerníčky Václava Chaloupka (*Kluci z e zámku, Méřové, Pruřovaní kamarádi, Vydrýsek*);
- b) příběhy zvířat, které jsou komponovány jako paralela či alegorie lidského konání. Řada z těchto příběhů má groteskní charakter. Konfrontace zvířecí podstaty hrdiny a jeho lidského chování vyvolává komický efekt (více v kap. 3.2 v oddílu II.).

Za všechny jmenujme: *Broučci, Bob a Bobek, Domeček u tři kořátek, Dva ve fraku, Hup a Hop, Já Baryk, Jak to chodí u hrochů, Kosí bratři, Kryšáci, O chytré kmotře lišce, O krtkovi, O zvířátkách pana Krbce, Štaflík a Špagetka, Žofka a spol.*

2. Druhou kategorií jsou pohádky s dětským hrdinou. Jen malé množství seriálů je založeno na příbězích pouze dětských hrdinů (např. *Bolek a Lolek, Jája a Pája, Mach a Šebestová*), většinou jim sekundují personifikovaní zvířecí nebo nadpřirození partneři (např. *Edudant a Francimor, Káča a Škubánek, O Dorotce, O Kanafáskovi, O klu-kovi z plakátu* ad.).
3. Do poslední kategorie spadají pohádkové příběhy, jejichž protagonistou je oživený předmět: hračka (*Autíčko s červeným srdcem*), dopravní prostředek (*Pohádky o mašinkách*) nebo přírodní jev (např. věřící z *Pohádek z Větrné Lhoty*).

Tento typ hrdiny je progresivní hlavně v zahraniční tvorbě. Po úspěchu animovaného rodinného filmu *The Cars* (česky *Auta*) byla natočena řada podobně laděných seriálů: *Autíčka*, *Finley*, *požární autíčko*, *Mašinka Tomáš*, *Záchranná loďka Eliáš* ad.

4.1 Seriál

Večerníčky patří mezi televizní seriály. Pojem seriál se zdá poněkud problematický, chceme-li ho použít v žánrové klasifikaci literatury. Diskutabilní je především fakt, že „seriál“ působí spíše jako pojem zastřešující, který lze dále žánrově specifikovat (např. hraný seriál je možné dále označit jako detektivní, dobrodružný, pohádkový, historický, komediální, romantický). Termín seriál v sobě nese především informace o formálních danostech díla než o jeho pravidlech tematických, nicméně v některých příručkách je řazen mezi (literární) žánry a řada literárních teoretiků se jím tak zabývá (např. Umberto Eco). V našem případě je použití tohoto termínu ve významu žánru funkční, neboť přesně vystihuje formální (dokonce i technické náležitosti – jako je délka dílu) i obsahové prvky, které jsou hlavními spojnicemi mezi filmovou a literární podobou (která z nich byla primární, je v tomto kontextu podružné).

Historie seriálu není příliš dlouhá (pomineme-li na podobných principech komponovaná díla ze starší literatury – např. Boccacciův *Dekameron*). Velký rozmach v nejrůznějších uměleckých odvětvích (literatura, komiks, film) zaznamenal až na konci dvacátých let minulého století, a to hlavně zásluhou prvních filmových animovaných grotesek Walta Disneyho. Vzhledem k neexistenci animovaného filmového průmyslu u nás se progres nového žánru v Československu odrazila nejdříve v literatuře. Ponecháme-li stranou seriálovou tvorbu v novinách a časopisech, lze za jedny z prvních českých seriálů považovat Čapkovo *Povídání o pejskovi a kočičce* (1929), Ladovy meziválečné prózy *Mi-*

keš (1934) či *O chytré kmotře lišce* (1937) nebo *Ferdu Mravence* (1936) Ondřeje Sekory.¹⁰

Druhá vlna seriálové tvorby přišla s rozvojem televizního vysílání. Nekonečné hrané filmy na pokračování určené pro dospělého diváka si záhy našly svůj dětem adresovaný ekvivalent v podvečerním vysílání seriálů animovaných. Jako společensko-kulturní fenomén neunikla nová forma důkladné teoretické reflexi a pokusům o klasifikaci:

Za základní rys seriálu považuje teoretik AF Jiří Kubíček sklon k cykličnosti. Odlišuje 3 typy cyklických pořadů:

1. animovaný cyklus – soubor samostatných děl (různých stylů či technik), které spojuje jeden z jeho parametrů, např. cyklus evropských animovaných pohádek;
2. animovaný seriál – televizní forma dlouhého příběhu, který je rozdělen do příslušného počtu epizod (z večerníků sem patří např. *Malá čarodějnice* či *O Kubovi a Stázině*);
3. animovaná série – soubor samostatných příběhů se zásadním společným jmenovatelem (hlavním hrdinou). Jednotlivé epizody jsou dějově uzavřené, stylově jednotné. K tomuto typu náleží většina „večerníčkovské“ produkce.

Obecně definované rysy seriálu můžeme dále specifikovat a následně demonstrovat na konkrétních ukázkách. Jako pracovní materiál nám poslouží seriály Václava Čtvrta:

1) Jedním z obecných znaků (televizních pohádkových) seriálů je, že *sestávají z určitého počtu relativně samostatných epizod*. V pohádkových cyklech Václava Čtvrta je kauzální závislost příběhů sice potlačena na minimum, přesto v nich (zvláště u tzv.

---

¹⁰ Není jistě náhodou, že podle všech zmíněných děl byly později natočeny animované seriály.

jičínských pohádek)¹¹ lze vysledovat prvky, které vzájemnou zaměnitelnost dílů omezují. Jsou to například témata, která se prolínají celým seriálem a vyžadují, aby byla zachována určitá *logická a časová posloupnost motivů*, z nichž sestávají. Jedním z příkladů je téma (proces) získávání hospodyně/družky, který se opakuje ve většině Čtvrtkových večerníčků, jejichž protagonistou je lidská bytost (loupežník Rumcajs, forman Šejtroček, hajný Robátko), ale i v některých seriálech s hrdiny nadpřirozenými (Maková panenka a motýl Emanuel). Podle tradice se nejdříve konají námluvy (Rumcajs na svou nevěstu políčí sluneční prstýnek), poté svatba (místo popisu svatebního obřadu používá Čtvrtek symbolů, které se k tomuto rituálu vážou – Rumcajs navleče Mance prstýnek, hajný Robátko svazek s Josefkou stvrdí společným stolováním, motýl Emanuel si zatančí s Makovou panenkou) a až nakonec vzniká společná domácnost (jeskyně, hájenka, makové pole). Úkolem nově vzniklého páru je starat se o domácí teritorium, které se mnohdy rozrůstá v celý les (u Rumcajse a Robátka) nebo makové pole (panenka a Emanuel z něj vyhánějí škůdce a zajišťují jeho každodenní chod). Kdyby byla posloupnost procesu získávání hospodyně narušena, ztratil by motiv smysl.

Variantou „svatebního“ motivu je v jiných večerníčcích vývoj hlavního hrdiny. Jednotlivé díly *Maxipsa Fíka* jsou propojeny po sobě následujícími životními etapami – narození (*Zrození Maxipsa Fíka*), růst, zastavení růstu (*Zmoudření Maxipsa Fíka*), výchova (*Maxipes Fík ve škole, sportuje...*), odchod na zkušenou (*Fík jde do světa*), získávání zkušeností a návrat domů (*Maxipes Fík se vrací*).

Dalším prostředkem signalizujícím následnost jednotlivých epizod je *gradace*. Bývá vyjádřena buď explicitně, např. výčty (Rumcajsovi se dostává prvního, druhého, třetího varování), nebo

---

11 Jičínské pohádky, jak napovídá přívlastek, se odehrávají ve městě Jičíně a jeho okolí. Patří mezi ně cykly *Rumcajs* (1970), *Manka* (1975), *Cipísek* (1975); seriál *Cesty formana Šejtročka* (1977) a pohádkový román *Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni* (1979).

implicitně (Rumcajs se střetává se stále silnějším protivníkem: postupně přemůže jičínského starostu a knížete, aby se nakonec utkal se samotným „císařánem“).

Tyto náznaky časové posloupnosti mají za úkol udržet seriál jako celek, pro pochopení jednotlivých epizod jsou však nepodstatné. Řada večerníčků je založena na řetězení zcela autonomních příhod.

2) Druhým základním znakem seriálů je to, že jednotlivé epizody spojuje *omezený okruh* (z jednoho příběhu do druhého, ale i z knihy do knihy) *putujících postav*. Hlavním kontaktním prvkem je hrdina, kterého napříč kapitolami doprovází i některé postavy vedlejší, především tzv. škůdci či protivníci. Starosta Humpál se jako představitel záporného hrdiny objevuje v seriálech o Rumcajsovi i Šejtročkovi, jelen Větrník vystupuje jako hlavní postava v knize *O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi* a jako vedlejší v *Říkání o víle Amálce*. Speciální Čtvrtkovou libůstkou je opakovaný výskyt motivu násilně získané nevěsty – mladé a krásné dívky se snaží zmocnit nechtěný nápadník – starý, ošklivý, zlý atd. (člen městské honorace). Aby měl volné pole působnosti posílá dívčina milého na vojnu. V příbězích o Rumcajsovi a Šejtročkovi je historie opuštěné nevěsty součástí zápletky, která dává vyniknout altruistickému charakteru loupežnického a formanského protagonisty, hlavní dějovou linií se však stává ve Čtvrtkově pohádkovém románu *Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni* (1979).

Putovními tematickými prvky tedy nejsou jen postavy, ale i celé zápletky či trsy motivů.

5. PROCES TVORBY VEČERNÍČKŮ – KLASIFIKACE VEČERNÍČKŮ PODLE ZPŮSOBU VÝROBY

Při vzniku Večerníčku je ve srovnání s ostatními AF posílena úloha dramaturga. Plánuje jednotlivé fáze výroby, vybírá literární předlohu a režiséra. Na základě literárního textu, může se jednat

o adaptaci literárního díla vzniklého nezávisle na filmu či o text pro filmové zpracování přímo určený, vzniká scénář. Zvláště u AF je důležité, aby námět odpovídal specifičnosti animace a využil tak její fantastičtější a poetické možnosti.

Scénář je předložen vybranému režisérovi, v jehož kompetenci je výběr výtvarníka a dalších členů výrobního štábu (kamera, animace, střih, hudba...). V poslední době přibývá počet tzv. autorských filmů, kdy je osoba režiséra, výtvarníka i scénáristy totožná (viz filmy Pavla Koutského, některé seriály Z. Smetany, J. Lamky ad.). V následující fázi předloží výtvarník své návrhy režisérovi. Po jejich schválení společně vypracují technický scénář, který obsahuje náčrty jednotlivých záběrů doplněné deskripcí pohybu jednotlivých figur a rekvizit. U každého záběru nalezneme informaci o jeho velikosti, délce, připomínky k technice snímání, pohybu kamery apod. U Večerníčku je délka jednoho dílu omezena na šest až osm minut.

Podle materiálu a techniky animace dělíme animovaný film na kreslený, který zahrnuje všechny animované grafické techniky, a loutkový, kde se pohyb loutek a předmětů děje v trojrozměrném prostoru. Vedle těchto základních druhů animovaného filmu existují filmy kombinované, v nichž je loutka či kresba zasazena do reálu, a filmy se speciálními technikami – např. s animací skleněných, perníkových či vlněných figurek, sypkých materiálů (viz AF Hermíny Týrlové) apod.

Typ animační techniky má vliv na realizaci výtvarných návrhů. Záměrem tohoto textu není jejich podrobný popis, proto ve stručnosti načrtne, jak probíhá proces animace jen ve dvou základních typech AF.

Úkolem animátora kresleného filmu je po dohodě s výtvarníkem rozkreslit základní situace, vytvořit klíčové kresby rozloženého pohybu. Fázaři doplní jeho kresby dalšími pohybovými fázemi. Celý proces je pečlivě revidován a jeho schválený výsledek předán konturistům a koloristům.

Konturisté kresby přenesou na průhledné ultrafánové fólie, koloristé je vybarví speciálními barvami. Hotové plochy se po-

sléze vrší na sebe. Na statické pozadí se umísťují tzv. akční vrstvy (v nichž se pohybují postavy, zvířata, věci). Výsledný obraz snímá kameraman po okénku. Teprve jejich spojením do filmového pásu vzniká iluze pohybu.

U loutkového (ploškového) filmu je práce animátora poněkud odlišná, pracuje buď s loutkou v trojrozměrném prostoru nebo s (papírovou) dvojrozměrnou loutkou. Pohyb je opět rozložen na jednotlivé fáze, které jsou postupně snímány a spojeny do filmového pásu.

Závěrečnou fází u obou technik je doplnění obrazové stopy filmu stopou zvukovou (řeč, ruchy, hudba).

Pro ilustraci jednotlivých výrobních technik klasifikujeme večerníčky podle způsobu výroby:

- hraný loutkový film – trojrozměrná technika, loutkoherci pohybují loutkami před normální kamerou.
Příklady: *Broučci I*, *Na návštěvě u Spejbla a Hurvínka*, *O vepříku a kůzleti*, *Příběhy včelích medvídků* ad.;
- animovaný loutkový film – též 3D technika, narozdíl od typu I. je obraz snímán trikovou kamerou nikoli plynule, ale okénko po okénku, vyžaduje speciální loutky, které musí držet v jakékoli pohybové fázi, většinou mají kovovou kostru s jemnými klouby. Těto technice se věnovali režiséři B. Pojar, L. Beneš, V. Pospíšilová a především J. Trnka.
Příklady: *Broučci II*, *Dobrodružství na pasece*, *Jája a Pája*, *Jak to chodí u hrochů*, *Pat a Mat*, *Pohádka stříbrného carství*, *Vánoční koledy* ad.;
- kreslený film – dvojrozměrná technika, jejíž principy byly podrobněji popsány výše.
Příklady: *Bob a Bobek*, *Cesty formana Šejtročka*, *Čarodějné pohádky*, *Do pohádky...*, *Kanafásek*, *Káťa a Škubánek*, *Kosí bratři*, *Mach a Šebestová*, *Maková panenka*, *Maxipes Fík*, *O Kubovi a Stázině*, *O loupežníku Rumcajsovi*,

Pohádky z mechu a kapradí, Putování za švestkovou vůní, Rákosníček, Štaflík a Špagetka, Víla Amálka, Z deníků žáků 3.bé aneb Edudant a Francimor ad.;

- ploškový neboli papírkový film – 2D technika v některých aspektech blízká loutkovému filmu. Jeho základem jsou kolorované kresby vystřižené z papíru (obvykle složené z několika částí), z nichž animátor skládá jednotlivé pohybové fáze pod kamerou. Pracuje s ploškami stejně jako s loutkou, ale v dvojrozměrném prostoru.

Příklady: Běla a malý čaroděj, Bubáci a Hastrmani, Byla jednou koťata, Dášěnka, Dobrodružství pod vrby, Koulelo se jablíčko, Kubula a Kuba Kubikula, Matylda, My tři braši od muziky, O človíčkově, O chytré kmotře lišce, O ráši Mlíkovi, O skřítku Racochejlovi, O zvířátkách pana Krbce, Oštrozok, Pohádky o mašinkách, Příhody kocourka Damiána, Šibal, Štuclinka a Zachumlánek, Toronto Tom – kocour z Ameriky ad.;

- poloplastický neboli reliéfní film – více než ploškový film se blíží technice 3D. Je to dáno použitým materiálem, jímž jsou figurky/předměty plastického charakteru (např. dřevo, modelovací hmota). Bývají položeny v několika plánech pod sebou na skle, aby se zvýšila iluze prostoru.

Příklady: Cvoček astronautem, Vodník Česílko ad.;

- počítačová animace – známá spíše ze zahraniční produkce (např. *Toy Story, Ant Z* ad.), v současné době existuje jediný večerníček vyrobený pouze počítačovou animací, a to *Pučálkovic Amina*.

II.

Exkurze do historie Večerníčku, identifikace hlavních vývojových směrů

---

1. HLEDÁNÍ KOŘENŮ

Abychom pochopili Večerníček jako svébytnou formu animované filmové tvorby, která se postupně stala pevnou součástí konzumní televizní produkce a přitom byla schopna dostát určité a v řadě případů i značné umělecké kvalitě, musíme se vrátit zpět do minulosti, a to až do doby vzniku filmové animace v naší krajině.

Během několika poválečných let se AF dokázal prosadit v konkurenci ostatních mediálních umění (snímky byly distribuovány do kin) a přídomek „český“ AF se stal jakousi mezinárodní značkou kvality. Řada snímků získala hlavní ocenění na nejprestižnějších světových festivalech AF a jejich věhlas byl tak široký, že v totalitním Československu zakládala své pobočky i velká americká studia.¹² Tento úspěch ve spojení s expanzí televizního vysílání v Československu šedesátých a sedmdesátých let a jeho specifickými programovými požadavky se stal podkladem pro vznik televizního pořadu Večerníček.

Následující výklad si neklade nárok na úplnost, jeho cílem je poukázat na hlavní tvůrčí tendence, které nesporně ovlivnily i podobu „večerníčkovských“ seriálů.

1.1 Krátký exkurz do historie českého animovaného filmu

Pomineme-li ojedinělé meziválečné tvůrčí výboje spojené pouze se dvěma jmény – Karlem Dodalem¹³, a jeho spolupracov-

---

¹² Rembrandt film, Weston Wood.

nicí Hermínou Týrlovou, můžeme za datum zrodu českého animovaného filmu považovat rok 1935, kdy bylo v Praze založeno první studio animovaného filmu AFIT (Ateliér filmových triků). Původně skromný podnik čítající necelou desítku zaměstnanců byl za okupace přeměněn v obří říšský kolos o sto dvaceti pracovnících.¹⁴ Megalomanské spády válečného Německa, pod jehož záštitou zde mělo být vybudováno světové centrum AF, paradoxně vedlo pouze k rozmachu a úspěchu animace české. V AFITu se totiž soustředil tvůrčí potenciál, z něhož bylo možno čerpat ještě několik desítek let po válce. Roku 1944 byl ateliér sice zrušen, na jeho základech však záhy vznikl nový.

Studio kresleného filmu Bratři v triku bylo založeno v roce 1945 a do jeho čela byla pozvána již tehdy výrazná ilustrátorská osobnost – Jiří Trnka. Umělecký přetlak umocněný atmosférou znovu nabyté svobody se koncentruje právě v jeho díle: během jednoho roku natočil neuvěřitelné čtyři filmy, které měly navíc ihned výrazné úspěchy v zahraničí.¹⁵ U kresleného filmu však vydržel Trnka velmi krátce a zanedlouho se začal věnovat animační technice, která mu byla nejbližší, a to loutce. Již roku 1946 se společně se skupinou kolegů (zde nutno zmínit především Trnkova animátora a později významného režiséra Břetislava Pojara) přestěhoval do malého ateliéru v Chourových domech,¹⁶ jenž byl

---

13 Dodal z Československa odešel před 2. světovou válkou.

14 Po zavření vysokých škol využila AFIT řada později významných animátorů, režisérů a výtvarníků jako útočiště před totálním nasazením. Původní říšský projekt celovečerní animovaná opera nebyl realizován, jediným tvůrčím výstupem válečného AFITu bylo kolektivní dílo *Svatba v korálovém moři*.

15 Během tří let vzniklo třicet filmů, z nichž dvanácti se dostalo mezinárodního ohlasu.

16 V roce 1958 bylo pod vedením Břetislava Pojara založeno další studio loutkového filmu v Nuslích. Po Trnkově smrti byly na jeho počest všechny pražské ateliéry loutkového filmu označeny souhrnným názvem jako Studio Jiřího Trnky.

později přesunut do Bartolomějské ulice. Zde postupně vznikala Trnkova vrcholná díla (za všechny jmenujme např. *Zvířátka a Petrovští*¹⁷ z roku 1946, *Špalíček* z roku 1947, ad.), která zásadním způsobem založila světovost českého AF a spolupodílela se na definování hlavních rysů tzv. české školy. Mezi její základní znaky patří nesporná výtvarná kvalita, modernizace výrazových prostředků hledáním nových tvůrčích a myšlenkových postupů, důraz na lidskost (humanitu) a mravní ideály, rozšiřování technických možností AF a individualismus a osobitost jako protiklad k Disneyho organizačně vycizelovanému manufakturnímu pojetí animované tvorby, v němž požadavek preciznosti a rychlosti eliminuje osobní vklady jednotlivých umělců. Českým specifíkem byla i komplexní vybavenost řady autorů českého AF, kteří ovládali několik, ne-li všechny disciplíny na ose režisér – výtvarník – animátor.¹⁸

Druhým významným centrem animovaného filmu v poválečných letech bylo město Zlín (později Gottwaldov). Ve zdejším filmovém ateliéru působily dvě význačné osobnosti – Hermína Týrlová,¹⁹ jejíž hlavní přínos tkví v rozšiřování výrazového rejstříku AF animací celé řady rozmanitých materiálů (příkladem budiž „vlněný“ seriál *Kocourek Modroočko*) a Karel Zeman, pro něhož se animace postupně stává neoddelitelným stylotvorným prostředkem při točení hraných filmů.²⁰

---

17 Film získal hlavní cenu na poválečném festivalu v Cannes.

18 V tomto případě se hovoří o tzv. autorském filmu. V českém prostředí je jeho typickým představitelem tohoto druhu AF Pavel Koutský. Roku 2003 natočil pro Večerníček seriál *Do pohádky...*

19 Hermína Týrlová je autorkou prvního českého animovaného seriálu. Podle knižní předlohy Ondřeje Sekory natočila roku 1943 loutkovou sérii o Ferdovi mravenci, která se v 70. letech dočkala kresleného pokračování. V roce 1948 natočila svůj asi nejslavnější protinacistický snímek *Vzpouza hraček*.

20 Výjimečnost Zemanovy tvůrčí metody, a to i ve světovém kontextu, dokládá fakt, že se dodnes nenašel jeho plnohodnotný následovník. V poválečných letech se Zeman věnoval tvorbě série o panu Prokoukovi.

Zestátnění filmového průmyslu roku 1948 znamenalo pro AF značný útlum, nikoliv však co do počtu vyrobených snímků, neboť finanční dotace byly více než dostatečné, ale především v kvalitativních souvislostech. Jako v ostatních kulturních odvětvích i zde značná část tvůrců podlehla dobovým ideovým požadavkům a dostala se do zajetí schematičnosti. V zájmu zefektivnění ideového dohledu byly všechny fáze výroby filmu od schvalování námětu/scénáře po sestavení výrobního plánu řízeny tzv. dramaturgií.²¹ Tato funkce byla v období totality (zvláště v padesátých letech a za normalizace v letech sedmdesátých) pod velkým tlakem ze strany nadřízených. Mnohoznačnost AF, a tedy širší možnosti interpretace, spočívající v dvojím kódování AF (kódy jazyka/narace a obrazu/výtvarné stylizace), navíc budila podezření ze skrytých politických provokací. V praxi to vedlo k absurdním situacím, kdy byly skryté významy hledány i v nevinných náznacích. Proto bylo při stanovování programového plánu (nejen Večerníčku) nutno dbát obzvláštní obezřetnosti hlavně v inkriminovaných datech, jako byl tzv. Vítězný únor, Říjnová revoluce apod. Dlouholetá dramaturgyně ČSTV Marie Kšajtová popisuje normalizační praktiky takto: *Například v době výročí upálení Jana Palacha se nesměla vysílat žádná pohádka, kde byl oheň a kde to jiskřilo. Špatně dopadala i pohádková světýlka a bludičky, co v noci zavádějí pocestné. O ohnivých mužičkách ani nemluvě.*²²

Jak bylo zmíněno výše, vyhrocená situace nastala právě v padesátých letech a nadějný rozlet českého AF byl proto přibrzděn. Žádány byly filmy jasně ideové a popisné nebo násilně poučné snímky pro děti. Za těchto podmínek se podařilo udržet uměleckou kvalitu pouze omezenému počtu autorů.

Ke svému vrcholu v podobě adaptace Shakespearova *Snu noci svatojánské* (1959) mířila tvorba Jiřího Trnky, který v této složitě době hledal inspiraci v české pseudohistorii (*Staré pověsti*

---

21 Dramaturg byl v západní kinematografii téměř neznámý status.

22 Kšajtová, M.: *Velký příběh večerníčku*, Albatros, Praha, 2005, s. 51.

české, 1952) nebo ve světě pohádek (*Princ Bajaja*, 1950).²³ Svůj první mezinárodní úspěch zaznamenal se snímkem *O skleničku víc* (1953) také Trnkův spolupracovník a později vůdčí osobnost českého loutkového filmu Břetislav Pojar.

Do světa pohádkových příběhů se uchýlili i tvůrci z gottwaldovských ateliérů Karel Zeman (pohádkové příběhy *Král Lávra* z roku 1950 a *Poklad Ptačího ostrova* z roku 1952) a Hermína Týrlová. Zejména pro autorku naturelu Týrlové byl dobový požadavek příběhu s jasnou epickou linkou značnou přítěží. Její pohádkové adaptace (např. *Pohádka o drakovi* z roku 1953 nebo *Zlatovláska* z roku 1956) proto patří mezi méně zdařilé.

Více než loutkový film byl stalinskou érou postižen film kreslený, který je ve větší míře založen na nadsázce a skrytých významech. Žánrové spektrum bylo proto drasticky zredukováno na propagační filmy a tvorbu pro děti. Vedením Studia Bratři v triku byl pověřen Eduard Hofman, který přestože komunista prosazoval spíš umělecké než ideové hodnoty. Právě jeho adaptace Čapkova *Povídání o pejskovi a kočičce* (1950–1955) patřila mezi nadprůměrná díla. Dalším významným počinem byl první film ze série o krtečkovi Zdenka Milera *Jak krtek ke kalhotkám přišel* (1957). Jeho snímek se v tomto období jako jediný dočkal zahraničního ohlasu.²⁴ Ačkoli i on byl ve značné míře zasažen ideami oslavy dělného lidu a jeho společné práce, jeho mezinárodní úspěch byl předznamenáním vzniku desítek „krtečkovských“ pokračování,²⁵ jejichž realizace probíhá dodnes. Výtvarná podoba postavičky se

---

23 Oba zmíněné snímky jsou celovečerní. Kromě nich vzniklo dalších pět krátkometrážních filmů a celovečerní adaptace Haškových *Osudů dobrého vojáka Švejka* (1954, s použitím kreseb J. Lady).

24 Výroba filmu trvala na tehdejší poměry velmi dlouho – celé dva roky, nicméně vynaložená námaha byla odměněna hlavní cenou Benátským lvem na festivalu v Benátkách.

25 Postupně bylo vyrobeno více než 50 filmů s krtečkem v hlavní roli, jejich vznik byl částečně iniciován televizními společnostmi z Německa. Délka jednotlivých dílů se pohybovala od několika minut (pro program Večerní-

sice za půl století změnila jen minimálně (postupně zmizel ocásek a zkrátil se čumáček), moderním trendům se však nevyhnula tematická náplň seriálu, v současné době otevřená i doposud v dětském filmu tabuizovaným jevům. Za zmínku stojí zejména díl s názvem *Krtek a maminka*, kde je velmi explicitně ztvárněn akt porodu paní Zajícové. Celosvětový úspěch českého Krtečka (vyjma USA), vyvolává otázku po jeho příčinách. Patří mezi ně bezesporu originalita ve výběru reálné předlohy postavy a jejího výtvarného zpracování, kvalitní náměty a scénáře (vyjma Z. Milera se na jejich tvorbě podíleli např. Hana Doskočilová a Ivan Klíma), ale především absence dialogu a komentáře, tedy jazykové složky filmu, která by vyžadovala finančně náročný překlad a dabing; jednoduše řečeno mezinárodní srozumitelnost komunikace, která je založena na mimice a citoslovcích.

Uvolnění politických poměrů po roce 1956 vedlo k rozmachu ve všech kulturních odvětvích. V oblasti animované tvorby se projevilo v hledání nových technických možností, tvůrčích metod a hlavně v žánrové rozmanitosti. Po deseti hubených letech se česká škola animace znovu dostala na mezinárodní výsluní.

Na začátku tohoto období přineslo úspěchy na zahraniční scéně Trnkovo ambiciózní a divácky náročné dílo *Sen noci svatojánské* (adaptace Shakespearovy hry z roku 1959),²⁶ po něm následovala trojice žánrově rozmanitých snímků – *Vášeň* (1961, současná satira), *Kybernetická babička* (1962, sci-fi) a *Archanděl Gabriel a paní Husa* (boccacciiovský příběh, 1964). Alegorickým příběhem o odporu proti mocenské zvůli nazvaným *Ruka* (1965) se Trnka s AF loučí a o dva roky později po dlouhodobé nemoci umírá. Na jeho odkaz však navazuje a dále jej rozvíjí (obzvláště v oblasti reliéfní loutky) Břetislav Pojar, který se stává vůdčí osobností nově vzniklého studia v Nuslích. Zvláště plodná je jeho spolupráce s výtvarníkem Miroslavem Štěpánkem: po ploškovém

---

ček) až po půl hodiny (*Krtek a autíčko*, *Krtek a orel* ad.). Příběhy o krtkovi se točí dodnes.

26 Velká cena nejvyšší technické komise na festivalu v Cannes r. 1959.

triptychu *Kočí škola*, *Kočí slovo*, *Malování pro kočku* vzniká geniální cyklus pro děti *Pojďte pane, budeme si hrát* (1965–1973) a později také (bohužel dodnes nedokončená) adaptace Trnkovy knihy *Zahrada* (1974–1977). Vyjma filmů pro děti točil Pojar i snímky pro dospělé, a to především satiry na aktuální společenské nešvary (1961 *Biliár*, 1962 *Úvodní slovo pronese*, 1963 *Romance, Ideál*).

V poněkud absurdnější a fantasknější poloze ztvárňuje podobná témata Stanislav Látal. Ve svých crazy-moralitách (1965 *Jak si opatřit hodné dítě a Otýlie a 1580 kaněk*, 1967 *Nebudte mamuty*) dává poprvé vyniknout scenáristickému talentu Miloše Macourka. V pozdějších letech vytvořil Macourek autorskou trojici s Jaroslavem Doubravou a Adolfem Bornem; z jejich spolupráce (podle literárních námětů Macourkových) vzešly jedny z nejlepších seriálů²⁷ pro program Večerníček (více v kap. 3.2.3).

Ve Zlíně se v těchto letech Karel Zeman plně soustředí na nový fantaskní žánr založený na kombinaci animace a hraného filmu a čerpající především z literárních podnětů Verneových (1958 *Vynález zkázy*, 1961 *Baron Prášil*, 1964 *Bláznova kronika*, 1966 *Ukradená vzducholoď* ad.). Hermína Týrlová tamtéž cizeluje svou osobitou poetiku, jejíž podstatou je chápání animace jako hry, během níž ožívají nejrůznější materiály, loutky a hračky (kusy látek v *Uzlu na kapesníku* z roku 1958, špalíky dřeva v *Kuličce z roku 1963* aj.).

Z útlumu se probouzí i studio Bratři v triku, stále pod vedením Eduarda Hofmana. Kvalitativní vzestup kreslené tvorby anticipuje celovečerní muzikál *Stvoření světa* (1958), který Hofman realizuje ve spolupráci s francouzským výtvarníkem Jeanem Effelem (komentářem film doprovodil Jan Werich). V následujících letech pracuje na adaptaci *Devatera pohádek* Karla Čapka. Do programu Večerníčku přispívá v polovině osmdesátých let seriá-

---

27 *Mach a Šebestová* (1982), *Mach a Šebestová na prázdninách* (1999), *Mach a Šebestová na cestách* (2005), *Žofka a spol.* (1988), *Žofka ředitelkou ZOO* (1996).

lem podle literárního námětu Pavla Naumana *Pohádky o mašinkách* (1985).²⁸

Autorsky se profiluje režisér a literát Jiří Brdečka. Zaměřuje se na ironické reflexe a společenské satiry (např. *Jak se člověk naučil létat* z roku 1958, *Špatně namalovaná slepice* z roku 1963, *Blaho lásky* z roku 1966), ozvláštněním žánrového rejstříku AF jsou jeho animované adaptace lidových písní (*Slůvce M* z roku 1964, *Do lesíčka na čekanou* z roku 1966).

V šedesátých letech se ve Studiu Bratří v triku formuje silná režisérská generace: Josef Kábrt, Vladimír Lehký, František Vystřčil a další. Také u nich se uvolnění ideologického sevření odráží ve výběru satirických a groteskních námětů. Pohádková témata se dostávají v šedesátých letech na periferii, v sedmdesátých letech jsou navíc ve spojení s Večerníčkem chápány jako podklad pro komerční tvorbu.

Mezi mistry satiricko-groteskního humoru se svou tvorbou z šedesátých let zařadil Václav Bedřich. V tomto období natočil zdařilé parodie na crazy-grotesky (triptych *Kamenáč Bill* 1964–1972) a laciné horory (ploškový seriál 1969–1976 *Smrtící vůně*), nejúspěšnější snímky však vznikly až v následujícím desetiletí za spolupráce s výtvarníkem Vladimírem Jiránkem (*Pivo přes ulici*, 1974; minigrotesky *Automatic*, *Dobré jitro*, obě z roku 1975, ad.). Snímky pro dospělé nejsou Bedřichovou doménou, od počátku své režisérské kariéry se soustředí na tvorbu pro děti. Není proto náhodou, že právě on patřil mezi osobnosti, které se podílely na vzniku Večerníčku. Natočil pro tento pořad nejen úvodní znělku, ale také řadu úspěšných a kvalitních seriálů. Divácká obliba těchto snímků spočívá v Bedřichově pojetí AF jako kolektivního díla, v jeho schopnosti dokonale zkoordinovat jednotlivé složky filmu a přizpůsobit je svým představám (více o autorově tvůrčím postupu v kap. 3.2) a také v jejich

---

28 Na realizaci tohoto večerníčku pracoval Hofman více než deset let.

výtvarné rozmanitosti – bezmála každý seriál má jiného výtvarníka.²⁹

Převážně satirické tvorbě se v šedesátých letech věnuje Zdeněk Smetana, v dnešní době známý spíše jako výtvarník a ilustrátor právě ve spojení s „večerníčkovskými“ seriály. V letech 1963–1964 natočil ucelený cyklus grotesek *Romaneto, Láhev a svět, Věvec, Deštník a Brejle*, v následujících letech vznikla série moralit *Prométheus* (1965), *Problematorium* (1967), *Lukostřelci* (1968), završená o deset let později snímkem *Konec krychle* (1979).

1.2 Večerníček – konec uměleckého animovaného filmu?

Po stručném výčtu tvůrčích tendencí českého poválečného AF jsme se ocitli ve druhé polovině šedesátých let. Od tohoto období a v podstatě až dodnes byla a je produkce českého respektive československého AF značně ovlivněna vznikem nového televizního programu Večerníček.

Pravidelná poptávka po „večerníčkovských“ seriálech znamenala sice kvantitativní progresi v oblasti animované tvorby, nutno ovšem přiznat, že leckdy na úkor kvality jednotlivých snímků. Doménou AF se stala komerční programová produkce, kterou řada autorů považovala za okrajovou a věnovala se jí pouze z důvodů ekonomických. Jako negativní jev může být chápáno dotování těchto televizních seriálů státem na úkor umělecky ambicióznějších nikoliv však dostatečně finančně rentabilních distribučních filmů pro kina.³⁰ Po revoluci tzv. animované úvod-

---

29 *Bob a Bobek* (výtv. Vladimír Jiránek), *Maxipes Fík* (výtv. Jiří Šalamoun), *O Sazinkovi* (výtv. Eva Šedivá), *O zvířátkách pana Krbce* (výtv. Vladimír Renčín), *O makové panence a motýlu Emanuelovi* (výtv. Gabriela Dubská), *Pohádky ovčí babičky a Říkání o víle Amálce* (oba výtv. Bohumil Šiška), *Štaflík a Špagetka* (výtv. Zdeněk Smetana).

30 Večerníčky patřily svého času mezi nejprodávanější pořady, přes 70 titulů bylo distribuováno do více než padesáti zemí. Zároveň s poklesem počtu

níky zmizely z biografů docela a veřejná prezentace AF se stala záležitostí filmových klubů či festivalů. Na straně druhé rozšířil Večerníček možnosti mladé režiséřské generaci, nejen jako zdroj výtvarníku, ale především jako platforma pro jejich tvůrčí rozvoj.

Z výše napsaného bychom mohli nabýt pocit, že Večerníček přežívá jako jakýsi parazit na opravdovém umění. Ale není tomu tak. I v této komerční (žánrově striktně vymezené) oblasti AF zůstává stále dostatek místa pro tvůrčího génia, jímž je řada režisérů, výtvarníků a scénáristů Večerníčku bezesporu obdařena. Rozmanitost a osobitost autorských přístupů, námětová a výtvarná kvalita, tedy charakteristické znaky české školy animovaného filmu, které byly vyjmenovány a ilustrovány díly vybraných autorů v předchozí kapitole, lze identifikovat i ve „večerníčkovských“ seriálech. Tyto kvality se znásobí, porovnáme-li českou seriálovou produkci např. s unifikovanou americkou velkoprodukcí tzv. disneyovek.

1.3 Rozhlasové podněty

Budeme-li však hledat přímé inspirační zdroje Večerníčku, nalezneme je možná trochu paradoxně v jiném záznamovém médiu než je film, a to v Československém rozhlasu, konkrétně v relaci Hajajaja³¹. Tato podvečerní pohádka byla poprvé odvysílána

---

vyrobených seriálů klesá v současné době i jejich odbyt na zahraničním trhu. Mezi stále žádané patří klasické večerníčky *Pohádky z mechu a kapradí*, *O loupežníku Rumcajsovi*, *Říkání o vile Amálce*, *Maxipes Fík*, *Jája a Pája*, z novějších patří mezi úspěšné tituly *Matylda*, *O skřítku Racochejlovi*, *Nils a divoké husy*, *Čarodějně pohádky*. Mezi nejlépe prodejné patří večerníčky beze slov (např. seriál Ivana Renče *Koulelo se jablíčko* z roku 1993).

- 31 Poprvé byl Hajajaja vysílán 2. ledna roku 1961. Kromě hlasu Vlastimila Brodského, který byl jeho prvním interpretem, je pořad nerozlučně spojen se spisovatelem Václavem Čtvrtek. Právě on je autorem nejen první pohádky (*Jak Hajajaja procitnul*), ale i spousty dalších realizovaných po-

roku 1961. Velká popularita, kterou si pořad záhy získal, podnítila vedení Hlavní redakce vysílání pro děti Československé televize (ČSTV) k vytvoření Hajajova televizního ekvivalentu. Podoba nového pořadu byla tedy do jasné míry determinována obsahovými i formálními danostmi rozhlasové relace. Převzata byla nejen programová náplň, seriálový charakter příběhů a stopáž (5–10 minut), ale i vysílací čas (okolo 19h).³² Adaptovány byly dokonce celé „hajajovské“ texty, především pohádky Václava Čtvrťka, jehož osoba se tak stala jakýmsi emblémem kontinuity obou pořadů.

2. VZNIK VEČERNÍČKU A JEHO DALŠÍ HISTORIE

Za duchovního otce Večerníčku je považován dramaturg ČSTV a autor surrealistické poezie Milan Nápravník, na něhož jako služebně nejmladšího úkol vytvořit nový televizní formát zbyl. Prvotní podobu pořadu nazval výsostně poeticky – Stříbrné zrcátko; na prozaičtější a významově jednoznačnější Večerníček, tedy jakési televizní zprávy pro děti, byl přejmenován v roce 1965.

Stříbrné zrcátko nemělo přesně daný vysílací čas a kolísala i jeho délka. Jelikož na jeho výrobu byly k dispozici omezené finanční prostředky, byla jeho podoba poněkud strohá. Natáčelo se v jednoduše zařízeném studiu vybaveném pouhými dvěma rekvi-

---

hádkových textů (o Křemílkovi a Vochomůrkovi, o vodníku Čepečkovi, o Hrompaci a Tancibůrkovi ad.), které se později staly podkladem pro série večerníčků. Za vznikem Hajaji však stála Čtvrťkova manželka Vlasta Vaňová a výtvarnice Olga Hejná, která dala rozhlasové pohádce jméno. Pole interpretů se postupně rozšířilo o další známé herce a herečky, pohádku četli například Karel Höger, František Filipovský, Jan Tříska nebo Jana Brejchová.

32 Časové zařazení se v průběhu let měnilo, vždy se však jednalo o pouhé minuty. Hlavním požadavkem se časem stalo umístit Večerníček před Televizní noviny a s malými diváky přivést k televizním obrazovkám i jejich rodiče.

zitami – stolem a židlí, programem provázel živý herec respektive herečka, jemuž/jíž sekundovala jednoduchá loutka/maňásek,³³ mluvené slovo bylo doprovázeno statickými kreslenými obrázky. Jako první roli vypravěče či vypravěčky ztvárnila Jitka Frantová s loutkou robota Emílka, po ní malíř Miloš Nesvadba (*Malování na počkání*), dále Štěpánka Haničincová³⁴ (cyklus z roku 1970 *Bertíkův zvěrokruh* a z roku 1971 *Bertíkův pohádkový kolotoč*), která se divákům do povědomí zapsala především v tandemu s loutkou výtvarníka Ivo Houfa čertíkem Bertíkem, či Jiřina Bohdalová s postavičkou strašidýlka Fanfulínka.

Hrané cykly byly postupně nahrazovány animovanými seriály. Večerníčkem s pevným formálním a programovým řádem se nedělní pohádka stala až 2. ledna 1965. V srpnu téhož roku byla vyrobena i úvodní znělka, která dnes drží primát nejstarší vysílané televizní znělky na světě. Podle námětu Milana Nápravníka a výtvarných návrhů Radka Pilaře ji natočil Václav Bedřich, hudebně ji doprovodil Ladislav Simon. Poprvé se na obrazovkách objevila společně s Bedřichovou pohádkou *O televizním strašidýlku* (kombinace kreslené animace a fotek).

K dnešní podobě směřoval Večerníček postupně. Frekvence vysílání zpočátku kolísala, na denní se ustálila roku 1973.³⁵ Také

---

33 Tento formát se dodnes uplatňuje jako úspěšný programový rastr v pořadu určeném nejmenším percipientům (v předškolním věku). V průběhu let několikrát změnil svůj název, nyní se jmenuje Kouzelná školka. Pravidelně se v něm střídá několik moderátorů (Magdalena „Majda“ Reifová, syn Miloše Nesvadby Michal, babi Jana Hlaváčová, Jitka Molavcová) a dvojice maňásků František a Fanyňka.

34 Štěpánka Haničincová se s loutkou Bertíka později objevovala na televizních obrazovkách v pořadu Rozmarýnek, který byl sestaven ze starších večerníčků (znělka: Pojďte s námi do pohádky, projdeme se pamětí, naše staré kamarády nebudeme do smetí.).

35 V letech 1967–1969 se vysílalo třikrát týdně (úterý, čtvrtek, neděle), od roku 1970 čtyřikrát týdně (+ pátek), od roku 1971 pětikrát týdně (+ středa), roku 1972 šestkrát týdně (+ pondělí). V osmdesátých le-

programová náplň byla v počátcích variabilní. Jednotlivé dny v týdnu byly vymezeny určitému typu pořadu, vrcholem byla nedělní animovaná pohádka československé výroby. Důvod, proč nebyly seriály vysílány v pásmu, byl jednoduchý. Bylo jich málo. Musely být proto alternovány nejen hranými cykly (viz výše), ale také filmy zahraniční produkce: *Tom a Jerry*, *Pes Filipes*, *Méďa Běda* (vše USA), *Kalimero*, *Saturnin*, *Bolek a Lolek* (Polsko), *Jen počkej, zajíci!* (SSSR).

Vzhledem k potřebě vytvořit dostatečnou zásobu seriálů, která by byla schopna zajistit pravidelný programový provoz Večerníčku, vznikaly jako první pro výrobu méně náročné seriály kreslené, časově náročnější loutkové filmy si na svou realizaci musely několik let počkat. Prvním loutkovým snímkem byla až roku 1972 stále ještě černobílá série *Na návštěvě u Spejbla a Hurvínka* (později následovalo barevné pokračování *Znovu u Spejbla a Hurvínka*).

Prvním čistokrevným večerníčkem, tedy animovaným československým seriálem, se staly černobílé *Pohádky ovčí babičky* (1966), po nich následovaly *Broučci* a několik sérií *O loupežníku Rumcajsovi* (1967). V počátcích nebyla výroba večerníčků soustředěna do jednoho místa. Hlavním pracovištěm bylo skromně vybavené studio v Jindřišské ulici (později přesunuto do bránické tělocvičny). Kolem roku 1970 bylo přestěhováno do bývalého divadla Máj na Vinohradech.³⁶ Nadále jej vedl Eduard Hofman.

---

tech se večerníčky vysílaly dokonce dvakrát denně. V odpoledních hodinách se na druhém programu vysílaly pohádky pro menší děti, jejichž výroba byla jednodušší (většinou se jednalo o filmy ploškové), a tudíž levnější. Jejich obsah byl uzpůsoben nejmenšímu percipientovi. Večerníček na prvním programu byl strategicky zařazen před televizní noviny (v 80. letech obložen Stranickým vzděláváním), aby k obrazovkám přilákal co nejvíce diváků. Tento stav trval pouze několik let, dnes se večerníček reprízuje v pořadu Dobré ráno (Raníček).

36 Do těchto prostor se přestěhovalo studio z Jindřišské včetně administrativního vedení a produkce. Toto nové uspořádání umožnilo natáčet večer-

Další pobočky vznikly U krále železnic a v Ženských domovech na Smíchově. Všechna samozřejmě spadala pod jedinou státní organizaci Hlavní redakci vysílání pro děti a mládež (HRVDM). V sedmdesátých letech, za kontroverzního vedení Kamila Pixy, vládla v Krátkém filmu zvláštní honorářová politika – filmy byly placeny za tzv. metry (večerníčky byly finančně výhodné), ještě lépe byly placeny náměty a scénáře.

V osmdesátých letech se produkce animovaných seriálů centralizovala, většina zakázek byla přesunuta do ústředních pracovišť Krátkého filmu – do pražského Studia Bratři v triku a do ostravské pobočky Studia Prometheus.

Po roce 1990 byl tento monopol Krátkého filmu zrušen, neboť vznikla řada soukromých studií (např. AAA), která byla schopna produkovat večerníčky stejné kvalitativní úrovně a zároveň rozšiřovat technické a tvůrčí metody animovaného filmu. Konurenční prostředí mělo za následek úbytek finančních prostředků pro Krátký film. Nekompromisně byl zredukován počet pracovníků – z desítky dramaturgů zbyli pouze dva – Jan Kutálek, který se posléze stal vedoucím projektu, a dlouholetá pracovnice Marie Kšajtová. Vyjma nedostatku financí se museli dramaturgové v polovině devadesátých let vypořádat s generačním výpadkem režisérů. Jan Kutálek však dokázal do Krátkého filmu přivést mladé talentované režiséry, například autora beztextového seriálu *Jak to chodí u hrochů* Jana Baleje nebo Galinu Miklínovou (*O Kanafáskovi*). Po smrti Jana Kutálka se vedení projektu ujala Kateřina Krejčí.

Po revoluci se měnila též programová náplň Večerníčku. Třetinu vysílacího času do té doby vyplňovaly večerníčky zahraniční – belgické *Musty*, *Tip a Tap*, německý loutkový *Pingu*, britská Ro-

---

níčky, animované přechody, reklamy, grafy a české titulky do zahraničních převzatých pořadů. Technická úroveň a vybavení se natolik zlepšilo, že se zde natáčely pořady v ploškové tzv. papírkové, reliéfní, loutkové, kreslené a kombinované technologii s využitím vzdušného obrazu při spojení reálných záběrů s animovanou figurkou.

dina Nessova, s příchodem dnes již bývalého ředitele Iva Mathé bylo rozhodnuto o tom, že podvečerní pohádku obstará pouze domácí produkce a zahraniční seriály se budou vysílat v odpolední relaci pro děti *Kouzelná školka*. Tento stav je platný dodnes.

Přestože se Večerníček po revoluci musel potýkat s řadou problémů, nedá se hovořit o tvůrčím útlumu, alespoň co se týká kvantity, neboť v rozmezí let 1991–2005 bylo realizováno sto dvacet nových seriálů. Do roku 1990 jich bylo natočeno asi tři sta. Co se týká kvality, upřednostňovány musely být levnější výrobní techniky, proto byly točeny především filmy ploškové coby nejlevnější alternativa a nejméně loutkové, které jsou finančně, ale i časově nejnáročnější (druhá série *Jája a Pája*). Roku 2005 se objevil první seriál, který byl celý vyroben počítačovou animací – *Pučálkovic Amína* (adaptace textu Jindřicha Plachty, režie Milan Lesniak).

3. NÁČRT PODSTATNÝCH VÝVOJOVÝCH LINIÍ VEČERNÍČKU

3.1 Lyrický věk Večerníčku. Odkaz lidové pohádky v seriálech Václava Čtvrťka

Jak bylo napsáno výše, prvním animovaným večerníčkem byly černobílé *Pohádky ovčích babičky*, které roku 1966 podle námětu Dagmar Spanlangové natočil Václav Bedřich; výtvarné realizace se ujal jeho dlouholetý spolupracovník Bohumil Šiška. Příhody chytrého beránka, který musí čelit nástrahám smečky lačných, avšak poněkud přihlouplých vlků, v sobě nezapřou inspiraci lidovou slovesností, zde konkrétně formou bajky. Humorně laděné, nenásilné morality jsou předznamenáním tematického zaměření dalších večerníčků.

Lyrické příběhy v různé míře pracující s odkazy na lidové pohádky a pověsti jsou doménou jednoho z nejproduktivnějších tvůrců námětů večerníčku, spisovatele Václava Čtvrťka. Původ jeho adaptovaných textů je různý – některé byly napsány pro roz-

hlasový pořad Hajaja, jiné vznikly přímo na zakázku pro ČSTV a teprve později vyšly knižně (s výjimkou *Cest formana Šejtročka*, kterou zfilmovala Nataša Boháčková r. 1992 na základě knižní předlohy).

Většina seriálů podle Čtvrtkových námětů byla natočena v prvním desetiletí existence nového programu. Od roku 1967 byly postupně vysílány dvě série příhod loupežníka Rumcajse (dohromady 52 dílů) – *O Rumcajsovi* (1967) a *O loupežnickém synku Cipískovi* (1972). Více než režie Ladislava Čapka dala tomuto seriálu osobitou podobu výtvarná realizace Radka Pilaře, který svou hravou kresbou (založenou na opakujícím se kruhovém motivu) odkazuje k rukopisu Josefa Lady. Neopominutelný je taktéž hlasový doprovod Karla Högera, který souzní s vysoce stylizovaným jazykem Čtvrtkových textů.

Rumcajsem spolupráce Čtvrťka s Ladislavem Čapkem nekončí. V roce 1978 vzniká další nezapomenutelný seriál *O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi*. Autorem výtvarných návrhů je tentokrát Bohumil Šiška.

Na konci šedesátých let byly zfilmovány také původně „hajajovské“ příhody dvou skřítků Křemílka a Vochomůrky. První série *Pohádek z mechu a kapradí* vysílaná v roce 1968 byla ještě černobílá, pozdější díly, které vznikaly v následujících letech (do roku 1973 bylo natočeno třicet devět dílů) již byly barevné. Výtvarnou podobu dal svérázným postavičkám Zdeněk Smetana, který jejich příhody též režíroval. Úspěch večerníčku tkvěl především v jeho minimalistické kresbě (i když ta je zde bohatší než ve Smetanových groteskách z počátku šedesátých let) a kongeniálním hereckým (hlasovým) výkonem Jiřiny Bohdalové.

Dalším kmenovým režisérem pohádek podle Čtvrtkových námětů byl Václav Bedřich. Jeho význam pro pořad Večerníček byl zmíněn výše, o jeho tvorbě bude ještě pojednáno rovněž v dalším výkladu (viz kap. 3.2). Roku 1972 realizoval ve spolupráci s výtvarnicí Gabrielou Dubskou seriál *O makové panence a motýlu Emanuelovi* a o tři roky později *Říkání o víle Amálce* tentokrát s Bohumilem Šiškou. Výběr těchto výsostně lyrických námětů

s křehkou, éterickou bytostí v hlavní roli kontrastuje s jinými Bedřichovými večerníčky, například s zemitostí grotesek *Maxipsa Fíka*, a dokumentuje režisérovu snahu o variabilitu nejen ve výběru obrazové a technické formě, ale i ve volbě žánru.

Prvky lidové pohádky však nejsou typické pouze pro seriály natočené podle námětů Václava Čtvrtka. Na tematizaci zákonitostí přírodního koloběhu je založen například další Smetanův večerníček *Rákosníček* (autorem námětu je Jaromír Kincl). Hmyzí obdobou dvojice Křemílek a Vochomůrka jsou čmeláci bratři ze seriálu *Příběhy včelích medvídků* (1984, režie Libuše Koutná a Ivo Houf). Loutkové příhody Čmely a Brumdy (loutky navrhl Ivo Houf) dodaly večerníčku nový náboj, dominantní roli v nich totiž sehrála hudební složka, která pohádkový příběh posunula k hranicím muzikálu. Kombinace literární a výtvarné kvality s vtipnými písňovými texty, které osobitě interpretoval Josef Dvořák, se stala zdrojem obliby seriálu nejen u dětských diváků, ale i u jejich rodičů.

Ve výčtu bychom mohli pokračovat dále, nicméně cílem kapitoly není podat úplný seznam podobně laděných snímků, nýbrž hledání jejich analogií s folklorními útvary. V tomto směru se, vzhledem k množství a umělecké hodnotě, jeví jako nejvíce reprezentativní seriály natočené podle námětů Václava Čtvrtka. Při jejich analýze budeme vycházet především z knižní podoby těchto „večerníčkovských“ seriálů. V úvahu je brán fakt, že literární texty vznikly většinou až zpětně na základě filmových námětů, nicméně kompoziční a tematický plán animované a literární realizace je takřka (se zanedbatelnými odchylkami) totožný.

Texty Václava Čtvrtka se řadí mezi pohádky tzv. iluzorního folkloru,³⁷ pro něž je charakteristické využití kompozičních postupů, motivů a postav z lidových pohádek a pověstí. Jedním z formálních

---

37 K tomuto druhu autorské pohádky Čtvrtkovy texty řadí Hana Šmahelová (v knize *Návraty a proměny* používá termín v poněkud jiném znění „iluzivní“) a Jana Čeňková (v publikaci *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*, Portál, Praha 2006).

znaků folklorní pohádky je, že se v ní uplatňuje omezený okruh dějových schémat. Jejich rozbořením (tzv. morfologií pohádek) se podrobně zabýval ruský literární vědec V. J. Propp. Podle funkcí jednajících postav vytvořil dějové schéma tzv. kouzelných pohádek.³⁸ Zjednodušeně lze jeho analytické postupy použít i při rozboru kompozice Čtvrtkových večerníčků. Použijeme-li Proppova dělení pohádkových postav – z hlediska jejich funkce v rámci příběhu – na hrdinu (nositel děje), škůdce (ten, kdo klade hrdinovi do cesty překážky) a pomocníka (ten, kdo pomáhá hrdinovi v nouzi – darem nebo činem), můžeme popsat schémata opakujících se syžetů.³⁹

Hrdina nebo škůdce něco chce. Hrdinův nedostatek plyne z ušlechtilých pohnutek (Rumcajs chce Manku potěšit jablkem – nejšťavnatější a nejčervenější se bohužel nachází v knížecí zahradě) nebo nutnosti (v domácnosti chybí sůl, proto ji musí Rumcajs opatřit). Zatímco škůdce se chce pouze obohatit – z rozmaru, marnivosti nebo z touhy po mamonu. Jičínský starosta Humpál chce, aby město vlastnilo největší varhany a zvýšila se tak jeho prestiž, touží vlastnit největší střešní trám, jeho dům musí vyčnívat z řady ostatních stavení na náměstí, aby vynikla důležitost starostenského úřadu (viz *Cesty formana Šejtročka*). Hrabě zatouží po kouzelných vodnických housličkách (viz *Vodník Čepček*). Obr Hrompac se chce zmocnit víly Amálky (viz *O víle Amálce a žabce Mária*), Kotrč se snaží omámit milou hajného

---

38 V. J. Propp kouzelnou pohádku definuje zpětně jako útvar, pro něž je typický výskyt určitých předem daných po sobě jdoucích (31) funkcí, v jejichž rámci se rozvíjí děj. Dle autorových slov do této kategorie patří pohádky, které začínají způsobením nějaké ztráty nebo škody (únos, vyhnání apod.) nebo přáním něco vlastnit (car posílá svého syna pro ptáka Ohniváka) a pokračují odchodem hrdiny z domu, setkáním s dárce, od něhož dostane kouzelný prostředek nebo pomocníka, který mu pomůže získat hledaný předmět. Pohádka pokračuje soubojem s protivníkem (nejdůležitější formou je drakobijství), návratem a pronásledováním (in Propp, J. V.: *Morfologie pohádky a jiné studie*, H&H, Jinočany 1999. s. 152).

39 Výčet je řazen sestupně podle frekvence výskytu jednotlivých syžetů.

Robátka Josefku (viz *O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi*). *Hrdina i škůdce podnikají akci, na jejímž konci je hrdinův nedostatek zrušen a škůdcova chamtivost potrestána*. Nejvyšším trestem je ve Čtvrtkových prózách, na rozdíl od lidových pohádek, kde škůdce bývá nadobro zneškodněn, zesměšnění (především panstva, ale i chamtivých jičínských živnostníků nebo zneprátených nadpřirozených bytostí).

Hrdina se musí zbavit vetřelce (škůdce), který vniknul do jeho teritoria (lesa, obydlí). Rumcajs musí z Řáholce vyhnat obra Rabijáka, starostu Humpála, musí se vypořádat s cizím myslivcem Lamušem; Křemílek a Vochomůrka musejí z Pařezové chaloupky vystrnadit myš, ježka, tchoře, draka; motýl Emanuel musí odlákat exotického motýla Ibrahíma, který mu oblučuje Makovou panenku. *Vetřelec je vyhnán nebo domestikován, popř. napraven*.

Hrdina nešťastnou náhodou způsobí nehodu. Rumcajs vyvrátí dub, pod nímž spí drak, při rybolovu vypustí rybník vodníka Volšovečka. Křemílek a Vochomůrka místo fialy vypěstují diviznu, při sběru šípků na čaj zničí obydlí šípkové víle, Vochomůrka vystraší luční světýlko, roztrhne peřinu, čímž způsobí, že uprostřed léta nastane zima atd. Řešením zápletky je *napravení hrdinovy chyby*.

Hrdina se dostane do (škůdcova) zajetí. Maková panenka uvízne v leknínu, v hnízdě veverka Barky, Křemílek a Vochomůrka ve spárech kuny Dórinky či veverka Pizizubky; Rumcajs se dostane do městského vězení. *Hrdina je osvobozen*.

Z arzenálu lidové pohádky je důsledně zachováván motiv získání pomocníka. Za pomoc v nesnázích (Křemílek a Vochomůrka vypletou z trní sedm větříků, vrátí do vody kapra – vodníka, pomohou brouku Prskavcovi spravít kanón; Maková panenka zapálí luční světýlko, Rumcajs ohnivého mužíka atd.) získají pomocníka podle mocného pohádkového pravidla: *Jednou ty mně, podruhé zas já vám. Za dobrou službu platím dobrou službičkou.*⁴⁰

---

40 In Čtvrtek, Václav: *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílk a Vochomůrky*, Albatros, Praha 2004, s. 102.

Ze stručného náčrtu základních dějových schémat zkoumaných seriálů vyplývá, že jejich stavba je, stejně jak je tomu u pohádek lidových, důsledně antitetická. Konflikt se rodí ze střetu pólů obecného pohádkového protikladu – dobra a zla, který je dále variován v dílčích (konkrétnějších) opozicích, jako je chudoba – bohatství, krása – ošklivost, mládí – stáří, spravedlnost – nespravedlnost, síla – slabost, chytrost – hloupost, statečnost – zbabělost ad.

Z protikladu dobro – zlo se nerodí jenom zápletka, ale i typy postav.

Hrdina je nositelem pozitivních vlastností: loupežník Rumcajs je (paradoxně) ochráncem řádu (nikoli společenského, nýbrž přírodního), spravedlnosti (brání slabé před robustními uzurpátory typu starosty Humpála) a nositelem pozitivních vlastností jako jsou síla, chytrost, statečnost ad.⁴¹ K hrdinovi se vážou ustálené atributy: Rumcajsovi *ve vouse* [...] *hnízdí roj lesních včel*,⁴² nosí omšelý oděv a dubovou pistoli, má zvláštní loupežnickou stravu a šňupe silný loupežnický tabák. Po ruce má kouzelné předměty (kolovrátek, který vrací čas, kožený pytlík s větrem, jablko signalizující nebezpečí tím, že zezelená) a pomocníky – zvířecí (*Rumcajs měl za přátele všechny ptáky, čtvernožce, z lesa Řáholce, ale nejraději měl jelena*;⁴³ ptáci – kavka, pěnička – plní úlohu posílů), nadpřirozené (vodníka, ohnivého mužíka, potůček vody, vílu, mužíka z vinice) a kosmologické (Slunce a Měsíc).

Naproti tomu škůdce je zosobněním lidských slabostí – chamtivosti, lenosti, vychytralosti, svévole, lakoty, pýchy apod.

Přesto, že se u Čtvrtekových postav jedná zcela jednoznačně o typy (jsou nositelem buď pozitivního, nebo negativního potenciálu a lze bez problému určit, zda jde o škůdce či hrdinu), nelze

---

41 Pohádky o Rumcajsovi mají silný sociální podtext, čímž navazují na tradici legend o ušlechtilých zbojnicích typu Jánošíka, Ondráše, Nikoly Šuhaje a dalších.

42 In Čtvrtek, Václav: *Rumcajs*, Albatros, Praha 1975, s.13.

43 Tamtéž, s. 92.

tvrdit, že by se jednalo o kopie absolutních hrdinů či škůdců, kteří se vyskytují ve folklorních prozaických útvarech. Protagonisté lidových pohádek a pověstí jsou charakterově přesně vyhranění/plošní, bez možnosti vnitřního vývoje nebo odklonu od předem dané role/funkce, zatímco psychologie Čtvrtkových hrdinů je bohatší a mnohvrstevnatější – mohou selhat ve svém poslání (tzv. vypadnout z role) a projevit své slabosti: hrdina se nechá zlákat a zmámit (exotickou vůní – parfému či květin, barevností cizího motýla, omamující šťávou z jitrocele, krásou sněhobílé panenky); škůdce (alespoň ten drobný) má možnost se napravit (např. medvěd, krtci a vodník v příbězích o hajném Robátkovi). Absolutní řád a hodnoty lidové pohádky jsou ve Čtvrtkových večerníčcích zjemněny a převedeny do civilní (neobřadné) podoby. Konkrétním příkladem „ohlazování ostrých pohádkových hran“ může být osobitý charakter Čtvrtkových nadpřirozených bytostí. Vodníci, víly, lesní a ohniví mužíci, divoženky i hejkalové mají svůj předobraz ve slovanské pohanské mytologii, která je líčí jako hrozivé a zlověstné bytosti, jejichž motivace a činy (bezdůvodně vodí lidi do záhuby) se vymykají nebo protíví lidskému chápání. Například vodník je v slovanské mytologii líčen jako bytost, která bydlí u mlýnů a pod vodou v hrníčkách skladuje lidské dušičky. *Časem vychází na břeh a houpá se na stromech u rybníka, [...] láká k sobě lidi, zvláště děvčata a děti; často rozprostírá na křoví u vody barevné pentličky a lesklá zrcadélka, a kdo se těch věcí dotkne, upadá v jeho moc a jistě se utopí.*⁴⁴ Čtvrtek mýtické postavy démonického charakteru zbavuje tím, že jim sice ponechává jejich vnější atributy, ale jejich jednání důsledně polidšťuje (antropomorfizuje): přisuzuje jim lidské chování (jejich činy mají jasné motivace), vlastnosti (můžou být dobří i zlí, směšní i hroziví) i schopnosti (mohou mít rádi i nenávidět).⁴⁵

---

44 In Máchal, Jan: *Bájesloví slovanské*, Votobia, Olomouc 1995, s. 142.

45 Lidskou podstatu Čtvrtkových nadpřirozených postav dokládá citát z knihy *Vodník Čepeček* (Albatros, Praha 2004, s. 7): Byl jednou jeden rybník a v tom rybníce hospodařil vodník Čepeček. Byl to dobrý vodník, hleděl si

Děj seriálů se stejně jako u lidové pohádky odehrává v blíže nespécifikovaném čase a prostoru. Výjimku tvoří příběhy o loupežníku Rumcajsovi a formanu Šejtročkovi (tzv. jičínské pohádky, viz výše), které jsou situovány do prostředí, jež má svůj reálný předobraz v jičínském kraji a odehrávají se v době rakousko-uherské monarchie: v textu se vyskytují názvy konkrétních lokalit – měst (Jičín, Hradec, Pardubice, Bruntál), přilehlých osad a krajinných dominant (kopec Zebín) a vystupují v nich historické postavy – např. „císařpaní Tereška“⁴⁶ a „pruský král Fricek“. Tyto informace, které zařazují příběh do konkrétních časových a prostorových souřadnic, nemají signalizovat, že se bude jednat o historickou výpověď (o určité době a jistém místě), ale slouží jako poetické ozvláštnění příběhu – dobové kulisy vytváří specifické milieu loupežnických a formanských příběhů a reálné osobnosti slouží jako vhodný prostředek pro rozvíjení situační komiky. Jako příklad může sloužit úryvek popisující až anekdotický výstup císaře a jeho (zvířecího) podřízeného: *Císařpán se zle urazil. Vyjel si na kobyly německy: „Hapták! A pověz mi, co praví předpis?“*

Kobyly srazila paty a po německu odpověděla: „Cu befěl! Když vojenská kobyly potká svého císařpána, zahledí se mu nadšeně do očí a zvolá ihaha!“⁴⁷

V ostatních Čtvrtkových pohádkách funguje čas a prostor symbolicky, to znamená, že se k časovým úsekům a konkrétním místům vážou ustálené (archetypální) významy: noc (tma) stojí v protikladu ke dni (světlu) jako symbol plíživého nebezpečí; střídající se roční období jsou symbolem řádu, jehož narušení způsobuje neštěstí (viz kapitola Jak měli hodiny s jednou ručičkou z knihy *Pohádky z pařezové chaloupky*); les je symbolem domova

---

své mokré domácnosti a nikomu neškodil. Inu, s vodníky je to jako s lidmi. Jeden je takový, druhý makový, tak už to na světě chodí.

46 Tou dobou bylo krátce po vojně císařovny Terešky s králem Frickem. (In Čtvrtek, Václav: *Cesty formana Šejtročka*, Albatros, Praha 1982, s. 188)

47 In Čtvrtek, Václav: *Rumcajs*, Albatros, Praha 1975, s. 133/134.

(pro loupežníka Rumcajse a hajného Robátka), ale i nebezpečným územím (pro Makovou panenku, Křemílka a Vochomůrku), kde lze zabloudit nebo upadnout do zajetí atd.

Inspirace mýtem se projevuje hlavně v antropomorfizaci (personifikaci) klimatických (vítr, blesk, meluzína), kosmologických (Slunce, Měsíc, hvězdy) a přírodních jevů (stromy, rostliny, potůček). Sakrální význam Slunce a Měsíce je však důsledně secularizován – vystupují sice často v roli „deus ex machina“ a pomocníka v nesnázích, ale také jako oběti nepřátelských úkladů (turecký měsíc obsadí na obloze místo domácímu měsíci, který se šel osvěžit na zem večerní rosou) či vlastních omylů (sluníčko se snaží pomoci Křemílkovi a Vochomůrkovi při pěstování fialy, z kořínku však vytáhne diviznu. Svůj nezdar doprovází slovy: „Krucíš,“ *povídá sluníčko taky málem po latinsku, „to jsem to vedlo!“ A radši uteklo za mrak [...]*⁴⁸).

Rozbor některých aspektů Čtvrtekových večerníčků poukázal na jejich úzké vazby s útvary lidové slovesnosti. Stejně prvky bychom zcela jistě odhalili u řady seriálů, které vznikaly na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Lze proto hovořit o významné vývojové linii večerníčků, pro níž je typická inspirace tematickými a kompozičními principy folklorní pohádky.

Patří mezi ně:

- opakování kompozičních postupů;
- antitetická stavba příběhu a postav (základní polarita dobro – zlo);
- charakter postav – jedná se o typy vymezené svou funkcí v rámci příběhu (hrdina, škůdce, pomocník), v seriálech jsou na rozdíl od folklorní pohádky částečně individualizované – mohou tzv. vypadnout z role, motivace jejich činů je více propracovaná;

---

48 In Čtvrtek, Václav: *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky*, Albatros, Praha 2004, s. 24.

- příběhy se odehrávají v blíže nespecifikovaném časoprostoru, ke kterému se vážou symbolické významy, funguje jako metaforický model řádu světa a vztahů v něm.

3.2 Návrat filmové grotesky: Případ Maxipsa Fíka. Imaginace všedního života: Macourek-Born-Doubrava

Druhou žánrovou polohou, kterou lze v historii Večerníčku vysledovat, jsou *tzv. imaginativní pohádky*. Jak jsme se zmínili v prvním oddílu monografie, vyznačují se minimalizací odkazů na folklorní prozaické útvary. Kompoziční pravidla lidové pohádky jsou porušována, fikční svět je zabydlován postavami a věcmi nikoliv pohádkovými, nýbrž reálnými a všedními. Obřadný souboj dobra a zla se posouvá do odlehčené civilní podoby. Lyrický akcent pohádek iluzivního folkloru je nahrazen prvky groteskními či komickými, prostředky ozvláštňení jsou proto především nadšázka a ironie.

Autorem nejzdařilejších večerníčků tohoto žánru je mistr české grotesky Václav Bedřich. Na konci sedmdesátých let natáčí seriály *Bob a Bobek*, *Maxipes Fík* a takéž komorněji laděnou sérii příhod psích kamarádů *Štaflíka a Špagetky*.

První, nejúspěšnější série *Bob a Bobek – králíci z klobouku* vznikala v letech 1978–1979. Následovala další pokračování pod různými názvy (např. *Bob a Bobek na cestách*), na jejichž realizaci se podíleli kromě Bedřicha režiséři Ivo Hejzman a Miroslav Walter. Tvůrcem výtvarných návrhů k seriálu byl Vladimír Jiránek, který svým výjimečným výtvarným rukopisem, založeným na zjednodušené černé kresbě a minimalizovaném (jakoby pouze načrtnutém) pozadí, dává večerníčku karikaturní ráz, který výborně souzní s groteskním námětem.

Příběhy nesourodé dvojice králíků vyjma samotného Jiráňka vymýšleli Jaroslav Pacovský, Jiří Šebánek a v neposlední řadě spisovatel Pavel Šrut, autor řady knih pro děti, poezie a písňových textů. Pod jeho jménem takéž některé z příběhů vyšly knižně.

S přibývajícími metry filmového materiálu a zejména s výměnou režiséra Bedřicha však kvalita jednotlivých dílů klesala. Dá se říct, že v podstatě ze setrvačnosti byla poslední pokračování dokončena až v roce 2003.

Jméno Vladimíra Jiráňka je spojeno také s dalším seriálem, který v pojednání o animované grotesce nemůžeme opominout. Jedná se o cyklus příběhů dvou nešiků Pata a Mata nazvaný *A je to!*. Z Jiráňkovy originální kresby sice zůstalo v loutkovém provedení Pata a Mata jen málo, karikaturní břit se však podařilo přenést do samotných příběhů.

První díl seriálu *A je to!* byl vysílán roku 1982, od té doby vzniklo několik sérií, na nichž se podílela celá plejáda autorů (režisérů, scénáristů, výtvarníků, viz oddíl IV). U zrodu klasického groteskního dua, které má svůj předobraz v hraných černobílých komediích z éry němého filmu (např. v příhodách Laurela a Hardyho), stál režisér Lubomír Beneš. První snímek, který vznikl pod názvem *Kuřáci* (1976), byl v ČSTV zamítnut, proto byla produkce seriálu přesunuta do bratislavských studií, kde posléze vznikla série *A je to!*. Během několika desítek let byla realizována řada pokračování; sám Beneš se natáčení seriálu věnoval i po revoluci ve vlastním studiu AIF.

Pat a Mat jsou ryzí grotesky založené na vršení komických situací, v nichž se ocitá dvojice dobromyslných, avšak poněkud volnomyšlenkářských a navíc nepříliš zručných kutilů. Komický efekt plyne z kontrastu katastrofálního výsledku jejich snažení a neskrývaného uspokojení z vykonané práce. Rytmus seriálu udává kongeniální průvodní melodie Petra Skoumala. Za zmínku stojí fakt, že Skoumal je autorem hudebního doprovodu i k dalším v této kapitole zmíněným seriálům (*Bob a Bobek*, *Maxipes Fík* ad.). Podobný monopol má na lyrizované snímky (viz kap. 3. 1) skladatel Jaroslav Celba.

3.2.1 Maxicanis Ficus

Po krátké zmínce o zásadních seriálových groteskách se budeme podrobněji věnovat jednomu z vrcholných děl českého ve-

černíčku a zároveň představiteli analyzovaného imaginativního typu pohádky – *Maxipsu Fíkovi*.

První série natočená roku 1976 se na televizních obrazovkách objevila o vánocích následujícího roku a okamžitě si získala značnou diváckou oblibu. Úspěch seriálu tkvěl především v schopnosti režiséra Václava Bedřicha skloubit jednotlivé složky AF do jednoho fungujícího celku. Režisér svou tvůrčí metodu popisuje slovy: *Když dostanu do ruky literární scénář, napřed se s ním trochu potýkám, domýšlím a vymýšlím situace, které jsou tu jen naznačeny, občas něco měním – někdy k libosti, někdy k ne-libosti autora – pak zpracuji technický scénář, obyčejně napíši i nový komentář, tak aby se hodil k záběrům, které jsem si vymyslel.(...) Snažím se volit animaci takového druhu, aby byla minimální a aby přitom postavy byly živé a v rovnováze s komentářem.* (*Film a doba*, 1993) Výše zmíněným procesem prošly i původní Fíkovy příběhy z pera známého autora knih pro děti a mládež Rudolfa Čechury včetně výtvarných námětů jeho dvorního ilustrátora Jiřího Šalamouna.

Popularita *Maxipsa Fíka* iniciovala podobně jako v případě jiných večerníčků vznik další série. Pokračování pod názvem *Divoké sny Maxipsa Fíka* však již nedosahuje kvalit svého seriálového předchůdce.

Seriál *Maxipes Fík* sestává z relativně samostatných, důsledně vypointovaných epizod, přesto v něm lze identifikovat vyjma úzkého okruhu putujících postav (Ája a její rodina, Fík) určité dějové spojnice, které naznačují chronologickou posloupnost jednotlivých příběhů. Seriál je komponován na principech vývojové prózy – od zrození Fíka, přes jeho dozrávání fyzické i psychické (nabývá maximálních rozměrů, učí se lidským dovednostem), k jeho individuaci – k odchodu do světa tzv. na zkušenou (zde prožívá řetězec exotických příhod) a závěrečnému návratu domů. Právě tato dějová uzavřenost respektive naplněnost povyšuje první sérii nad druhé pokračování. *Divokým snům Maxipsa Fíka* totiž chybí pointa jak v rámci seriálového celku, tak v dílčích epizodách. Fíkova líčení fantasmagorických snových férií odka-

zují spíš k inspiraci surrealistické než pohádkové a vzdalují se tak dětskému divákovi.

Jednotlivé díly *Maxipsa Fík* jsou netradičně uvedeny krátkými blackouty o nešikovném lovcí a vychytralém zajíci.⁴⁹ Autorem námětů těchto skečů není Rudolf Čechura, jak by se dalo očekávat, nýbrž režisér Bedřich. Minigrotesky jsou s hlavním dějem spojeny stejnou lokalizací – odehrávají se nedaleko domku, v němž bydlí holčička Ája a její rodiče. Zajíc navíc v druhé půli seriálu vstupuje do hlavního dění jako strážce Áji během Fíkova putování po světě. Myslivec totiž ztrácí lovecké zapálení a raději se věnuje sportu.

Humorné potýkání myslivce se zajícem signalizují žánrovou polohu navazujícího vyprávění o Alence a jejím maxi-psím příteli Fíkovi. Zdánlivě obyčejný příběh malého děvčátka, které si nejvíc ze všeho přeje „pfa“, velmi záhy, zároveň s rostoucími rozměry a schopnostmi Ájina čtyřnohého kamaráda, odhaluje svou groteskní podstatu. Fík postupně přebírá Ájino „dětskou“ roli a děvčátko se ujímá úkolu vést psovu výchovu k lidství.⁵⁰ Ájino posláná a Fíkův cíl jsou ztvárněny s nadsázkou, ironií, ale

---

49 S groteskně stylizovanými a na hlavním ději relativně nezávislými úvody se setkáme i v dalších večerníčcích; o 20 let později je použila např. Jaroslava Havetová v seriálové adaptaci Poláčkova *Edudanta a Francimora* (1993).

50 Na principu kontrastu nesourodé dvojice lidského mláděte a jeho zvířecího přítele jsou založeny seriály *O Dorotce* (1978) či *Káta a Škubánek* (1982).

V příběhu *O Dorotce* je dívčíným komplicem a ochráncem papoušek Lori. Ten sice plní výchovnou úlohu dospělého/rodiče, ale jeho pedagogické působení má spíš komické konsekvence. Funguje jako morální autorita (je rozumný a zodpovědný), přesto často podléhá svým slabostem, které můžeme chápat jako typicky „dospělácké“ (ješitnost, perfekcionismus). Výchovný akcent seriálu – dítě se hravou formou dozvídá, že mlsnost/zlomyslnost/lenost/snílkovství atd. se nevyplácí, je vyvažován nadsázkou, ironií a fantazií.

i jemným humorem. Právě těmito vlastnostmi (odhlédneme-li od nesporné výtvarné kvality) příběhy *Maxipsa Fíka* umělecky převyšují ploše moralizující, hodnotově černobílé snímky nejen české provenience, ale i zahraniční, jejichž hlavním a mnohdy jediným autorským záměrem je předat jasné výchovné poselství, to vše bez špetky fantazie a vtipu.

3.2.2 Maxicanis grotescus

Maxipes Fík navazuje na nejlepší tradice disneyovské grotesky. Pomíjí prvoplánové násilné hrátky některých Disneyových protagonistů (*Tom & Jerry*) a čerpá svůj groteskní potenciál v rafinované hře s fyzickým i duševním rozvrhem postav a s ní souvisejícími komickými dějovými efekty.

Na principu groteskních disproporcí je postavena především figura samotného Fíka. Má abnormální tělesné dispozice (velikost, sílu) a navíc lidské schopnosti. Právě kontradikce mezi zvířecími rysy (je to přece jen pes, který chodí po čtyřech, pije z misky a spí v boudě) a návyky (značkovat patníky, nosit pánovi boty) a Fíkovou lidskou podstatou (mluví a účastní se lidských aktivit – sportuje, chodí do školy, řídí auto, pije pivo atd.), tedy nejistá identita postavy je nevyčerpatelným pramenem komických a groteskních skečů. Buď je zpochybňována identita psí (viz ukázka č. 1) nebo totožnost lidská (ukázka č. 2). Absurdita nastalých situací v mnohém připomíná klasickou nonsensovou literaturu (např. Carrollovu *Alenku v kraji divů*).

Ukázka č. 1

Ája vezme Fíka do školy.

„To je bratr?“, zeptal se pan školník.

„Prosim, to je pes. Ale umí mluvit!!“

„Dobrý den“, řekl Fík, aby dosvědčil, že Ája nelže.

Ukázka č. 2

Rozhovor Fíka a strážníků, kteří ho zastaví pro překročení maximální rychlosti.

„Pročpak pane řidiči nezastavíte na naše znamení?“

„Já, prosím, neumím.“

„No dovolte, to přece nemůžete. Ukažte řidičský průkaz!“

„Já, prosím, nemám.“

„Nemá průkaz... . [povídá první strážník druhému] *No to si teda poplatíte.*“

„Máte peníze?“

„Prosím nemám.“

„Máte aspoň něco?“

„Prosím blechy.“

„Tak on ještě vtípkuje. No, tak to vás přijde draho, pane řidiči.“

„Já nejsem řidič, já jsem pes!“

„Chachachá. To by mohl říct každý! Vystupte si! Pokračovat v jízdě nemůžete.“

Maxipes Fík jako zcizující element v reálných každodenních situacích (tzv. ze života) poukazuje na absurdní a groteskní momenty našeho bytí. Mezi ně patří nedokonalost jazykové komunikace, především obtíže spojené s odhalováním komunikačního záměru mluvčího. Fíkova dobromyslné snaha o přesné plnění tatínkových příkazů (místo novin donese celý novinový stánek, neboť neví, který titul tatínek chtěl), vedoucí veskrze k negativním důsledkům, poukazuje na komplikovanost lidského dorozumívání. Doslovné chápání významu slov je též prostředkem jazykové hry (viz ukázka č. 3).

Ukázka č. 3

Fík leží pod autem a spravuje ho. Ája se ho zeptá:

„Fíku, co tam děláš?“

„Spravuju,“ povídá Fík.

„Ty nevíš, co říkal tatínek?“

„Nevím.“

„Říkal, že to auto je pro kočku a ty jsi přece pes!“

S výrazně parodickým akcentem jsou v *Maxipsu Fíkovi* ztvárněny různé lidské typy, např. nepochopený, respektive nesprávně pochopený, tudíž věčně lamentující tatínek coby komická zkratka otcovství, sousedka coby prototyp pouliční klepny, ba dokonce (na tehdejší politické poměry značně odvážně) členové státní instituce konkrétně policejní příslušníci (viz ukázka č. 2).

Specifikem seriálu je nesentimentální a leckdy až kacírský přístup k obecně uznávaným hodnotám. K typicky pohádkovému tématu souboje dobra a zla se tvůrci chovají takřka macešsky. Situace, která má potenciál dramatu a tragédie, je ihned obrácena ve hru. A ve světě hry, nadsázky a ironie lze jen těžko brát něco vážně. *Maxipes Fík* se tak vrací k hodnotám klasické grotesky.

3.2.3 Macourek – Born – Doubrava

V kapitole věnované imaginativní pohádce nemůžeme opominout jméno spisovatele, režiséra a scenáristy Miloše Macourka. K filmu se dostal jako autor námětů crazy moralit Stanislava Lá-tala, za jeho vrcholné tvůrčí období můžeme považovat spolupráci s výtvarníkem Adolfem Bornem a animátorem Jaroslavem Doubravou. V počátcích tvůrčí kooperace se trojice věnovala tvorbě satirických moralit pro dospělé (*Co kdyby*, 1972; *Ze života ptáků*, 1973; *Nesmysl*, 1974; *Hugo a Bobo*, 1975; *Ze života dětí*, 1977 a další), později se orientovala na tvorbu animovaných seriálů pro děti.

V roce 1982 Macourek, Born a Doubrava natočili jeden z nejúspěšnějších večerníčků všech dob *Mach a Šebestová*. Film se dočkal dalších pokračování, jejich tvůrci však již není zmíněná autorská trojice (neboť Jaroslav Doubrava a Miloš Macourek zemřeli), ale režisérka Cilka Dvořáková. Ačkoli jsou další dvě řady s názvy *Mach a Šebestová na prázdninách* (1999) a *Mach a Šebestová na cestách* (2005) natočeny podle námětů Macour-

kových a výtvarných návrhů Adolfa Borna, musíme i v tomto případě konstatovat, že nedosahují popularity první série. Ani pokus převést animovaný seriál do podoby hraného celovečerního filmu (*Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko*, 2001, režie Václav Vorlíček) nedopadl příliš šťastně. Absence Bornova výtvarného rukopisu a nejsilnějších nástrojů animovaného filmu – zkratky a nadsázky degradovala snímek na průměrný „film pro celou rodinu“⁵¹.

Mach a Šebestová jsou klasickým představitelem typu imaginativní pohádky. Příběhy se odehrávají v moderních kulisách a vycházejí z všedních peripetií dvou obyčejných žáků III. B.

Hybatelem děje je magický předmět – kouzelné sluchátko, které dokáže každodenní úkony (školní výlet, vyučování, baby-sitting, návštěvu nemocného kamaráda, ZOO) konvertovat ve fantastické dobrodružství (na lodi s piráty, v době ledové). Přetváření reality (posun časem, proměna protagonistů) je zdrojem poučení a poznání, že zásah do přírodní logiky věcí má většinou pouze negativní důsledky (např. proměna psa Jonatána v chlapce). Toto a další morální poselství nejsou nikterak prvoplánová, nýbrž rafinovaně zakódována v živoucí hmotě příběhu a krevnatých postav. Prostřednictvím groteskní zkratky v modelování postav autoři přesně pojmenovávají emblematické znaky profesních, charakterových lidských typů: prsatá maloměřka paní Kropáčková, akurátní soudruh ředitel, nenapravitelní potíživí a chuligáni Horáček s Pažoutem ad. Parodický osten je zapíchnut zhusta do pozadí dospělých protagonistů, čímž autorské trio odkazuje k svým satiricko-moralistním počátkům. Ještě naléhavěji zaznívá moralistní tón v dalším „večerníčkovském“ seriálu od těchto tvůrců, který nazvali *Žofka a spol.* (1988).⁵²

---

51 Heslo z propagačního materiálu filmu.

52 Pokračování stejně jako v případě *Macha a Šebestové* realizovala podle námětu zesnulého M. Macourka ve spolupráci s A. Bornem Cilka Dvořáková. Seriál byl na točen roku 1996 pod názvem *Žofka ředitelkou ZOO*.

3.3 Večerníčkovské adaptace

O problematice adaptace literárních děl bylo podrobněji pojednáno v I. oddíle v kapitole 3. (AF a literatura...). Večerníček se v mnoha případech vyskytuje ve dvojí umělecké podobě – jako filmové (animovaný seriál) a literární dílo (próza adresovaná dětskému čtenáři). Primární uměleckou formou večerníčku je ve většině případů film (mj. proto, že psaní námětů k dětským animovaným seriálům patřilo k poměrně výnosným tvůrčím aktivitám). Literární dílo⁵³ většinou tedy vzniká teprve na základě snímku (už prověřeného reakcí publika).

Méně frekventované, vzhledem k specifickým formálním požadavkům televizního animovaného seriálu, je adaptování dříve publikovaného literárního díla. Převod může být veden dvojím autorským záměrem. Buď se tvůrce AF snaží o co nejvěrnější reprodukci originálu, tzn. důsledně pracuje s tematickým i formálním plánem literárního díla, přičemž se leckdy uchyluje k animaci dobových ilustrací, nebo chápe literární text jako uměleckou hmotu, která jej inspiruje k autonomním tvůrčím výbojům. Leckdy je rezignováno na původní narativní linku ve prospěch rozvíjení animačních gagů a vtípu (např. ve filmové adaptaci Poláčkova *Edudanta a Francimora*). Častěji se setkáme s prvním typem, čehož budiž důkazem následující řádka.

V mnoha ohledech inspirativní pro tvůrce animovaných seriálů bylo a je dílo malíře a spisovatele Josefa Lady. Převodu do podoby AF se dočkaly prózy, které svým členěním nejlépe odpovídaly seriálovým požadavkům. Práce na tvorbě výtvarných návrhů byla navíc usnadněna autorskými ilustracemi,

---

53 Literární dílo zde záměrně chápeme jako stylisticky, formálně i tematicky ucelený text, který vyšel knižně. Námět a scénář chápeme jako nehotovou surovinu, která je součástí přípravy filmového díla nikoli autonomní umělecké dílo. U některých AF seriálů se liší autor námětu, scénáře a autor knižní podoby.

s nimiž se setkáme ve všech snímcích natočených podle Ladvých pohádkových textů. Josef Lada v nich post mortem zastal úlohu nejen autora námětu, ale i výtvarníka. Postupně byly natočeny seriály *O Mikešovi* (25 dílů z let 1978–1981, režie Josef Kluge), *O chytré kmotře lišce* (13 dílů, 1983, režie Eduard Hofman), *Bubáci a hastrmani* (26 dílů z let 1999–2005, režie Pavel Kubant).

Jedna z prvních seriálových adaptací literárního díla vznikla podle výtvarných návrhů Jiřího Trnky. Režie loutkových *Broučků* (1967) se ujala Libuše Koutná. Přetrvávající aktuálnost a životnost Karafiátových hmyzích hrdinů byla potvrzena po listopadové revoluci natočením remaku původních *Broučků* (1995) a dvou nových pokračování v režii Vlasty Pospíšilové. První ze seriálů byl inspirován knihou J. H. Týneckého *Na pasece* (vysílán byl pod názvem *Dobrodružství na pasece*, 1998), druhý nesl název *Broučkova rodina* a čerpal z textů Jana Karafiáta.

Josef Lada i Jan Karafiát patří mezi autory, které lze označit jako klasické. Také další adaptace vznikly na základě literárních děl, které takzvaně prověřil čas. Mezi nepříliš známé televizní večerníčky patří např. *Anička Skřítek a Slaměný Hubert* (1983, předloha Vítězslav Nezval). Naopak velké obliby se dočkal Vančurův příběh tuláka Kuby, jeho medvěda a strašidla Barbuchy. V podobě sedmidílného pásma se *Kubula a Kuba Kubikula* na televizních obrazovkách objevil na přelomu let 1986 a 1987. Kvalita literárního materiálu a režisérská zdatnost je základem úspěchu také filmové adaptace Čapkovy *Dášeňky*. Černobílý seriál kombinující hrané sekvence (ze života štěněte foxteriéra) s krátkými animovanými příběhy natočil režisér Břetislav Pojar ve spolupráci s výtvarníkem Miroslavem Štěpánkem.

Zdálo by se, že poněkud neuctivě naložili filmaři s pohádkovým příběhem Karla Poláčka *Eduant a Francimor*. Rezignovali totiž na spletnost dějové linky a soustředili se na vystižení hravé a fantazijní atmosféry příběhu. To, že byla jejich snaha podnětná a přínosná, dokládá nejen úspěch na české i zahraniční festiva-

lové scéně,⁵⁴ ale i rozsochatost seriálových pokračování: prvních sedm dílů vzniklo v letech 1993 až 1994, dalších šest roku 1996, třináct posledních epizod bylo nasnímáno v roce 2003.

Úkolu natočit televizní seriál pro děti se chopil i dlouholetý vedoucí Krátkého filmu Eduard Hofman. Opět sáhl po osvědčené literární pohádkové předloze. *Pohádky o mašinkách* (1987) podle stejnojmenné knihy Pavla Naumana sice vznikaly dlouhých deset let, nicméně, pravděpodobně též pro neobvyklost tématu respektive protagonistů (dopravní prostředek coby pohádkový hrdina se ve večerníčcích objevoval velmi sporadicky), se vynaložené úsilí vyplatilo, neboť pyšné a zvědavé lokomotivy na dětské diváky houkají a syčí z televizních obrazovek už déle než dvě dekády.

Nejčerstvější adaptací klasické dětské prózy je večerníček *Pučálkovic Amína*, natočený roku 2004 podle předlohy herce Jindřicha Plachty (režie Milan Lesniak).

Specifické postavení má v historii „večerníčkovského“ adaptování dílo spisovatele Františka Nepila. Na rozdíl od svých současníků, např. Václava Čtvrťka, nebyla řada jeho pohádkových příběhů prvotně určena pro film (v podobě námětů), nýbrž vycházela primárně knižně. Teprve poté je televizní dramaturgie vybrala k filmovému zpracování. Podle Nepilových knih byly natočeny např. večerníčky *Já Baryk* (kniha 1977, film 2002) či *Štuclinka a Zachumlánek* (kniha 1994, film 1999).

Pozornosti tvůrců Večerníku nemohla ujít ani stěžejní díla světových spisovatelů pro děti a mládež. Řada adaptací byla převzata od zahraničních kolegů, např. sovětské *Neznámkovy příhody* podle předlohy Nikolaje Nosova (u nás vysílány roku 1973) nebo adaptace Čukovského zpracování anglické Loftingovy knížky *Doktor Bolíto* (1975). Mnohé adaptace literárních děl zahraničních autorů vznikly také v českých respektive čes-

---

54 Hlavní cena za AF na Mezinárodním festivalu pro děti a mládež ve Zlíně (1996), Zvláštní cena na Mezinárodním festivalu dětského filmu v Teheránu (1997), Čestné uznání FITES (1998).

koslovenských studiích. Mezi nejzdařilejší patří adaptace pohádkového příběhu *Nils a divoké husy* z roku 1998, pod níž se režijně podepsala Libuše Čihařová, nebo *Dobrodružství pod vrbami*, které podle předlohy Kennetha Grahama natočila roku 1999 Dagmar Doubková.

III.

Medailony autorů Večerníčku (scénář/režie/výtvarná realizace)

Následující stránky jsou věnovány medailonům osobností, které se podílely na vzniku večerníčkovských seriálů. Autoři jsou rozčleněni do tří skupin podle převládajícího tvůrčího zaměření na jednu ze tří základních složek (v příp. bodu 3 animovaného) filmu: 1) psaní námětu/scénáře; 2) režii; 3) výtvarnou realizaci. V úvahu je brán i fakt, že se řada tvůrců podílela na několika či všech (v tomto případě hovoříme o autorském filmu) fázích výroby seriálů. V těchto případech je pro zařazení rozhodující, která z výše uvedených orientací převládá speciálně v oblasti produkce večerníčků.

V rámci jednotlivých kategorií jsou autoři řazeni abecedně.

Vzhledem k nedostatku informačních zdrojů nejsou některá biografická data úplná.

1. NÁMĚT/SCÉNÁŘ

JAROSLAV BOČEK

25. 5. 1932 Úlovice u Loun – 15. 3. 2003 Praha

Poté, co r. 1956 vystudoval dramaturgii na FAMU, nastoupil jako pomocný dramaturg do FS Barrandov. V letech 1957–1966 působil jako redaktor filmové rubriky v časopisu *Kultura*. R. 1967 nastoupil do Filmového ústavu, natáčel dokumentární a animované filmy. V letech 1972–1990 byl spisovatelem na volné noze, přednášel o filmu na UK. Po revoluci působil krátce jako ředitel Filmového ústavu (do r. 1991) a jako šéfredaktor deníku *Svobodné slovo* (1992–1993).

Režie:

Jak namalovat běsnící individua (1967), Sochařka z Poličky (1970), Vdova z Efesu (1971), O statečné Kačence aneb Krčma hrůzy (1972), Namalovaná písnička (1976), Román mourovatého kocoura (1977), Tři etudy pro animátora s dohrou (1977), Oh, Shetlandy (1978), Putování skřítka Hajáska (TV seriál 1980), Jak chameleon ke štěstí přišel (1987)

Námět:

O statečné Kačence aneb Krčma hrůzy (1972), Román mourovatého kocoura (1977), Tři etudy pro animátora s dohrou (1977), Oh, Shetlandy (1978), Putování skřítka Hajáska (TV seriál 1980), Zlatá slepice (1980), Jak chameleon ke štěstí přišel (jeden z příběhů knihy „Nápady milovníka zvířat“ ilustrované V. Nagajem, 1987)

Scénář:

Sochařka z Poličky (1970), Vdova z Efesu (1971), O statečné Kačence aneb Krčma hrůzy (1972), Namalovaná písnička (1976), Román mourovatého kocoura (1977), Tři etudy pro ani-

mátora s dohrou (1977), Oh, Shetlandy (1978), Putování skřítka Hajáska (TV seriál, 1980), Zlatá slepice (1980), Podivná znamení, podivní hosté (TV inscenace, 1985), Jak chameleon ke štěstí přišel (1987), Klok, Kloček a pes Dingo (TV seriál 1995)

RUDOLF ČECHURA

5. 2. 1931 Želénky

Po dokončení studií na obchodní akademii v Chomutově (1950) byl krátce zaměstnán jako úředník v chomutovské Poldovce. Během vojenské služby vystudoval pedagogické gymnázium v Jihlavě (1953) a v následujících letech působil jako pedagog na několika školách na Chomutovsku. R. 1960 se stal zaměstnancem Československého rozhlasu a redaktorem časopisu *Věda a technika mládeži*.

R. 1973 byl z politických důvodů z redakce propuštěn a od té doby je na volné noze. Živil se především psaním knih pro děti a spoluprací s Českou televizí, pro niž psal náměty a scénáře k animovaným filmům.

Námět:

Maxipes Fík (TV seriál 1975, kniha 1977), Divoké sny Maxipsa Fíka (TV seriál 1981), Sněžný muž Hugo (TV seriál 1988), Medvěd 09 (TV seriál, 1989), Dva ve fraku (TV seriál 1995, kniha 2005)

Scénář:

Maxipes Fík (TV seriál 1975), Divoké sny Maxipsa Fíka (TV seriál 1981), Zmatky kluka Zmatlíka (TV seriál 1982), Sněžný muž Hugo (TV seriál, literární 1988), Medvěd 09 (TV seriál

1989), *Pestrý život jedné kočky* (TV seriál 1990), *Dva ve fraku* (TV seriál, literární 1995)

VÁCLAV ČTVRTEK

4. 4. 1911 Praha – 6. 11. 1976 Praha

VI. jménem Václav Cafourek (pseudonym Čtvrtek přijal za své občanské jméno r. 1959). Po maturitě (1931) na reformním gymnáziu studoval krátce (3 semestry) na Právnické fakultě UK. Za první republiky a během 2. světové války působil převážně v úřednických profesích: v letech 1933–1939 byl zaměstnán jako úředník na finančním ředitelství v Chebu, a poté v letech 1940–1945 na zemském finančním ředitelství v Praze (během války byl také totálně nasazen). Po válce absolvoval vojenskou službu v Děčíně a dva roky působil na ministerstvu financí (1946–1948). K uměleckému povolání se dostal až po únorovém převratu v r. 1948. Deset let pracoval, společně se svou manželkou Vlastou Váňovou (1917–1968), v Československém rozhlasu jako dramaturg rozhlasových pořadů (*Nedělní pohádka* a *Hajaja*) a vysílání pro školy, a později jako vedoucí vysílání vědy a techniky pro mládež. Ve druhé polovině padesátých let začal spolupracovat s dalším médiem, s Československou televizí – podle jeho scénářů byly natočeny jak hrané filmy (například *Malé letní blues*, 1967; *My tři a pes z Pětipes*, 1971), tak filmy animované, které vznikaly jako součást pořadu *Večerníček*. Po úspěchu svých pohádkových knih a jejich televizních, divadelních ad. zpracování, svou pracovní činnost v Československém rozhlasu a Československé televizi v r. 1960 ukončil a stal se spisovatelem na volné noze.

Námět:

Malé letní blues (1967), O loupežníku Rumcasjovi (TV seriál 1967, kniha 1973), O vodníku Česílkovi (TV seriál 1968), Pohádky z mechu a kapradí (TV seriál 1968, kniha, 1970), O vepříkovi a kúzleti (TV seriál 1970, kniha pod názvem Čtení o vepříkovi a kúzleti 2001), My tři a pes z Pětipes (1971, kniha 1958), O loupežnickém synku Cipískovi (TV seriál 1971, kniha 1975), O makové panence (TV seriál 1971, kniha 1976), Říkání o víle Amálce (TV seriál 1975, kniha 1999), O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi (TV seriál 1977, kniha 1979), Malá zlá kouzelnice (TV seriál 1978, kniha 1974), Modrý kosatec (TV inscenace 1983), Panáček Bomiňa a panenka Palele (TV seriál 1983, kniha 1976), Vodník Čepeček (TV seriál 1985, kniha 2004), Příhody kocourka Damiána (TV seriál 1988, podle knihy Kočičiny kocourka Daminána 1971), O Kubovi a Stázině (TV seriál 1988, podle knihy Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni 1979), Kotě z Kocourkova (TV seriál 1992, kniha 1986), Cesty formana Šejtročka (TV seriál 1993, kniha 1977)

Scénář:

Ledové moře volá (1961), Kuňky z žabí tůňky (TV seriál 1975), Říkání o víle Amálce (TV seriál, literární scénář 1975), O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi (TV seriál 1977)

EDGAR DUTKA

21. 5. 1941 Vídeňské Nové město, Rakousko

Po maturitě na střední škole v Břeclavi (1958) začal studovat chemii na pardubické Vysoké škole chemicko-technologické. Studia nedokončil, před nástupem na vojnu (1960–1962) se živil manuálně jako číšník a směnový chemik. V letech 1964–1971 absolvoval studia scenáristiky na FAMU. Po škole nastoupil do scénáři-

stického oddělení Filmového studia Barrandov, odkud r. 1974 přešel do Studia Jiřího Trnky a Bratři v triku, kde působil jako dramaturg, scenárista a režisér. Od roku 1992 učí scenáristiku a dějiny animovaného filmu na FAMU v Praze (2002 docent, 2005 profesor).

Režie:

O Maryšce a vlčím hrádku (1979)

Námět:

Pat a Mat (TV seriál, 1976), O mistra basy (1977), Strašení čmeláků (1977), Těší mě (1977), Opojeni zvukem (1978), Stavitelé pyramid (1978), Aby bylo jasno (1979), Konzerva (1980), Ex libris (1982), Tři synové (1984), Pohádky pod sněhem (1985), Klub odložených (1989), Medvědi nic nevědí (TV seriál, 1994), Potkal jsem ho v zoo (1994), Doktor Animo (TV seriál, 2006), Na půdě aneb Kdo má dneska narozeniny? (2009)

Scénář:

Těší mě (1977), O mistra basy (1977), Strašení čmeláků (1977), Opojeni zvukem (1978), Stavitelé pyramid (1978), Vše-hochlup (1978), Aby bylo jasno (1979), Budulínek Mandelinka (1979), O Maryšce a vlčím hrádku (1979), Drátovat – flikovat! (1980), Konzerva (1980), Proč se lidé bojí zajců (1980), Královna Koloběžka I. (1981), Ex libris (1982), O líném Honzovi (1983), Tři synové (1984), Křesadlo (1985), Pohádky pod sněhem (1985), Zahradníkův rok (1987), Klub odložených (1989), Medvědi nic nevědí (TV seriál 1994), Potkal jsem ho v zoo (1994), Já Baryk (TV seriál 2002), Na půdě aneb Kdo má dneska narozeniny? (2009)

DANIELA FISCHEROVÁ

13. 2. 1948 Praha

Po maturitě na Střední všeobecně vzdělávací škole (1965) vystudovala dramaturgii a scenáristiku na FAMU (1971). V oboru působila pouze krátce, a to ve scenáristickém oddělení Filmového studia Barrandov (1972), v letech 1973–1974 působila jako redaktorka nakladatelství Orbis. Poté byla ve svobodném povolání. V současné době se věnuje pedagogické činnosti na Vyšší odborné škole tvůrčího psaní Josefa Škvoreckého (od r. 1999) a na Literární akademii (od r. 2002); jako externistka učí i na DAMU.

Námět/scénář:

Kouzelník Žito (TV seriál 1983, kniha 1973), Pohádky z Větrné Lhoty (TV seriál 1985, kniha 2008)

JAROMÍR GÁL

1938

Režie:

Žízaláci (TV seriál 2009)

Námět:

Gogo a Figi (TV seriál 2008), Žízaláci (TV seriál 2009)

Scénář:

Bugo a Pikola (TV seriál 1998), Gogo a Figi (TV seriál 2008), Žížaláci (TV seriál 2009)

Výtvarník:

Jak jedna paní dostala psaní (1967), Strážce majáku (1968), Mraveniště (1969), Zpívající loď (1971), Kuželky (1974), Dobrodružství slípky Pipky (TV seriál 1980), Loutka, přítel člověka ... Hlad a žízeň (1981), Žížaláci (TV seriál 2009)

STANISLAV HAVELKA

1939

Námět:

O zvířátkách pana Krbce (TV seriál 1977, kniha pod názvem Pan Krbec na Kulíkově 1996), Jája a Pája (TV seriál 1987), Strašidla na Kulíkově (TV seriál 2010, kniha s P. Chvojkou 2006)

Scénář:

O zvířátkách pana Krbce (TV seriál 1977), Jája a Pája (TV seriál, 1987), Strašidla na Kulíkově (TV seriál 2010)

JIŘÍ KAHOUN

12. 3. 1942 Praha

Vyučil se jako rytec kovů, prošel mnoha profesemi – traktorista, aranžér, kameník, zedník, výtvarník či technický redaktor. Je spisovatelem próz pro děti. Žije v Berouně.

Námět:

Příběhy včelích medvídků (TV seriál 1984, kniha 1992), Toronto Tom kocour z Ameriky (TV seriál 1999, kniha 1993)

Scénář:

Příběhy včelích medvídků (TV seriál, 1984)

JAROMÍR KINCL

Námět/scénář:

Černobílý Petr (TV seriál 1976) Povídání z bílých stránek (TV seriál 1982), Kleofášovy trampoty (TV seriál 1991), Rákosníček a hvězdy (TV seriál 1977, kniha 1996), Rákosníček a rybník (TV seriál 1983, kniha 1998), Rákosníček a počasí (TV seriál 1983, kniha 1999)

EVA KOŠLEROVÁ

Námět:

Pohádky z lipových špalíčků (TV seriál 1980), Příběhy včelích medvídků (TV seriál, s J. Kahounem a I. Houfem 1984) Paní Liška (TV inscenace 1987)

Scénář:

Princ Bajaja (1971), Lesní ženka (TV inscenace, 1974), Roste, kvete, zelená se (TV seriál 1977), Už nám byly tři (TV seriál Jak zajíc běžel o závod/Ahoj na jaře, Drobečku, 1979), Meluzína (TV inscenace 1980), Jak Jaromil ke štěstí přišel (TV film 1982), To se ti povedlo, Julie (TV inscenace 1982), Velká kočičí pohádka (TV inscenace 1983), Až já budu královna (TV inscenace 1984), Chytrá princezna (TV inscenace 1984), Příběhy včelích medvídků (TV seriál 1984), Zlaté kapradí (TV inscenace 1984), Jak se mele babí hněv (TV inscenace 1986), Paní Liška (TV inscenace 1987), Motanice (TV inscenace 1988), Zachýsek, zvaný Rumělka (TV inscenace 1990), Jak si pan Pinajs kupoval od kocoura sádlo (TV film 1996), Prsten kohouta Alektrya (TV film, na motivy pohádky Clemense Brentana O Kokrháči a Kdákalce 2002)

MARIE KŠAJTOVÁ

18. 7. 1937 Nepolisy u Chlumce nad Cidlinou

Vystudovala žurnalistiku na UK, poté pracovala v řadě časopisů, naposledy v revue Umění a řemesla. Poté 29 let pracovala v Československé (později České) televizi jako dramaturgyně pořadu Večerníček.

Námět:

Medvídek Sněhulek (TV seriál 1981), O panence Blažence (TV seriál 1988), Myšlenky (1990), Od Andulky po Žízalu (TV seriál 1995)

Scénář:

Birlibán (TV inscenace 1976), Medvídek Sněhulek (TV seriál 1981), Kubula a Kuba Kubikula (TV seriál 1986), Příhody kocourka Damiána (TV seriál 1987), Jak to chodí mezi psy (TV film 1988), O panence Blažence (TV seriál 1988), Myšlenky (1990), Od Andulky po Žízalu (TV seriál 1995), Ze života rodiny Horáčkovy (TV seriál 1995, kniha 1995), O skřítku Racochejlovi (TV seriál 1997), Bubáci a hastrmani (TV seriál 1999)

KVĚTA KURŠOVÁ

Námět:

O klukovi z plakátu (TV seriál 1969, pokračování 1973), Čarodějky z předměstí (1990), Poklad na Sovím hrádku (TV film 2004)

Scénář:

Rozmarýnek (TV inscenace 1969), Učedník kouzelníka Čáry-fuka (TV hra 1969), O tlustém pradědečkovi (TV inscenace 1970), Jak princezny spaly na hrášku (TV inscenace 1971), Panenka z vltavské tůně (TV inscenace 1976), Dášeňka (TV seriál 1979), O ptáku Ohniváku (TV inscenace 1980), Pohádka z šafrá-

nové louky (TV inscenace 1980), O stříbrném a zlatém vajíčku (TV inscenace 1981), Předeme, předeme zlatou nitku (TV inscenace 1981), Hodina splněných přání (TV inscenace 1983), O nosaté čarodějnici (TV inscenace 1984), Chán Sulejmán a víla Fatmé (TV inscenace 1985), O houbovém Kubovi a princí Jakubovi (TV inscenace 1986), Nechte to koňovi (TV inscenace 1987), Cesta do hlubin kočičí duše (TV seriál 1988), Čarodějky z předměstí (1990), Král a zloděj (TV inscenace, na motivy polské lidové pohádky 1991), Obyčejná koňská historie (TV seriál 1991), Vilík ucho sem, ucho tam (TV seriál 1992), Aneta (TV seriál 1995), Cyprian a bezhlavý pradědeček (TV inscenace 1997), Černokněžník (TV inscenace 1997), Vojtík a duchové (TV inscenace 1997), Dámě kord nesluší (TV film 1999), Malvína (TV film 2003), Poklad na Sovím hrádku (TV film 2004)

ALENA MUNKOVÁ

24. 9. 1926 Praha – 14. 4. 2008 Praha

Dětství prožila v terezínském ghettu. Po válce vystudovala novinářskou fakultu školy politické a sociální v Praze (1949). Krátce pracovala v lektorátu hraného filmu na Barrandově, odkud však byla na počátku 50. let z politických důvodů propuštěna. Nové místo dostala v nakladatelství Naše vojsko a souběžně studovala FAMU. Po absolutoriu nastoupila do oddělení dokumentace Ústřední půjčovny filmů Praha. V polovině 60. let byla přijata na post dramaturgyně do Studia kresleného a loutkového filmu, jako scenáristka (často ve spolupráci se svým mužem Jiřím Munkem) se podílela na tvorbě animovaných filmů, hlavně večerníčků. Na sklonku života se podílela na činnosti oddělení orální historie Národního filmového archivu.

Námět:

Štaflík a Špagetka (TV seriál 1971, kniha s J. Munkem 2000), O Dorotce (1975), O neposedném knoflíčku (1975), Z klokaní kapsy (s J. Munkem, TV seriál 1985), Pozor, bombón (TV seriál 1993)

Scénář:

Štaflík a Špagetka (TV seriál 1971), O neposedném knoflíčku (1975), Čarovná rybí kostička (1980), Z klokaní kapsy (s J. Munkem, TV seriál 1985), Pozor, bombón (TV seriál 1993), Z deníku žáka III. B aneb Edudant a Francimor (s J. Munkem, TV seriál. na motivy knihy Karla Poláčka, 1993), Pučálkovic Amina (s J. Munkem, TV seriál 2004)

PAVEL NAUMAN

(vl. jm. Miloš Nauman)

2. 5. 1907 Praha – 24. 9. 1976 Praha

Po maturitě na pražském gymnáziu studoval v letech 1925–1928 přírodopis a zeměpis na Přírodovědecké fakultě UK a v letech 1928–1932 české dějiny a dějiny umění na FF UK (doktorát r. 1932). Krátce pracoval v archivu v Jindřichově Hradci a posléze jako redaktor Lidových novin. R. 1938 se stal vládním úředníkem, nejprve pracoval v tiskovém odboru předsednictva vlády, později na ministerstvu lidové osvěty, r. 1945 přešel na ministerstvo školství a informací. Od r. 1950 působil v archivu knihovny Národního divadla, r. 1952 nastoupil do Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody. R. 1966 odešel do penze.

Námět:

Pohádky o mašinkách (TV seriál 1987, kniha 1942)

FRANTIŠEK NEPIL

10. 2. 1929 Hýskov – 8. 9. 1995 Praha

Po maturitě na obchodní akademii v Praze (1948) byl zaměstnán v propagačním oddělení Československých hotelů; v letech 1950–1952 si odbyl vojenskou službu. R. 1954 nastoupil jako textař v reklamním podniku Merkur;

1969 se stal redaktorem vysílání pro děti a mládež Československého rozhlasu, s nímž spolupracoval již od r. 1961. Od r. 1972 ve svobodném povolání.

Námět:

Makový mužíček (TV seriál 1982, kniha 1976), Domeček u tří kořátek (TV seriál 1983), Kouzelník Žito (TV seriál 1983), Naschválničci (TV seriál 1985, kniha 1981), Štuclinka a Zachumlánek (TV seriál 1999, kniha 1994), Já, Baryk (TV seriál 2002, kniha 1977)

BOHUMÍRA PEYCHLOVÁ

18. 2. 1935 Praha

Po absolvování střední zdravotnické školy (1955) se rozhodla studovat na FAMU dramaturgii. Krátce po absolutoriu nastoupila na post dramaturgyně ve Filmovém studiu Barrandov, od r. 1967, nedlouho po narození dcery Dominiky (otec Jiří Šlitr) byla ve svobodném povolání. Živila se jednak spoluprací s Československou televizí – překládala dialogy pro dabing, psala scénáře, a také přispíváním do novin a časopisů (např. Literární noviny).

Scénář:

Jehlánek a Bodlinka (TV seriál, 1984), Sedm havránků (TV seriál, 1985), Autíčko s červeným srdcem (TV seriál, 1986)

LUDVÍK STŘEDA

24. 7. 1927 Úpice – 15. 10. 2006 Liberec

Po maturitě (1947) na Střední průmyslové škole textilní v Ústí nad Orlicí se živil jako dělník a technik v textilních továrnách v Úpici a v Liberci. Do Liberce se přestěhoval r. 1952 a v letech 1966–1969 zde působil jako kulturně-politický pracovník. R. 1969 se stal šéfredaktorem rubriky okresních novin Vpřed, při práci vystudoval žurnalistiku na Střední knihovnické škole

v Praze (mat. 1971). Poté, co byl za normalizace vyloučen z Komunistické strany, se opět živil dělnickou prací. Zároveň spolupracoval s Československým rozhlasem (pořad Hajaja). R. 1984 byl kvůli srdeční chorobě penzionován.

Námět:

Kosí bratři (TV seriál 1980, kniha 1992), Kosí bratři a větrný kohout (TV seriál 1982, kniha 1984)

PAVEL ŠRUT

3. 4. 1940 Praha

Poté, co odmaturoval na pražské střední škole, navštěvoval v letech 1957–1959 abiturientský kurz na Hospodářské škole pro zahraniční obchod. Krátce pracoval jako úředník v podniku zahraničního obchodu Ferromet a od r. 1960 jako rekvizitář ve FS Barrandov. Od r. 1962 navštěvoval Filozofickou fakultu UK, obor angličtina a španělština, studia nedokončil. V letech 1968–1971 působil jako redaktor nakladatelství Naše vojsko. Poté byl ve svobodném povolání. Jako autor literárních pořadů spolupracoval s Československým rozhlasem, jako scenárista se uplatnil v Československé televizi.

Námět:

Bob a Bobek (TV seriál, od r. 1978, knihy pod názvy Bob a Bobek v létajícím klobouku 2003, Bob a Bobek na cestách 2005), O perlové panně (film 1997, kniha pod názvem Perlová panna 1982)

Scénář:

Bob a Bobek (TV seriál od r. 1978), Peripetie zpěvu (1985), Barnabáš a Tobiáš aneb cestovní kancelář Krasohled (TV hra 1989), O perlové panně (1997)

Písňový text:

Prázdniny pro psa (1980) Správná trefa (1987), O Háderunovi a víle Elóře (TV inscenace 1987), Stalo se na podzim (TV film 1994), O perlové panně (1997), Voděnka (TV film 2005), Kráska v nesnázích (Píseň Kráska v nesnázích, 2006)

PAVEL TEISINGER

1933

Povoláním lékař, dětský rentgenolog, autor knih pro děti. Emigroval do Německa.

Námět:

O človíčkoví (TV seriál 1985, kniha pod názvem Človíčková dobrodružství 2005, Človíčková dobrodružství a nové objevy, se Z. Tesingerovou 2008, Človíček a Človíčka, se Z. Tesingerovou 2010)

Scénář:

Kašpárek, Honza a drak (TV seriál 1975), O Sazinkovi (TV seriál 1977, kniha pod názvem Povídání o Sazinkovi 2006), Kašpárek, Honza a ti druzí (TV seriál 1980)

2. REŽIE

VÁCLAV BEDŘICH

28. 8. 1918 Příbram – 7. 3. 2009 Praha

Po uzavření vysokých škol za okupace musel ukončit studia práv, v r. 1942 začal pracovat jako fázař a kreslíř v Ateliéru filmových triků. Po osvobození přešel do Studia Bratři v triku, kde zprvu působil jako animátor Jiřího Trnky, vzhledem k svému talentu se však záhy dostal k točení vlastních filmů. V 50. a 60. letech se jako řada jeho kolegů podílel

na tvorbě amerických zakázek, které v Československu realizoval Gene Deitch (Tom a Jerry ad.). Od počátku se soustředil na tvorbu filmů pro dětského diváka, na konci 60. let stál u zrodu pořadu Večerníček (je spoluautorem jeho znělky). Během své kariéry natočil stovky animovaných snímků, za něž dostal řady ocenění (např. berlínského Stříbrného medvěda).

Režie:

Navracená země (1948), Pohádka o stromech a větru (1951), Hrnečku, vař! (1953), Čert a Káča (1955), Čtyřicet dědečků (1958), Modrý pondělek (1958), Samson a Dalila (1961), Šťastný lev (1961), Chlapíci (1963), Jak křeček snědl dědu Mráze (1963), Poslední výstřel (1963), Kamenáč Bill a drzí zájci (1964), Pohádky ovčí babičky (TV seriál 1966), Písnička pro sklíčka (1967), Poklad pana Arna (1967), Rohatá princezna (1967), Balíčky (1969), Smrtící vůně (1969), Nedokončený víkend (1970), Pokažená svatba (1970), Kamenáč Bill a ohromní moskyti (1971), O makové panence (TV seriál 1971), Štaflík a Špagetka (TV seriál 1971), Utopená ponorka (1971), Kamenáč

Bill a jeho přepevné laso (1972), Očistná lázeň (1972), Automatic (1973), Poklad v pyramidě (1973), Pivo přes ulici (1974), Dobré jitro (1975), Maxipes Fík (TV seriál 1975), Říkání o víle Amálce (TV seriál 1975), Dvorček za domom (TV seriál 1976), O Sazinkovi (TV seriál 1976), Uloupený obraz (1976), O zvířátkách pana Krbce (TV seriál 1977), Bob a Bobek (TV seriál 1978), Muž, který dovedl létat (1979), Velká sýrová loupež (1986), Divoké sny Maxipsa Fíka (TV seriál 1981), O bílé princezně (1981), Sredni Vaštar (1981)

Námět:

Chlapíci (1963), Smrtící vůně (1969), Nedokončený víkend (1970), O bílé princezně (1981)

Scénář:

Čert a Káča (1955), Čtyřicet dědečků (1958), Chlapíci (1963), Jak křeček snědl dědu Mráze (1963), Poslední výstřel (1963), Kamenáč Bill a drzí zajíci (1964), Poklad pana Arna (1967), Balíčky (1969), Smrtící vůně (1969), Nedokončený víkend (1970), Pokažená svatba (1970), Kamenáč Bill a ohromní moskyti (1971), Utopená ponorka (1971), Kamenáč Bill a jeho přepevné laso (1972), Očistná lázeň (1972), Poklad v pyramidě (1973), Říkání o víle Amálce (TV seriál 1975), O Sazinkovi (TV seriál, technický 1976), Uloupený obraz (1976), Muž, který dovedl létat (1979), Divoké sny Maxipsa Fíka (TV seriál 1981), O bílé princezně (1981)

Výtvarník:

Balíčky (1969), Říkání o víle Amálce (TV seriál 1975), Velká sýrová loupež (výtvarník postav 1986)

LUBOMÍR BENEŠ

7. 11. 1935 Praha – 12. 9. 1995 Praha

Od dětství měl sklony k výtvarnému umění, rodiče mu proto platili soukromého učitele kreslení a malby. Po ukončení vojenské služby byl na základě výběrového řízení přijat do studia Bratři v triku, kde postupně získával znalosti o vzniku animovaného

filmu. Svůj první film natočil ve Studiu Jiřího Trnky, kam přešel r. 1967. V Krátkém filmu po dlouhá léta pracoval jako režisér, scénárista i výtvarník především loutkových filmů. Jeho nejrozsáhlejším dílem je „večerníčkovský“ seriál Pat a Mat. Po revoluci r. 1990 spoluzaložil autorské studio AiF, kde působil až do své smrti.

Režie:

Kouzelný dědeček (1975), Pat a Mat (TV seriál 1976), Akorát (1977), Král a skřítek (1980), Muzikant a Smrt (1984), Jája a Pája (TV seriál 1987), O skleničku míň (1987), Rohy (1987), O hloupém Peciválovi (1989), Pat a Mat speciál ... A je to! (TV seriál, epizody 2–5, 7–14, 2007)

Námět:

Kouzelný dědeček (1975), Akorát (1977), Král a skřítek (1980), Muzikant a Smrt (1984), Jája a Pája (TV seriál 1987), Rohy (1987)

Scénář:

Kouzelný dědeček (1975), Pat a Mat (TV seriál 1976), Akorát (1977), Král a skřítek (1980), Muzikant a Smrt (1984), Jája

a Pája (TV seriál 1987), Rohy (1987), Pat a Mat speciál ... A je to! (TV seriál, epizody 1–6, 11, 2007)

Výtvarník:

Kouzelný dědeček (1975), Pat a Mat (TV seriál 1976), Akorát (1977)

NATAŠA BOHÁČKOVÁ

29. 7. 1953

Její filmová kariéra začíná v 70. letech spoluprací se Studiem Jiřího Trnky, odkud přešla do Studia kresleného filmu Bratři v triku. Prošla všemi pracovními stupni od fázařky přes animátorku k režii. První samostatný film natočila v r. 1993 a s Českou televizí spolupracuje jako autorka „večerníčkovských“ seriálů dodnes.

Režie:

Cesty formana Šejtročka (TV seriál 1993), Dva ve fraku (TV seriál 1995), Lískulka (TV seriál 1998), My tři braši od muziky (TV seriál 2000), Čtyři uši na mezi (TV seriál 2003), Kočka Linda, poklad rodiny (TV seriál 2010)

Scénář:

Čtyři uši na mezi (TV seriál 2003)

ADOLF BORN

12. 6. 1930 *České Velenice*

Po studiích výtvarné výchovy na Pedagogické fakultě UK (1949–1950) navštěvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze (1950–1955). Byl studentem profesora Antonína Pelce. Hned po škole se začal věnovat karikatuře. Publikoval

v Dikobrazu, Lidových novinách, Mladém světě, Květech, ve Sluníčku nebo Mateřídoušce. Od r. 1959 pravidelně vystavuje po celém světě. Za své výtvarné dílo získal řadu ocenění. Trvale se věnuje knižní ilustraci (přes 250 titulů), podílí se na tvorbě animovaných filmů. Nejznámější snímky vzešly ze spolupráce s J. Doubravou a M. Macourkem.

Režie:

O chlapečkovi, který se stal kredencí (1965), Co kdyby...? (1972), Nesmysl (1974), Hugo a Bobo (1975), Mach a Šebestová (TV seriál 1982), Ze života dětí (1977), Mindrák (1981), Imago (1984), Mach a Šebestová k tabuli (1985), O Matyldě s náhradní hlavou (1985), Žofka ředitelkou v Zoo (TV seriál 1992)

Scénář:

O chlapečkovi, který se stal kredencí (1965), Co kdyby...? (1972), Hugo a Bobo (1975), Ze života dětí (1977), (1980), Mindrák (1981), Mach a Šebestová (TV seriál 1982), Imago (1984), Mach a Šebestová k tabuli (1985), O Matyldě s náhradní hlavou (1985)

Výtvarník:

Chlapíci (1963), O chlapečkovi, který se stal kredencí (1965), Šest černých dívek aneb Proč zmizel Zajíc (1969), To nejlepší z večerníčků II. (TV seriál Já Baryk – Já Baryk a moje sýkorky 1971), Hugo a Bobo (1975), Což takhle dát si špenát (titulky a animace, 1977), Ze života dětí (1977), Zlatý náhrdelník (TV inscenace, výtvarník kostýmů a dekorací, 1980), Dobrodružství Robinsona Crusoe, námořníka z Yorku (1981), Mindrák (1981), Mach a Šebestová (1982), Imago (1984), Jak básníci přicházejí o iluze (titulky a kreslený film 1984), Mach a Šebestová k tabuli (1985), O Matyldě s náhradní hlavou (1985), Žofka a její dobrodružství (TV seriál 1987), Konec básníků v Čechách (1993), Mach a Šebestová na prázdninách (TV seriál 1999), Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko (animované sekvence, 2001), Já

Baryk (TV seriál 2002), Jak básníci neztrácejí naději (animované části, 2003), Mach a Šebestová na cestách (TV seriál 2006)

LADISLAV ČAPEK

2. 7. 1919 – 17. 1. 1996

Režie:

Člověk pod vodou (1961), O loupežníku Rumcajsovi (TV seriál 1967-71), Pásli ovce valaši (TV seriál 1974), Byla jednou kořata (TV seriál 1977), O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi (TV seriál 1977), Šavlojedy (TV seriál 1977), Ve dvou se to lépe táhne (TV seriál 1980), Sněhová královna (1987)

Scénář:

Sněhová královna (1987)

Výtvarník:

O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi (TV seriál 1977), Ve dvou se to lépe táhne (TV seriál 1980)

DAGMAR DOUBKOVÁ

13. 10. 1948

Vystudovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze u prof. Miloslava Jágra. Se svým manželem Janem Tománkem založila soukromé animované studio Art and Animation (AAA) v Praze, kde dodnes pro Českou televizi natočili několik seriálů pro televizní program Večerníček.

Režie:

Na věčnou památku (1975), O parádivé Sally (1976), Perníkový dědek (1977), Královna Koloběžka I. (1981), Křesadlo (1985), Medvěd 09 (TV seriál 1989), Balabánci (TV seriál 1993), Dobrodružství pod vrby (TV seriál 1999), Kamarádi pana Semtamřuka (TV seriál 2001), Hajadla (TV seriál 2006)

Námět:

Na věčnou památku (1975)

Scénář:

Na věčnou památku (1975), O parádivé Sally (1976), Perníkový dědek (1977), Dobrodružství pod vrby (TV seriál 1999), Kamarádi pana Semtamfuka (TV seriál 2001), Hajadla (TV seriál 2006)

Výtvarník:

Na věčnou památku (1975), O parádivé Sally (1976), Perníkový dědek (1977), Královna Koloběžka I. (1981), Křesadlo (1985), Dobrodružství pod vrby (TV seriál 1999), Kamarádi pana Semtamfuka (TV seriál 2001), Hajadla (TV seriál 2006)

CILKA DVOŘÁKOVÁ

(vl. jm. Cilka Bedrníková)

Režie:

Kocour Vavřinec a jeho přátelé (1994), Mach a Šebestová na prázdninách (TV seriál 1999), Mach a Šebestová na cestách (TV seriál 2006)

EDUARD HOFMAN

16. 5. 1914 Krakov – 11. 6. 1987 Praha

Po studiu na ČVUT pracoval jako divadelní výtvarník. S filmem se poprvé setkal ve studiu kreslených filmů Pragfilm, kde pracoval jako malíř pozadí. R. 1945 byl jedním ze spoluzakladatelů studia Bratři v triku, kde od r. 1946 působil jako umělecký vedoucí. V letech 1948–1954 byl ředitelem Studia kresleného a loutkového filmu a od r. 1955 ředitelem Filmových studií Barrandov. R. 1960 se do Studia kresleného a loutkového filmu vrátil na post

uměleckého vedoucího. Zároveň se věnoval pedagogické činnosti na pražské UMPRUM.

Režie:

Andělský kabát (1948), Říkadla (1949), Stvoření světa (1959), Lidé za kamerou (1961), Modré z nebe (1962), Doktorská pohádka (1963), Klapzubova jedenáctka (TV seriál 1967), Tulácká pohádka (1972), Vodnická pohádka (1973), Lužickosrbské bajky (TV seriál 1974), Šibalské pohádky (TV seriál 1980), O chytré kmotře lišce (TV seriál 1983), Pohádky o mašinkách (TV seriál 1987)

Námět:

Lidé za kamerou (1961)

Scénář:

Zasadil dědek řepu (1945), Dárek (1946), Zvířátka a petrovští (1946), Andělský kabát (1948), Stvoření světa (1959), Lidé za kamerou (1961), Modré z nebe (1962), Doktorská pohádka (1963), Klapzubova jedenáctka (TV seriál 1967), Tulácká pohádka (1972), Vodnická pohádka (1973)

Výtvarník:

Tulácká pohádka (podle obrázků Josefa Čapka, 1972), Vodnická pohádka (1973)

VÁCLAV CHALOUPEK

1949 Plzeň

Ve svém rodném městě vystudoval na pedagogické fakultě kreslení, v následujících letech působil jako učitel výtvarné výchovy na základní škole a potom jako propagační pracovník v ČSAD. Do r. 1989 byl zaměstnán jako kulturně výchovný pracovník v zoologické zahradě v Plzni. Už v této době začal představovat zvířata

v dětských televizních pořadech, po revoluci se na obrazovkách objevoval pravidelně jako krajský redaktor. R. 1997 natočil svůj první „večerníčkovský“ seriál. Divácký úspěch přispěl nejen ke vzniku dalších pokračování, ale i k převedení večerníčků do knižní podoby.

Režie:

Tuláček (TV seriál 1997), Pruhovaní kamarádi (TV seriál 1998), Kluci ze zámku (TV seriál 2000), Méďové (TV seriál 2001), Bráškové (TV seriál 2003), Vydrýsek (TV seriál 2003), Méďové II - Povídání pro Aničku (TV seriál 2004), Madla a Ťap (TV seriál 2006)

Námět:

Kluci ze zámku (TV seriál 2000), Méďové (TV seriál 2001), Bráškové (TV seriál 2003), Vydrýsek (TV seriál 2003), Méďové II - Povídání pro Aničku (TV seriál 2004)

Scénář:

Tuláček (TV seriál 1997), Kluci ze zámku (TV seriál 2000), Méďové (TV seriál 2001), Bráškové (TV seriál 2003), Vydrýsek (TV seriál 2003), Méďové II - Povídání pro Aničku (TV seriál 2004)

JOSEF KÁBRT

14. 10. 1920 Lomnice nad Popelkou – 7. 2. 1989 Hradec Králové

Ze Státní odborné školy keramické v Praze přestoupil r. 1936 na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Po ukončení studia r. 1941 působil do konce války ve Studiu kresleného filmu ve Zlíně. Od r. 1945 pracoval v ateliéru Jiřího Trnky a Bratři v triku jako výtvarník a režisér. Při zaměstnání se věnoval knižní ilustraci. Po odchodu do penze r. 1979 pobýval v Praze a v Lomnici nad Popelkou, kde se zabýval malbou a grafikou.

Režie:

Tragédie vodníkova (1958), Člověk je tvor společenský (1961), Železný klobouk (1961), Historie manželství (1963), Sisyfos (1966), Utrpení pana Tenkráta (1966), O klukovi z plakátu 1. (TV seriál 1969), Rozmary lásky (1969), O klukovi z plakátu 2. (TV seriál 1974), Příběhy Odysseovy (1974), Svatební košile (1978), O kolečko víc (1979)

Námět:

Člověk je tvor společenský (1961)

Scénář:

Člověk je tvor společenský (1961), Železný klobouk (1961), Historie manželství (1963), Sisyfos (1966), Utrpení pana Tenkráta (1966), Rozmary lásky (1969), Příběhy Odysseovy (1974), Svatební košile (1978)

Výtvarník:

Tragédie vodníkova (1958), Člověk je tvor společenský (1961), Železný klobouk (1961), Historie manželství (1963), Utrpení pana Tenkráta (1966), O klukovi z plakátu 1. (TV seriál 1969), Rozmary lásky (1969), Divoká planeta (1973), O klukovi z plakátu 2. (TV seriál 1974), Svatební košile (1978), O kolečko víc (1979)

LIBUŠE KOUTNÁ**Režie:**

Broučci (TV film 1967), Čert a Káča (TV inscenace 1970), Nejsem chmýrko na bodláku (TV inscenace 1970), Kocour v bačkorách (TV inscenace 1971), Krkonošské hromování (TV film 1971), Na návštěvě u Spejbla a Hurvínka (TV seriál 1972), O chrabrém Kordule (TV film 1972), Dobrodružství Míši Kuličky (1973), Míša Kulička (TV seriál 1973), Znovu u Spejbla a Hurvínka 1 (TV seriál 1974), Co vyprávěl strom Kandalí (TV seriál 1975), Bylo, nebylo (TV inscenace 1976), Ivanka a Marijka

(TV inscenace 1976), O Terezce a paní Madam (TV inscenace 1976), Zlaté pometlo (TV film 1976), Dary hadího krále (TV film 1977), Florijánkovo štěstí (TV inscenace 1977), Kam uhnout očima (TV inscenace 1977), Okénko pro zvědavé (TV inscenace 1977), Vo Brikitě (TV inscenace 1977), Hastrmanská povídačka (TV inscenace 1978), Ježčí kůže (TV inscenace 1978), Podej mi ruku a přestaň se bát (TV hra 1978), Bílá kočička (TV inscenace 1979), Jedničky má papoušek (TV inscenace 1979), O hruškách ušatkách a jablíčku parohátku (TV inscenace 1979), Loupežnická pohádka (TV inscenace 1980), O ptáku Ohniváku (TV inscenace 1980), Veronika, prostě Nika (TV film 1980), Jak se peče štěstí (TV inscenace 1981), S mazanečkem do pekla (TV inscenace 1981), Doktorská pohádka (TV film 1982), Jojo (TV seriál 1982), Pošťácká pohádka (TV inscenace 1982), Na semaforu zelená (TV inscenace 1983), Velká kočičí pohádka (TV inscenace 1983), Lupa je tlustý sklo (TV inscenace 1984), O princezně Solimánské (TV inscenace 1984), Příběhy včelích medvídků (TV seriál 1984), Malý vodní had (TV inscenace 1985), O Rozárce a zakletém králi (TV inscenace 1985), Pusu, pusu, pusu! (TV hra 1985), Jak se mele babí hněv (TV inscenace 1986), O štěstí a kráse (TV inscenace 1986), Pohádka o lidské duši (TV inscenace 1986), Štěstí má jméno Jonáš (TV film 1986), O princezně na klíček (TV inscenace 1987), Paní Liška (TV inscenace 1987), Pojď, dáme sbohem žízni (TV inscenace 1987), Střecha nad hlavou (TV inscenace 1987), O princí Bečkovi (TV inscenace 1988), Sedm sestřiček (TV inscenace 1988), Barnabáš a Tobiáš aneb cestovní kancelář Krasohled (TV hra 1989), Kdo probudí Pindruše? (TV hra 1989), Všechny krásy života (TV inscenace 1990), Ohrožené prázdniny 1–3 (TV film 1991), Plivník (TV film 1991), Dvanáct měsíčků (TV inscenace 1992), Znovu u Spejbla a Hurvínka 2 (TV seriál 2005)

Námět:

Káfa a Škubánek (TV seriál 1982)

Scénář:

Čert a Káča (TV inscenace 1970), O chrabré Kordule (TV film 1972), Co vyprávěl strom Kandalí (TV seriál, na motivy knížky Nejkrásnější zahrada 1975), Káča a Škubánek (TV seriál 1982), Příběhy včelích medvídků (TV seriál 1984), Království květin (TV inscenace 1993), Ze života rodiny Horáčkovy (TV seriál 1995)

PAVEL KUBANT

14. 9. 1956 Praha

Po absolvování Střední odborné školy výtvarné v Praze pracoval jako dokumentátor, kreslíř a ilustrátor v archeologickém oddělení. V Krátkém filmu působil zprvu jako animátor. V 90. letech si ucelil své filmové vzdělání studiem animované tvorby na FAMU. Po absolutoriu r. 1992 se stal režisérem, zároveň se nejen na svých filmech podílel jako výtvarník a animátor. Kromě České a Slovenské televize spolupracuje i s televizemi zahraničnými (ORF, CFRT). Věnuje se také knižní a novinářské ilustraci. Od r. 1996 působí jako pedagog na katedře Animované tvorby na Filmové akademii v Písku.

Režie:

Běla a malý čaroděj (TV seriál 1996), Bubáci a hastrmani (TV seriál 1999,) Cesta Tří králů (TV film 2000), Pavel - dobrodruh víry (2002), Říkadla Josefa Lady (2003), Bubáci a hastrmani 2 (TV seriál 2006)

Námět:

Říkadla Josefa Lady (2003)

Scénář:

Říkadla Josefa Lady (2003)

Výtvarník:

Bubáci a hastrmani (TV seriál, podle kreseb Josefa Lady 1999), Bubáci a hastrmani 2 (TV seriál 2006)

JOSEF LAMKA

12. 11. 1931 Hronov – 6. 7. 2009 Praha

Po dokončení studií na pražské UMPRUM obor hračka-loutka nastoupil r. 1955 do Divadla Spejbla a Hurvínka, kde se zanedlouho stal vedoucím výpravy. R. 1959 divadlo opustil a se svou manželkou Hanou a Jiřím Srncem založil Černé divadlo. Zde působil do r. 1980 jako herec, autor her a výtvarník. Současně se věnoval scénografii hraného divadla v oblastních

divadlech v Mostě a Hronově, knižní ilustraci a literární činnosti (např. pro komiks Čtyřlístek). Od r. 1962 se do centra jeho pracovního zájmu dostala spolupráce s českou a slovenskou televizí. Coby scenárista, režisér a výtvarník stál u zrodu řady animovaných seriálů, především večerníčků. Většina později vyšla v knižní podobě za spolupráce jeho ženy Hany a Libuše Koutné. Poslední seriál Inspektor fousek na stopě dokončil těsně před svou smrtí.

Režie:

Cvoček astronautem (TV seriál 1973), Pat a Mat (TV seriál 1976), O človíčkovi (TV seriál 1982), Terežka v nesnázích aneb Hopkin zasahuje (TV seriál 1991), Království květin (TV inscenace 1993), Putování za švestkovou vůní (TV seriál 1993), Matylda (TV seriál 2000), Inspektor Fousek na stopě (TV seriál 2009)

Námět:

Káťa a Škubánek (TV seriál 1982)

Scénář:

Cvoček astronautem (TV seriál 1973), Káťa a Škubánek (TV seriál 1982), Putování za švestkovou vůní (TV seriál 1993)

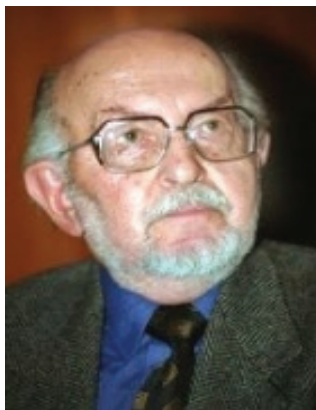
Výtvarník:

Strašidlo, které se směje (TV inscenace 1963), O vodníku Česílkovi (TV seriál 1968), Pohádky z květináče (TV seriál 1978), Jak se peče štěstí (TV inscenace 1981)

MILOŠ MACOUREK

2. 12. 1926 Kroměříž – 30. 9. 2002 Praha

Studia na gymnáziu ve Frýdku-Místku (1939-1942) musel předčasně ukončit po uzavření školy gestapem. Po skončení 2. světové války se živil jako tiskárenský dělník, skladník, kulisák, úředník a redaktor nakladatelství Máj. V letech 1948–1950 absolvoval základní vojenskou službu. Po r. 1950 působil jako lektor a později jako vedoucí Katedry literatury a umění Ústřední školy odborů. Krátce spolupracoval s divadlem Na zábradlí (od r. 1959) a poté r. 1961 nadlouho zakotvil ve Filmovém studiu Barrandov. Etabloval se jako autor námětů animovaných filmů. V sedmdesátých letech se stal součástí tvůrčího triptychu sestávajícího z animátora Jaroslava Doubravy a výtvarníka Adolfa Borna.

Režie:

Jak si opatřit hodné dítě 1965, Co kdyby...? (1972), Nesmysl (1974), Mach a Šebestová (TV seriál 1982), Mach a Šebestová k tabuli (1985), O Matyldě s náhradní hlavou (1985), Žofka a její dobrodružství (TV seriál 1987), Mach a Šebestová I. A II. (1992), Pod vlajkou Neptuna (2004)

Námět:

Cecílie 470 (1961), Špatně namalovaná slepice (1963), Jak křeček snědl dědu Mráze (1963), Jak si opatřit hodné dítě (1965), Kdo chce zabít Jessii? (1966), Leo na prázdninách (1966), Happy end (1967), Zabil jsem Einsteina, pánové (1969), Pane, vy jste vdova! (1970), Dívka na koštěti (1971), Slaměný klobouk (podle divadelní frašky Eugéna Labiche 1971), Šest medvědů s Cibulkou (1972), Co kdyby...? (1972), Ušatá Cecílie (pohádka „Proč se už ve škole netahá za uši“ 1973), Cirkus v cirkuse (1975), Masožravá Julie (pohádka + text komentáře 1975), (Což takhle dát si špenát (1977), Hop - a je tu lidoop (1977), Monstrum z galaxie Arkana (1981), Zralé víno (1981), Páv není Jediný (1982), Mach a Šebestová (TV seriál 1982), Rumburak (1984), Mladé víno (1986), Mach a Šebestová k tabuli (1985), O Matyldě s náhradní hlavou (1985), Bubu a Filip (TV seriál 1996), Jezerní královna (podle klasické pohádky Labutí jezero 1997), Pták Ohnivák (pohádka 1997), Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko (2001), Čert ví proč (2003)

Scénář:

Jak si opatřit hodné dítě (1965), Kdo chce zabít Jessii? (1966), Happy end (1967), Já, spravedlnost (1967), Zabil jsem Einsteina, pánové (1969), Čtyři vraždy stačí, drahoušku! (1970), Pane, vy jste vdova! (1970), Dívka na koštěti (1971), Slaměný klobouk (1971), Co kdyby...? (1972), Šest medvědů s Cibulkou (1972), Jak utopit dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách (1974), Cirkus v cirkuse (1975), Bouřlivé víno (1976), Což takhle dát si špenát (1977), Hop - a je tu lidoop (1977), Zítřka vstanu

a opařím se čajem (1977), Hon na kočku (1979), Jedničky má papoušek (TV inscenace, autor divadelní hry 1979), Monstrum z galaxie Arkana (1981), Oběť pro kamaráda (1981), Zralé víno (1981), Mach a Šebestová (TV seriál 1982), Rumburak (1984), Mach a Šebestová k tabuli (1985), O Matyldě s náhradní hlavou (1985), Mladé víno (1986), Bubu a Filip (TV seriál 1996), Kouzelný měšec (1996), Král Ubu (1996), Jezerní královna (1997), Pták Ohnivák (1997), Mach a Šebestová na prázdninách (TV seriál 1999), Kytice (2000), Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko (2001), Skříň (2001), Mach a Šebestová na cestách (TV seriál 2006)

VÁCLAV MERGL

24. 8. 1935

Absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Do povědomí se zapsal již svým studentským filmem. V sedmdesátých letech se ocitl v nemilosti režimu pro svůj film Laokoon, na dobu pěti let mu bylo zakázáno natáčet filmy, jako autor se nesměl účastnit festivalů dokonce po dobu 25

let. Nicméně r. 1970 odjel do Německa, kde získal prestižní ocenění za film Krabi (Oberhausen 1977), podobných úspěchů dosáhl i za mořem na festivalu v Chicagu (Zlatý Hugo 1985 za film Homunkulus, 1987 za Mikroba). V 90. letech vznikly pouze dva dětské seriály, které bohužel nedosáhly kvality snímků určených dospělému divákovi.

Režie:

Proměny (1964), Studie doteku (1966), Laokoon (1970), Krabi (1976), O panence Apolence (TV seriál 1981), Sádlík a Hryz (TV seriál 1983), Homunkulus (1984), Mikrob (1986), Sestřeničky (1988), Haló Alberte (1990), Bambulka a Bazilínek (TV seriál 1994), Dobré chutnání, Vaše lordstvo (TV seriál 1996)

Námět:

Proměny (1964), Laokoon (1970), O panence Apolence (TV seriál 1981), Homunkulus (1984), Mikrob (1986), Poslední lup (1987), Sestřeničky (1988)

Scénář:

Laokoon (1970), O panence Apolence (TV seriál 1981), Homunkulus (1984), Mikrob (1986), Poslední lup (1987), Sestřeničky (1988)

Výtvarník:

Proměny (1964), Laokoon (1970), Krabi (1976), O panence Apolence (TV seriál, 1981), Kuklík a sova Vihuela (TV seriál 1982), Sádlík a Hryz (TV seriál 1983), Homunkulus (1984), Mikrob (1986), Haló Alberte (1990), Dobré chutnání, Vaše lordstvo (TV seriál 1996)

ZDENĚK MILER

21. 2. 1921 Kladno

Po absolvování Státní grafické školy v Praze začal r. 1938 studovat Vysokou školu uměleckoprůmyslovou. R. 1941 po uzavření vysokých škol okupanty byl nucen studia přerušit a živit se jako výtvarník v Baťových ateliérech kresleného filmu ve Zlíně. Po válce

se vrátil do Prahy, dokončil vysokou školu a nastoupil do studia Bratři v triku, kde se nejdříve uplatnil jako animátor, později jako režisér. Nejvíce se proslavil cyklem příběhů o Krtkovi, na řadě filmů se podílel jako výtvarník. Kromě animovaného filmu se věnoval i knižní ilustraci, především titulů Františka Hrubína, sám je autorem desítek leporel a omalováněk. Ve studiu Bratři v triku setrval až do r. 2002, kdy odešel do penze.

Režie:

O milionáři, který ukradl slunce (1948), Kdo je nejmocnější (1951), O kohoutkovi a slepičce (1953), O makovém koláči (1953), Jak krték ke kalhotkám přišel (1957), Jak štěňátko chtělo malé pejsky (1960), Jak štěňátko dostalo chuť na med (1960), Krték a autíčko (1963), Krtkova dobrodružství (TV seriál 1963), Rudá stopa (1963), Krték a raketa (1965), Sametka (1967), Krték a tranzistor (1968), Krték a zelená hvězda (1969), Krték a žvýkačka (1969), Krték v Zoo (1969), Krték zahradníkem (1969), Krték a ježek (1970), Krték a lízátko (1970), Krték a televizor (1970), Krték a paraplíčko (1971), To nejlepší z večerníčků II. (TV seriál Příběhy cvrčka a štěňátka – Cvrček a housličky/Krtkova dobrodružství - Krték a hodiny 1971), Krték a zápalky (1974), Krték a buldozer (1975), Romance Helgolandská (1977), Cvrček a housličky (1978), Cvrček a pavouk (1978), Cvrček a stroj (1978), Cvrček a basa (1979), Cvrček a bombardón (1979), Cvrček a pila (1979), Cvrček a slepice (1979), Krték ve městě (1982), Krték ve snu (1984), Krték a medicína (1987)

Námět:

Jak krték ke kalhotkám přišel (1957), Krték a autíčko (1963), Krtkova dobrodružství (TV seriál 1963), Krték a raketa (1965), Cvrček a housličky (1978), Cvrček a pavouk (1978), Cvrček a stroj (1978), Cvrček a basa (1979), Cvrček a bombardón (1979), Cvrček a pila (1979), Cvrček a slepice (1979), Krték ve městě (1982), Krték ve snu (1984), Krték a medicína (1987)

Scénář:

O milionáři, který ukradl slunce (1948), Kdo je nejmocnější (1951), O kohoutkovi a slepičce (1953), Jak krtek ke kalhotkám přišel (1957), Jak štěňátko chtělo malé pejsky (1960), Jak štěňátko dostalo chuť na med (1960), Krtek a autíčko (1963), Krtkova dobrodružství (TV seriál 1963), Rudá stopa (1963), Krtek a raketa (1965), Sametka (1967), Krtek a tranzistor (1968), Krtek a zelená hvězda (1969), Krtek a žvýkačka (1969), Krtek v Zoo (1969), Krtek zahradníkem (1969), Krtek a ježek (1970), Krtek a lízátko (1970), Krtek a televizor (1970), Krtek a paraplíčko (1971), Krtek a zápalky (1974), Krtek a buldozer (1975), Romance Helgolandská (1977), Cvrček a stroj (1978), Cvrček a basa (1979), Cvrček a bombardón (1979), Cvrček a pila (1979), Cvrček a slepice (1979), Krtek ve městě (1982), Krtek ve snu (1984), Krtek a medicína (1987), Cesty formána Šejt-ročka (TV seriál 1993)

Výtvarník:

O milionáři, který ukradl slunce (1948), O kohoutkovi a slepičce (1953), Kubula a Kuba Kubikula (1955), Liška a vlk (1956), Jak krtek ke kalhotkám přišel (1957), Jak štěňátko chtělo malé pejsky (1960), Jak štěňátko dostalo chuť na med (1960), Krtek a autíčko (1963), Krtkova dobrodružství (TV seriál 1963), Rudá stopa (1963), Krtek a raketa (1965), Sametka (1967), Krtek a tranzistor (1968), Krtek a zelená hvězda (1969), Krtek a žvýkačka (1969), Krtek v Zoo (1969), Krtek zahradníkem (1969), Krtek a ježek (1970), Krtek a lízátko (1970), Krtek a televizor (1970), Krtek a paraplíčko (1971), To nejlepší z večerníčků II. (TV seriál Příběhy cvrčka a štěňátka – Cvrček a housličky/Krtkova dobrodružství - Krtek a hodiny 1971), Kubula a Kuba Kubikula ve Vařečkách a Hrnčích (1973), Krtek a zápalky (1974), Krtek a buldozer (1975), Romance Helgolandská (1977), Cvrček a housličky (1978), Cvrček a pavouk (1978), Cvrček a stroj (1978), Cvrček a basa (1979), Cvrček a bombardón (1979), Cvrček a pila (1979), Cvrček a slepice (1979), Krtek

ve městě (1982), Krtek ve snu (1984), Krtek a medicína (1987), Cesty formána Šejtročka (TV seriál 1993)

JIŘÍ P. MIŠKA

14. 10. 1954 Praha

Po dlouholeté praxi v Krátkém filmu Praha, kde se od kreslíře vypracoval až k režii animovaných filmů, založil r. 1993 vlastní filmové studio Via Lucis.

Režie:

O skřítku Racochejlovi (TV seriál 1997), Oštrozok (TV seriál 2002), Čaroděj z nafukovacího stromu (TV seriál 2008), Strašidla na Kulíkově (TV seriál 2010)

BŘETISLAV POJAR

7. 10. 1923 Sušice

Po maturitě na píseckém gymnáziu odešel do Prahy studovat Akademii výtvarných umění a Vysokou školu architektury. Když byly zavřeny vysoké školy gestapem, vyhnul se totálnímu nasazení tak, že nastoupil do Ateliéru filmových triků (AFIT), kde se naučil základům filmového řemesla.

Po válce se do školy již nevrátil. Podílel se na založení Studia Bratři v triku, kde působil jako animátor, později pracoval jako režisér ve Studiu loutkového filmu Jiřího Trnky. Během své kariéry u animovaného filmu vytvořil řadu děl, která byla oceněna nejen doma, ale i za hranicemi (např. na festivalech v Cannes či Annency). Důležitým bodem v jeho tvorbě je spolupráce s výtvarníkem Miroslavem Štěpánkem, z níž vzešly slavné snímky, např. cyklus Pojďte pane, budeme si hrát!. V 80. letech pracoval

také na zakázkách pro OSN (Bum, 1979 ad.) a pro Kanadský státní filmový úřad. Po r. 1989 založil katedru animované tvorby na FAMU, kde dodnes působí jako profesor.

Režie:

O skleničku víc (1953), Dobrodružství na Zlaté zátocce (1955), Bombománie (1959), Lev a písnička (1959), Kočičí slovo (1960), Malování pro kočku (1960), Jak jeli k vodě (1965), Jak šli spát (1965), Potkali se u Kolína (1965), Držte si klobouk (1966), Jak jedli vtípnou kaši (1966), K princeznám se nečuchá (1966), Malé kotě (1968), Co žížala netušila aneb Darwin Antidarwin (1969), Co to bouchlo? (1970), O pardálu, který voněl (1971), Psí kusy (1971), A neříkej mi Vašíku (1972), Kdo to hodil, pánové? (TV seriál 1972), Jabloňová panna (1973), Nazdar, kedlubny (1973), Milovník zvířat (1974), O té velké mlze (1975), Jak ulovit tygra (1976), O myších ve staniolu (1977), Velryba Abyrlev (1977), Dášeňka (TV seriál 1979), Aby všechny děti světa... (1985), Od kroku k pokroku (1987), Motýlí čas (1990), Pojďte pane, budeme si hrát (1992), Zahrada (1992), Jiří Trnka dětem 1 (1994), Slzy stékají po polích (2004), Fimfárum 2 (2006), Autopohádky (2009)

Námět:

Jabloňová panna (1973), Pat a Mat TV seriál (1976), Aby všechny děti světa... (1985), Od kroku k pokroku (1987), Motýlí čas (1990)

Scénář:

O skleničku víc (1953), Dobrodružství na Zlaté zátocce (1955), Kočičí slovo (1960), Malování pro kočku (1960), Jak šli spát (1965), Jak jeli k vodě (1965), Potkali se u Kolína (1965), Držte si klobouk (1966), Jak jedli vtípnou kaši (1966), K princeznám se nečuchá (1966), Co žížala netušila aneb Darwin Antidarwin (1969), O pardálu, který voněl (1971), Psí kusy (1971), Kdo to hodil, pánové? (TV seriál 1972), Jabloňová panna (1973), Na-

zdar, kedlubny (1973), Milovník zvířat (1974), O té velké mlze (1975), Jak ulovit tygra (1976), O myších ve stanoliu (1977), Velryba Abyrlev (1977), Aby všechny děti světa... (1985), Od kroku k pokroku (1987), Motýlí čas (1990), Zahrada (1992), Jiří Trnka dětem 1 (1994), Fimfárum 2 (2006)

Výtvarník:

Potkali se u Kolína (1965), Jak jeli k vodě (1965), Aby všechny děti světa... (1985), Motýlí čas (1990)

VLASTA POSPÍŠILOVÁ

18. 2. 1935 Praha

Po absolutoriu na Vyšší škole uměleckoprůmyslové v Praze, obor loutkářství a scénické výtvarnictví, nastoupila r. 1956 jako asistentka animátora do Studia loutkového filmu v Praze (původní a dnešní název Studio Jiřího Trnky). Na řadě filmů se podílela jako animátorka, od konce 70. let se věnuje samostatné režii. V 90. letech natočila seriálovou řadu Broučci na motivy knihy Jana Karafiáta. Pracovala také na adaptaci třetí série Werichových povídek Fimfárum, které vyšly v roce 2011.

Režie:

O Maryšce a vlčím hrádku (1979), Paní Bída (1984), Lakomá Barka (1986), Broučci (1995), Broučci - Dobrodružství na pasece (1997), Broučkova rodina (TV seriál, 2000), Splněný sen (2001), Fimfárum Jana Wericha I, III, IV (2002), Fimfárum 2 (2006), Fimfárum do třetice všeho dobrého (O kloboučku s péřkem sojčím, 2011)

Námět:

Pat a Mat (TV seriál 1976), Broučci (1995)

Scénář:

Pat a Mat (TV seriál 1976), Broučková rodina (TV seriál, technický scénář 2000)

IVAN RENČ

23. 3. 1937 Praha

Vystudoval FAMU, obor kamera a začal pracovat v Krátkém filmu, nejprve jako asistent kamery a později jako režisér. Poté, co se několik let věnoval režii hraných snímků, se nadobro vrátil k tvorbě animovaných filmů, především seriálů určených pro pořad Večerníček. Po svém otci básníku Václavu Renčovi zdědil literární talent a vydal několik knih pro děti.

Režie:

Kouzelník (1965), Jak jedna paní dostala psaní (1967), Město ve smutku (1968), Strážce majáku (1968), Mraveniště (1969), Snídaně v trávě (1969), Hlídač (1970), Zpívající loď (1971), Babylon v suterénu (TV seriál 1972), Sen rytíře Atributa (1973), Kuželky (1974), Velbloudí nápady (1975), Daliborka (1978), Jeruzalémská ulice (1978), Dobrodružství Pěti Světošlápka (TV seriál 1978), Loutka, přítel člověka (1981), Kukulík a sova Vihuela (TV seriál 1982), Petřík a Lucinka v zemi pampelišek (TV seriál 1982), Houpačka (1984), Chichichi - chachacha (TV seriál 1984), Koulelo se jablíčko (TV seriál 1988), Rok se skřítkem Vítkem (TV seriál 1990), Bubla Fráček (TV seriál 1992), Indiánská princezna (1993), Myš, která prochází zdí (1993), Pes na stopě (1993), Signály z neznáma (1993), Štuclinka a Zachumlánek (TV seriál 1999), Honzík a Samuel aneb kudy vede cesta na sever (TV seriál 2005), Malý král (TV seriál 2007)

Námět:

Jak jedna paní dostala psaní (1967), Město ve smutku (1968), Strážce majáku (1968), Sen rytíře Atributa (1973), Velbloudí nápady (1975), Koulelo se jablíčko (TV seriál 1988), Honzík a Sa-

muel aneb kudy vede cesta na sever (TV seriál 2005), Malý král (TV seriál 2007)

Scénář:

Jak jedna paní dostala psaní (1967), Město ve smutku (1968), Strážce majáku (1968), Hlídač (1970), Zpívající loď (1971), Sen rytíře Atributa (1973), Velbloudí nápady (1975), Houpačka (1984), Koulelo se jablíčko (TV seriál 1988), Bubla Fráček (TV seriál 1992), Myš, která prochází zdí (1993), Pes na stopě (1993), Signály z neznáma (1993), Honzík a Samuel aneb kudy vede cesta na sever (TV seriál 2005), Malý král (TV seriál 2007)

GARIK SEKO

29. 6. 1935 Tbilisi, Gruzie – 20. 6. 1994 Praha

Na začátku své kariéry pracoval jako animátor Hermíny Týrlové v Ateliéru animovaného filmu ve Zlíně, později se věnoval tvorbě vlastních filmů. Střídavě působil i v Krátkém filmu Praha, kde natočil řadu večerníků pro televizi.

Režie:

Proč Měsíc nemá šaty (1967), Kost (1968), Perpetuum amor (1969), Jak šli nadělovat (1970), Dráťáci (1973), Kamenné etudy (1975), O neposedném knoflíčku (1975), O mistru Hanušovi (1976), Faustův dům (1977), Řezbář, krejčí a muzikant (1977), Zázraky bez čarování (TV seriál 1979), Bruncvík a lev (1980), Kosí bratři (TV seriál 1980), Mozart v Praze (1981), Ex libris (1982), Kosí bratři a větrný kohout (TV seriál 1982), Pusinka (1983), Ano (1984), Shoe show aneb botky mají pré (1984), Aprílová romance (1985), Čardášová Julie (1985), Dobrodružství pavoučka Štěstíka (TV seriál 1985), ...No, Pane Kaktus...?! (1986), Můj kamarád tiká (1987), Vylez, zbabělče! (1988), Stopařky neberu (1990), Tři dýňová semínka (1990), Tisíc a jedna noc (1993)

Námět:

Proč Měsíc nemá šaty (1967), Kost (1968), Perpetuum amor (1969), Jak šli nadělovat (1970), Dráříci (1973), Řezbář, krejčí a muzikant (1977), Ex libris (1982), Čardášová Julie (1985)

Scénář:

Proč Měsíc nemá šaty (1967), Kost (1968), Perpetuum amor (1969), Jak šli nadělovat (1970), Dráříci (1973), Kamenné etudy (1975), O neposedném knoflíčku (1975), Kosí bratři (TV seriál 1980), Ano (1984), Aprílová romance (1985), Čardášová Julie (1985), Dobrodružství pavoučka Štěstíka (TV seriál 1985), Tři dýňová semínka (1990), Tisíc a jedna noc (1993)

ZDENĚK SMETANA

26. 7. 1925 Praha

Po zavření vysokých škol za německé okupace studoval u soukromých pedagogů. Prací v rytecké dílně se vyhnul totálnímu nasazení. Po r. 1945 studoval obor výtvarná výchova na pedagogické fakultě. Studia nedokončil, neboť v r. 1946 nastoupil do nově vznikajícího studia animovaného filmu Bratři v triku. Začínal jako animátor, později působil jako výtvarník a režisér - zprvu točil agitky a reklamní šoty, později i celovečerní filmy (např. Malá čarodějnice). V sedmdesátých letech se věnoval hlavně tvorbě pro děti, podle literárních předloh Václava Čtvrťka a Jaromíra Kincla vznikly nejznámější české animované seriály. Za svou práci si vysloužil řadu českých i zahraničních ocenění (Lev sv. Marka, Zlatý medvěd, Cena londýnské akademie za nejlepší film roku).

Režie:

Romaneto (1963), Voda čerstvosti (1966), Problematorium (1967), Lukostřelci (1968), Pohádky z mechu a kapradí (TV seriál 1968), Čára a já (1975), Rákosníček a hvězdy (TV seriál 1976), Strašení čmeláků (1977), Všehochlup (1978), Krychle

(1980), Malá čarodějnice (1983), Rákosníček a jeho rybník 1-13 (TV seriál 1983), Rákosníček a povětrí (TV seriál 1983), Pohádky pod sněhem (1985), Kubula a Kuba Kubikula (TV seriál 1986), Brundibáři (TV seriál 1992)

Námět:

Lukostřelci (1968), Strašení čmeláků (1977), Brundibáři (1992)

Scénář:

Člověk je tvor společenský (1961), Romaneto (1963), Lukostřelci (1968), Pohádky z mechu a kapradí (TV seriál 1968), Rákosníček a hvězdy (TV seriál 1976), Strašení čmeláků (1977), Všehochlup (1978), Krychle (1980), Malá čarodějnice (1983), Brundibáři (TV seriál 1992)

Výtvarník:

Klapzubova jedenáctka (TV seriál 1967), Pohádky z mechu a kapradí (TV seriál 1968), Lukostřelci (1968), Historie blechatého psa (1968), Štaflík a Špagetka (TV seriál 1971), Čára a já (1975), Rákosníček a hvězdy (TV seriál 1976), Strašení čmeláků (1977), Všehochlup (1978), Pohádky pod sněhem (1985), Kubula a Kuba Kubikula (TV seriál 1986), Radovanovy radovánky (TV seriál 1989), Brundibáři (TV seriál 1992), O skřítku Racochejlovi (TV seriál 1997)

KAREL TRLICA

Režie:

Dvorček za domom (TV seriál 1976), Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni (1989), Jak Ťuk a Bzuk nechtěli, aby přišlo (TV seriál 1994); Bugo a Pikola (TV seriál 1998),

Výtvarník:

Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni (1989)

3. VÝTVARNÁ REALIZACE

GABRIELA DUBSKÁ

Výtvarnice:

O makové panence (TV seriál 1971)

FRANTIŠEK FREIWILLIG

29. 3. 1915 Pardubice

Výtvarník:

Andělský kabát (1948), O makovém koláči (1953), Pohádky o mašinkách (TV seriál 1987)

VLADIMÍR JIRÁNEK

6. 6. 1938 Hradec Králové

R. 1962 absolvoval žurnalistiku na Filozofické fakultě UK v Praze. Již během studia si po hospodách přivydělával kresbami karikatur. Vzhledem k politickým poměrům se hned po škole rozhodl žít jako kreslíř na volné noze. Spolupracoval

s řadou periodik, např. s Dikobrazem, Literárními novinami či Mladým světem. Během Pražského jara se veřejně angažoval, pročež byl v době normalizace nežádoucí. Zákaz publikovat jej přivedl ke spolupráci s Krátkým filmem Praha, kde se začal věnovat animovanému filmu. Jako výtvarník, scénárista či režisér zde působil déle než 10 let. V 80. letech se vrátil k novinářské karikatuře, jíž se věnuje i po listopadu 1989. Pravidelně se jeho kresby objevují v Lidových novinách, MF Dnes, Hospodářských

novinách či Reflexu. R 2005 obdržel z rukou prezidenta republiky medaili Za zásluhy.

Režie:

Co jsme udělali slepicím (1977), Hokej je hra (1978), Zpráva o stavu civilizace (1981), Olympijský oheň (1983), Zpráva o medvědech (1983), Jam-Session (1985)

Námět:

Automatic (1973), Pivo přes ulici (1974), Dobré jitro (1975), Kamenné etudy (1975), Co jsme udělali slepicím (1977), Hokej je hra (1978), Srdečný pozdrav ze zeměkoule (1982), Zpráva o medvědech (1983), Jam-Session (1985)

Scénář:

Automatic (1973), Pivo přes ulici (1974), Dobré jitro (1975), Kamenné etudy (1975), Pat a Mat (TV seriál 1976), Co jsme udělali slepicím (1977), Bob a Bobek (TV seriál 1978), Hokej je hra (1978), Zpráva o stavu civilizace (1981), Zpráva o medvědech (1983), Jam-Session (1985), Pat a Mat speciál ... A je to! (TV seriál 2007)

Výtvarník:

Automatic (1973), Stařec a myš (1974), Pivo přes ulici (1974), Dobré jitro (1975), Kamenné etudy (1975), Traja chrobáci (1975), Pat a Mat (TV seriál 1976), Co jsme udělali slepicím (1977), Bob a Bobek (TV seriál 1978), Hokej je hra (1978), Brontosaurus (1980), Zpráva o stavu civilizace (1981), Srdečný pozdrav ze zeměkoule (1982), Olympijský oheň (1983), Zpráva o medvědech (1983), Jam-Session (1985), Hypotéza (1988), Pozor, bonbón (TV seriál 1993)

JIŘÍ KALOUSEK

7. 2. 1925 Nový Bydžov – 23. 2. 1986 Praha

Od r. 1958 se soustavně věnoval knižní ilustraci a spolupráci na tvorbě animovaných filmů. Na sklonku života se zabýval malováním naivních obrazů, čerpajících inspiraci z lidového umění.

Výtvarník:

Kosmodrom r. 1999 (1968), Neděle 1969 (1969), O Dorotce (TV seriál 1971), Malý blesk (1973), Zázraky bez čarování (TV seriál 1979), Štěstí má jméno Jonáš (TV film, kresby 1986), Příhody kocourka Damiána (TV seriál 1987), Sněžný muž Hugo (TV seriál 1988), Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni (1989)

IVAN KARÁSEK

Výtvarník:

O človíčkovi (TV seriál 1985)

ZDENA KREJČOVÁ

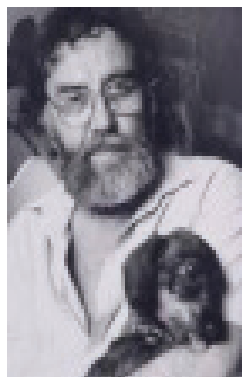
Výtvarník:

Cesta Tří králů (TV film 2000), Malý král (TV seriál 2007)

RADEK PILAŘ

23. 4. 1931 Písek – 7. 2. 1993 Praha

Po maturitě na pražském reálném gymnáziu (1946) absolvoval Akademii výtvarných umění v ateliéru profesora Vlastimila Rady. Po studiích krátce spolupracoval s divadlem Semafor a začal se účastnit kolektivních výstav. Od r. 1963 se datuje jeho zájem o film, především o videoart (je autorem desítek experimentálních vi-

deosnímků), zároveň se začíná věnovat knižní ilustraci pro Státním nakladatelstvím dětské knihy. R. 1965 začíná spolupracovat s Československou televizí nejprve na znělce Večerníčku, později na realizaci seriálu O Rumcajsovi. R. 1985 se podílí na založení nového oboru animované tvorby na FAMU. Po roce 1989 zakládá obor video tvorby jak na pražském FAMU, tak na brněnské FAVU, zároveň na obou školách působí jako pedagog.

Výtvarník:

Písnička pro sklíčka (1967, O loupežníku Rumcajsovi (TV seriál 1967), Sochařka z Poličky (1970), O loupežnickém synku Cipískovi (TV seriál 1971), O statečné Kačence aneb Krčma hrůzy (1972), Dobrodružství kapitána Kuka (TV seriál 1974), Namalovaná písnička (1976), Putování skřítka Hajáska (TV seriál, výtvarná práce 1980), Petřík a Lucinka v zemi pampelišek (TV seriál 1982), Rok se skřítkem Vítkem (TV seriál 1990), Od Andulky po Žízalu (TV seriál 1995)

VLADIMÍR RENČÍN

5. 12. 1941

Po skončení základní školní docházky studoval na střední ekonomické škole. Po maturitě pracoval postupně jako učedník, redaktor, fotograf apod. Od r. 1965 se plně věnuje výtvarné tvorbě, především kresleného humoru pro různá periodika (např. Dikobraz). V r. 1974 jej vyšetřovala Státní bezpečnost, načež nemohl několik let publikovat. Od r. 2006 žije v Hoděšovicích nedaleko Pardubic

Výtvarník:

O zvířátkách pana Krbce (TV seriál 1977), Strašidla na Kulíkově (TV seriál 2010)

JIRÍ ŠALAMOUN

17. 4. 1935 Praha

Po absolvování Akademie výtvarných umění v Praze, obor grafika (1955–1961), pokračoval ve studiu knižní ilustrace a typografie v Lipsku na Vysoké škole grafiky a knižního umění. Ilustrace a grafika je od počátku Šalamounovou tvůrčí doménou, záhy však obrací svůj zájem k dalšího uměleckému médiu, a to kinematografii. Od r. 1965 dlouhodobě spolupracoval s časopisem *Film a doba* a v 70. letech se dostal k tvorbě animovaných filmů. Od r. 1990 se žíví jako pedagog (docent, od r. 1992 profesor) na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V 90. letech působil jako hostující profesor na univerzitách v Salcburku a Miami.

Výtvarník:

Věc Makropulos (TV film 1966), Maxipes Fík (TV seriál 1975), Román mourovatého kocoura (1977), Divoké sny Maxipsa Fíka (TV seriál 1981), Jak básníkům chutná život (kreslené pasáže 1987), Sestřeničky (1988)

EVA ŠEDIVÁ

Výtvarnice:

Pohádka na šňůře (1968), O Sazinkovi (TV seriál 1976), O panence Blažence (TV seriál 1988), Ze života rodiny Horáčkovy (TV seriál 1995)

BOHUMIL ŠIŠKA

Výtvarník:

Hrnečku, vař! (malíř pozadí, 1953), Fikmik (1959), Pohádky ovčích babičky (TV seriál, 1966), O makové panence (TV seriál, výtvarník pozadí 1971), Říkání o víle Amálce (TV seriál 1975), O hajném Robátkovi a jelenu Větrníkovi (TV seriál 1977), Brun-

cvík a lev (spolupráce, 1980), Ze života klavírů (1981), Kontakt No. 1 (1982), Jam-Session (výtvarník pozadí, 1985)

JITKA WALTEROVÁ

12. 9. 1947 Praha

Po dokončení studií grafiky a ilustrace na VŠUP v Praze (1973) začala spolupracovat se Studiem Bratři v triku, kde se výtvarně podílela na filmech Jiřího Brdečky a Garika Seka. Později spolupracovala také s Československou (později Českou) televizí. Zároveň se věnuje knižní ilustraci a účastní se samostatných i kolektivních výstav.

Výtvarník:

Horníkova růže (1974), Co jsem princovi neřekla (1975), Mozart v Praze (1981), Pohádková planeta (1986), O Malence (1988), Kotě z Kocourkova (TV seriál 1992), Nils a divoké husy (TV seriál 1998), Broučková rodina (TV seriál 2000), Hiroshi (2004)

IV. Seznam večerníků

(U seriálů domácí výroby je země původu vždy označena jako ČR, přestože se před rokem 1990 jednalo o Československou republiku.)

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
A JE TO (pokračování pod různými názvy Pát a Mat, Pat a Mat se vrací atd.)	ČR ¹	23. 11. 1982	Lubomír Beneš, Marek Beneš, Josef Lamka, Ladislav Pálka, Milan Šebesta	Marek Beneš, Edgar Dutka, Jiří Kubíček, Břetislav Pojar, Vlasta Pospíšilová, Karel Žalud	Lubomír Beneš, Marek Beneš, Jan Chvojka, Vladimír Jiránek, Ladislav Pálka, Vlasta Pospíšilová, Milan Šebesta	Jan Bouzek, Lubomír Beneš, Vladimír Jiránek	Petr Skoumal
AFRICKÉ POHÁDKY		7. 6. 1973					
AHOJ, BRÁŠKO!	SR	29. 8. 1994					
AHOJ, NEBE!	ČR	17. 11. 1987					
ANDERSENOVY POHÁDKY		14. 4. 1974					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
ANIČKA SKRÍTEK A SLAMĚNÝ HUBERT	ČR	16. 12. 1983		Vítězslav Nezval			
AUTÍČKO S ČERVENÝM SRDCEM	ČR	11. 3. 1987	Milada Kačerová	Bohumíra Pechlová			
BALABÁNCI	ČR	8. 11. 1993	Dagmar Dombková				
BAMBULKA A BAZILÍNEK	ČR	24. 1. 1994	Václav Mergl				
BARNEY	VB	13. 10. 1993					
BĚDA ROŠTÁK	ČR	25. 2. 1994	Zdeněk Smetana			Zdeněk Smetana	
BERTA A UFO	ČR	zatím nevedeno	Ivo Hejman		Miroslav Adamec	Jitka Petrová	
BERTÍKŮV POHÁDKOVÝ KOLOTOČ	ČR	9. 9. 1971					
BERTÍKŮV POHÁDKOVÝ ZVĚROKRUH	ČR	15. 9. 1970					

Název	Země výroby	Datum 1. vyslání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
BĚLA A MALÝ ČARODĚJ	ČR	15. 5. 1996	Pavel Kubant		Kateřina Krejčí	Markéta Prachatická	
BOB A BOBEK – KRALÍCI Z KLOBOUKŮ (pokračování pod názvy Bob a Bobek na cestách a další?)	ČR	11. 12. 1979 (poslední díly 2003)	Václav Bedřich, Ivo Hejman, Miroslav Walter	Ladislav Csurma, Ivo Hejman ml., Karol Horváth, Katarína Moryzi, Jiří Šebánek, Pavel Šrut, Daniel Ulrich	Vladimír Jiránek, Jaroslav Pacovský, Jiří Šebánek, Pavel Šrut	Vladimír Jiránek	Petr Skoumal
BODRÍK		20. 4. 1977					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
BOLEK A LOLEK (několik sérií pod názvy B. a L. na prázdninách, B. a L. vyjíždějí do světa)	PL	17. 10. 1975 (další premiéry 8. 1. 1976, 28. 6. 1990)	Stanislaw Dülz, Alfred Ledwig, Lechosław Marszałek, Leszek Mech, Władysław Nehrebecki, Wacław Wajser, Edward Wator, Bronisław Zeman		Stanislaw Dülz, Lechosław Marszałek, Władysław Nehrebecki, Wacław Wajser, Edward Wator	Tadeusz Depa	Tadeusz Kafski, Waldemar Kazanecki, Tadeusz Kocyba
BORŮVKA A KVÍTKO		8. 9. 1977	Miloš Bobek	Milan Pavlík	Milan Pavlík	Ivo Houf	Jiří Bažant Jiří Malásek
BRAŠKOVÉ	ČR	25. 12. 1995	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Hraný	Jaroslav Samson Lenk
BROUČCI (podle ilustrací J. Trnky)	ČR	9. 4. 1967	Libuše Koutná	Jan Karafát	Anna Jurásková, Milan Nápravník	Vladimír Dvořák, Zdeněk Podhůrský	Jiří Srnka

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
BROUČCI	ČR	23. 12. 1995	Vlasta Pospíšilová	Jan Karaňát	Anna Jurásková, Vlasta Pospíšilová	Jitka Walterová	Emil Viklický
BROUČCI II (DOBRODRUŽSTVÍ NA PASECE)	ČR	18. 11. 1998	Vlasta Pospíšilová	J. H. Týnecký	Anna Jurásková, Vlasta Pospíšilová	Jitka Walterová	Zdeněk Zdeněk
BROUČCI III. (BROUČKOVA RODINA)	ČR	30. 12. 2000	Vlasta Pospíšilová	Jan Karaňát, Oldřich Selucký	Oldřich Selucký	Jarmila Fenclová, Jitka Walterová	Zdeněk Zdeněk
BUBÁCI A HASTRMANI	ČR	21. 12. 1999	Pavel Kubant	Josef Lada	Marie Kšajtová	Pavel Kubant	Jan Rotter
BUBETKA A SMÍTKO	ČR	17. 6. 1978		Ladislav Dvorský			
BUBLA FRÁČEK	ČR	18. 10. 1992	Ivan Renč	Jan Gibek	Jan Gibek Ivan Renč	Jindřich Prášil	Jiří Jelínek
BUGO A PIKOLA	ČR	29. 10. 1998	Karel Třilica		Jaromír Gál		

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
BYLA JEDNOU KOŤATA	ČR	13. 2. 1977	Ladislav Čapek	Ljuba Štíplová	Ljuba Štíplová	Josef Váňa	Jaroslav Celba
CESTA DO HLUBIN KOČÍÍ DUŠE	ČR	9. 10. 1989	Josef Platz		Jiří Kubiček, Květa Kuršová		Pavel Krejča
CESTA TŘÍ KRÁLŮ	ČR	27. 12. 2002	Pavel Kubant	Oldřich Selucký	Oldřich Selucký	Zdena Krejčová	Jérôme Bontdin
CESTY FROMANA ŠEJTROČKA	ČR	28. 12. 1993	Nataša Boháčková	Václav Čtvrtek	Zdeněk Miler	Zdeněk Miler	Jaroslav Krček
CO JE CO		27. 3. 1973					
CO SE DĚJE V TRÁVĚ	Švýcar-sko/Itálie?	10. 10. 1988	Bruno Bozzetto	Bruno Bozzetto		Fabio Pacifico	Franco Godi
CO VYPRÁVĚL STROM KANDALÍ	ČR	25. 11. 1975	Libuše Koutná	Jiří Marek (předloha Nejkrásnější zahrada)	Libuše Koutná	Ivo Houf	
CVALDA OLDA	ČR	20. 5. 1983					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
CVOČEK ASTRO-NAUTEM	ČR	13. 12. 1973	Josef Lamka		Josef Lamka Helena Sýkоровá		
ČARODĚJNÉ POHÁDKY	ČR	25. 1. 2002	Anna Habartová	Josef Štěpán Kubín	Anna Habartová	Tomáš Paul	Čechomor
ČÁRYMÁRY S VEVERKOU		22. 9. 1977					
ČERNOBÍLÝ PETR	ČR	16. 9. 1976		Jaromír Kincl, Vladimír Branislav			
ČIPERA	Rumunsko	9. 3. 1984					
DÁŠEŇKA	ČR	24. 12. 1979	Břetislav Pojar	Karel Čapek	Květa Kuršová	Miroslav Štěpánek	Jiří Kolafa
DELFIN FILÍK	ČR	16. 4. 1991					
DÍVEJTE SE	ČR	13. 8. 1992					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
DIVOKÉ SNY MAMIPSA FÍKA	ČR	30. 12. 1983	Václav Bedřich	Rudolf Čechura	Rudolf Čechura, Václav Bedřich	Jiří Šalamoun	Petr Skoumal
DO POHÁDKY (pokračování Do pohádky II.)	ČR	6. 11. 2003	Pavel Koutský	Pavel Koutský, Jan Kutálek	Pavel Koutský, Jan Kutálek	Pavel Koutský	Petr Skoumal
DOBŘE CHUTNÁMÍ, VAŠE LORDSTVO	ČR	9. 10. 1996	Václav Mergl		Petra Merglová	Václav Mergl	
DOBRODRUŽSTVÍ BERTÍKA VEVERKY	Maďarsko	1. 3. 1994					
DOBRODRUŽSTVÍ KOCOURA LEOPOLDA	SSSR	20. 11. 1986					
DOBRODRUŽSTVÍ LAPKY A TAPKY	ČR	6. 11. 1992	Lubomír Beneš		Lubomír Beneš		
DOBRODRUŽSTVÍ PAVOUČKA ŠTĚSTÍKA	ČR	24. 3. 1985	Garik Seko		Garik Seko, Helena Sýkorová	Marie Satrapová	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
DOBRODRUŽSTVÍ PĚTI SVĚTLOŠLÁPKA		26. 10. 1979					
DOBRODRUŽSTVÍ POD VRBAMI	ČR	24. 5. 1999	Dagmar Doubková	Kenneth Grahame	Dagmar Doubková	Dagmar Doubková	
DOBRODRUŽSTVÍ VEVEŘKY ZRZEČKY		23. 10. 1969		Josef Zeman			
DOKTOR BOLÍTO		2. 11. 1975		Kornej Čukovskij podle knihy Hugha Loftinga			
DOMEČEK U TŘÍ KOŤÁTEK	ČSSR	13. 9. 1983	Jan Ungrád	Nataša Kremková	Nataša Kremková	Helena Zmatlíková, Jan Ungrád	Jaroslav Celba
DOMINO	SK	2. 2. 1976					
DOROTKA	ČR	30. 11. 1977	Božena Možíšová	Božena Možíšová	Božena Možíšová	Jiří Kalousek	Jiří Bažant, Jiří Malásek
DRAK NEBOŽÁK		10. 10. 1977					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
DROBNÉ TRAM-POTKY PETŘÍKA SOBOTKY	ČR	24. 8. 1993				Petr Poš	
DŮM VE SLUNEČNÍ ULICI	ČR	11. 7. 1989		Zbyněk Malinský			
DVA VE FRAKU	ČR	12. 9. 1995		Rudolf Čechura			
FERDA A JEHO PŘÁTELE	VB	28. 9. 1980					
FERKO A AMBRÓZ	SK	23. 7. 1988	Milan Horvatič			Gabriel Filčík	
FLOK A FLÍČEK	ČR	4. 12. 1980	Josef Lamka				
FRAK, POSTRACH KOČEK	Maďarsko	19. 5. 1977					
FRANCOUZSKÉ POHÁDKY		28. 5. 1976					
GOGO A FIGI	ČR	26. 3. 2008	Jaroslava Havetová	Jaromír Gál	Jaroslava Havetová, Jaromír Gál	Bára Dlouhá	Zdeněk Zdeněk

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
HAVRAN RIC	SRN	3. 11. 1993					
HLEMÝŽD MATĚJ A SKRÍTEK VÍTEK	SK	5. 4. 1982	Jaroslav Čita		Jaroslav Čita	Jaroslav Čita	Jaroslav Čelba
HONŽKOVA DOBRODRUŽSTVÍ		29. 11. 1974					
HRNČÍŘ MACEK OD MALACEK	SK	14. 11. 1985					
HUGO Z HOR	ČR	19. 4. 1988	Mirko Kačena	Rudolf Čechura	Rudolf Čechura	Jiří Kalousek	Emil Viklický
HUP A HOP		28. 5. 1972	Alexandr Zapletal	Jiří Kafka		Josef Lamka	Vadim Petrov
HURVÍNEK VZDUCHOPLAVCEM	ČR	1. 12. 1997	Miloš Kirschner				
INDIÁNSKÉ POHÁDKY		17. 3. 1974					
INDICKÉ POHÁDKY	SK	24. 4. 1994					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
INSPEKTOR FOUSEK NA STOPE	ČR	24. 10. 2009	Josef Lamka	Hana Lamková	Hana Lamková	Eva Sýkorová-Pekárková	Petr Skoumal
JÁ A MŮJ PES		24. 12. 1971	Martin Sobota, Pavel Hobl				
JÁ BARYK	ČR	28. 4. 2002	Jiří Kubíček	František Nepil	Edgar Dutka	Adolf Born	Petr Skoumal
JÁJA A PÁJA	ČR	14. 1. 1987	Lubomír Be- neš (1. řada), Břetislav Po- jar (2. řada)			Jan Tippman	
JAK BZUK A TUK PUTOVALI ZA SLUNÍČKEM	ČR	16. 5. 1978	František Vystřel				
JAK TO CHODÍ U HROCHŮ	ČR	9. 11. 2000 (2. série 15. 2. 2005)	Jan Balej	Jan Balej	Jan Balej	Jan Balej	Karel Holas (Čecho-mor)
JAK ZAJÍC PŘELSTIL LÍNEHO MYSLIVCE	SK	26. 9. 1988	Josef Zeman	Milan Šimek		Josef Zeman	Petr a Pavel Orm

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
JAK ŤUK A BZUK NECHTĚLI, ABY PRSELO	ČR	25. 12. 1994	Karel Trlica	Bohumíra Pechlová	Bohumíra Pechlová	Josef Lamka	
JEHLÁČEK A BODLINKA	ČR	5. 7. 1983	Josef Lamka	Bohumíra Pechlová	Bohumíra Pechlová	Josef Lamka	
JEN POČKEJ!	SSSR	7. 9. 1974 (rok výroby 1969 – 2006)	Alexej a Vjačeslav Kotěnočkin, Sergej Rusakov, Vladimír Tarasov	Arkadij Chajt, Felix Kamov, Alexandr Kurljandskij	Arkadij Chajt, Felix Kamov, Alexandr Kurljandskij	Vjačeslav Kotěnočkin	Viktor Babuškin, Andrej Děržavin, Georgij Garajan
JEŽEČEK PÍCHÁČEK		9. 7. 1979					
KAČ, KAČ, KAČ	SK	15. 8. 1994					
KAMARÁDI PANA SEMTAMŤUKA	ČR	19. 9. 2001	Dagmar Doubková, Jan Tománek	Svatopluk Hrněř	Dagmar Doubková, Svatopluk Hrněř	Dagmar Doubková, Jan Tománek	
KAMARÁDI, ULIČNÍCI A MEDVÍDEK CHLUP	ČR	29. 9. 1987	Jaroslav Boček	Jaroslav Boček	Jaroslav Boček		

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
KAMARÁDKA PIMPA	Itálie	8. 9. 1989	Silvio Pautasso		Francesco Tullio-Altan		Beppe Crovella
KAVKAZSKÉ POHÁDKY		6. 6. 1971					
KAŠPÁREK, HONZA A DRAK	ČR	21. 5. 1975	Bohuslav Šrámek		Pavel Teisinger		
KAŠPÁREK, HONZA A TI DRUŽI	ČR	5. 2. 1980	Bohuslav Šrámek		Pavel Teisinger	Bohuslav Šrámek	Jaroslav Krček
KÁŤA A ŠKUBÁNEK	ČR	19. 12. 1982	Věra Marešová, Zdena Skřípková, František Vystrčil	Libuše Koutná, Josef Lamka	Libuše Koutná, Josef Lamka	Věra Marešová, Božislava Paloušová, Zdena Skřípková, František Vystrčil	Angelo Michajlov
KDO TO KLEPE NA DVEŘE	Estonsko	25. 3. 1996					
KLAUN AM	SK	12. 4. 1988	M. Hofmeister		Ján Meisner, Bolek Polívka	Kombinovaný (Bolek Polívka + animace)	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
KLAUN BOZO	USA	25. 10. 1994	Animovanou podobou produkoval Larry Harmon	Alan W. Livingstone			
KLAUN KIRI	Francie	19. 4. 1970	Jean Image				
KLEOFÁŠOVY TRAMPOTY	ČR	17. 5. 1991		Jaromír Kincl, Vladimír Branislav			
KLOK, KLOČEK A PES DINGO	ČR	4. 12. 1995	Ilija Novák	Jaroslav Boček	Jaroslav Boček	Ilija Novák	
KLUCI A HVĚZDA	ČR	13. 6. 1984					
KLUCI A MRAVENIŠTĚ	SK	10. 5. 1983					
KLUCI ZE ZÁMKU	ČR	20. 4. 2000	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Hraný	Jaroslav Samson Lenk
KLUCI, POZOR	ČR	3. 1. 1974					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
KOCOUR VYMŇOUK A JEHO PŘÁTELE		8. 4. 1980					
KOCOUREK FILEMON	PL	30. 1. 1985					
KOČKA LINDA, POKLAD RODINY	ČR	zatím nevysíláno	Nataša Boháčková	Markéta Zinnerová		Michal Švec	Zdeněk Zdeněk
KODÝTKŮV DETEKTIVNÍ SERIÁL		29. 9. 1971					
KOKRHÁČEK A KDAKALKA		4. 7. 1977					
KOMINÍČEK	ČR	8. 9. 1980					
KONÍČEK LARGO		20. 11. 1973					
KOSÍ BRATŘI	ČR	21. 11. 1980	Garik Seko	Ludvík Středa	Jiřina Středová	Ivan Šedivý	
KOSÍ BRATŘI A VĚTRNÝ KOHOUT	ČR	6. 12. 1982	Garik Seko	Ludvík Středa	Jiřina Středová	Ivan Šedivý	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
KOTĚ Z KOCOURKOVA	ČR	24. 12. 1992	Libuše Čihářová	Václav Čtvrtek	Jindřich Vodička	Jitka Walterová	Petr Skoumal
KOULELO SE JABLÍČKO	ČR	29. 10. 1989	Ivan Reně	Ivan Reně	Ivan Reně	Antonín Stoják	Jaroslav Celba
KOUZELNÍK MAŘENKA	ČR	23. 5. 1982		Olga Hejná			
KOUZELNÍK ŽITO	ČR	29. 7. 1983		Daniela Fischerová			
KOUZELNÝ KOBREK		18. 4. 1976					
KOZLÍK MATĚJ		8. 2. 1972					
KRÁLOVSTVÍ KVĚTIN	ČR	22. 12. 1993	Josef Lamka	Maurice Carême	Jarmila Turnovská, Libuše Koutná	Hraný (původně TV pohádka)	Jiří Kolafa
KRKONOSKÁ POHADKA	ČR	30. 4. 1974	Věra Jordánová	Marie Kubátová	Zdenka Podhrázká, Božena Šimková	Hraný	Vladim Petrov
KROKODÝL KRYŠTOF	VB	22. 8. 1974					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
KRTKOVA DOBRODRUŽSTVÍ	ČR	4. 11. 2002 (vyro-beno 1963)	Zdeněk Miler	Zdeněk Miler, J. A. Novotný	Zdeněk Miler	Zdeněk Miler	William Bukový, Václav Petrov, Miloš Vacek
KRYŠÁCI I, II	ČR	1. 1. 2008	Cyril Podolský, Milan Sebesta		Cyril Podolský, Martin Šinkovský,	Noro Držňák, Aleš Výmola	Miroslav Waneč (Už jsme doma)
KRYŠTOF A NEBESKÝ KŮŇ	ČR	28. 3. 1986					
KUBULA A KUBA KUBIKULA	ČR	26. 12. 1986	Zdeněk Smetana	Vladislav Vánčura	Marie Kšajtová	Zdeněk Smetana	Jaroslav Celba
LEDOVÁ PLANETA ZEMĚ	FR	24. 12. 1992					
LÍSKULKA	ČR	3. 12. 1998	Nataša Boháčková	Irena Gálová	Irena Gálová	Vlasta Baránková	Zdeněk Zdeněk
LÍŠÁK LEON	PL	11. 9. 1987					
LUNETKA, MARTIN A ...	ČR	12. 10. 1986					
LUX A DELUX	ČR	5. 6. 1992	Ilja Novák			Petr Poš	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
LUŽICKOSRBSKÉ BAJKY		22. 4. 1974	Eduard Hofman		Karel Škorpík	Josef Lada	Jiří Srnka
MADLA A ŤAP	ČR	24. 2. 2007	Václav Chaloupek			Hraný	Jaroslav Samson Lenk
MACH A ŠEBESTOVÁ	ČR	6. 10. 1982	Adolf Born, Jaroslav Doubrava, Miloš Macourek	Miloš Macourek	Miloš Macourek, Adolf Born	Adolf Born	Luboš Fišer
MACH A ŠEBESTOVÁ NA PRAŽDNINÁCH	ČR	8. 12. 1999	Cilka Dvořáková	Miloš Macourek	Miloš Macourek	Adolf Born	
MACH A ŠEBESTOVÁ NA CESTÁCH	ČR	19. 11. 2005	Cilka Dvořáková	Miloš Macourek	Miloš Macourek	Adolf Born	Marek Eben
MAKOVÝ MUŽÍČEK	ČR	29. 7. 1982		František Nepil			
MALÁ ČARODĚJNICE	ČR	17. 11. 1984	Zdeněk Smetana	Oufried Preussler	Kamil Pixa, Zdeněk Smetana, Jaroslav Vokřál	Zdeněk Smetana	Petr Skoumal

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
MALÁ ZLÁ KOUZELNICE	ČR	4. 12. 1978		Václav Čtvrtek			
MALÝ KRÁL	ČR	25. 12. 2008	Ivan Renč	Ivan Renč	Ivan Renč	Zdena Krejčová	Zbyněk Matějů
MARCELKO A DĚDA BONIFÁC	SK	31. 5. 1987	Josef Zeman				
MATYLDA	ČR	14. 10. 2000	Josef Lamka	Hana Lamková	Hana Lamková	Eva Sýkorová-Pekárková	Petr Skoumal
MAXIPES FÍK	ČR	14. 5. 1976	Václav Bedřich	Rudolf Čechura	Rudolf Čechura	Jiří Šalamoun	Petr Skoumal
MECHÁČKOVY POHÁDKY	Maďarsko	23. 10. 1983					
MEDUŠKA	SK	26. 11. 1972	Jan Durděšek	Elena Čepčecová (?)			
MEDVĚD 09	ČR	1. 9. 1989	Dagnar Doubková	Rudolf Čechura	Rudolf Čechura	Jan Tománek	Ferdinand Havlík
MEDVÍDEK BOJAN	Slovensko	11. 5. 1996	Branko Ranitović, Dušan Povh				Mojmir Sepe

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
MEDVÍDEK K		31. 8. 1973					
MEDVÍDEK PADDY	VB	12. 9. 1984					
MEDVÍDEK PETZI		19. 8. 1977					
MEDVÍDEK SNĚHŮLEK	ČR	26. 11. 1981	Boluslav Šrámek	Marie Kšajtová	Marie Kšajtová	Milan Klikar	Jaroslav Celba
MEDVÍDEK UŠÁČEK	PL	14. 9. 1982					
MÉDA BÉDA	USA	28. 4. 1993	William Hanna, Joseph Barbera				Marty Paich
MĚDOVÉ	ČR	22. 1. 2001	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Hraný	Jaroslav Samson Lenk
MĚDOVÉ II – Povídaní pro Aničku	ČR	1. 1. 2005	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Hraný	Jaroslav Samson Lenk
MIRE BALA KALE HIN	ČR	1. 4. 2004	Katarína Lillqvist		Katarína Lillqvist	Minna Soukka	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
MOŘEPLAVCI	SK	2. 6. 1986					
MUDRA	ČR	8. 11. 1991					
MUSTI	Belgie	11. 9. 1995	Ray Goossens				
MY TŘI BRAŠI OD MUZIKY	ČR	21. 3. 2000	Nataša Boháčková, Josef Lamka	Pavel Cmíral	Pavel Cmíral, Josef Lamka	Stanislav Duda	Petr Skoumal
NA NÁVŠTĚVĚ U SPEJBLA A HURVINKA	ČR	5. 1. 1972	Libuše Koutná	Miloš Kirschner, Jiří Kubíček	Miloš Kirschner, Jiří Kubíček	Loutkový	
NÁDHERNÝ SEN FERDINANDA NÁDHERNÉHO	ČSSR	4. 1. 1994		Ludwik Jerzy Kern			
NEJKRÁSNEJŠÍ BAJKY SVĚTA	Švý- carsko	20. 6. 1984					
NEZNÁLKOVY PŘÍHODY	ČR	4. 11. 1973		Nikolaj Nosov			
NILS A DIVOKÉ HUSY	ČR	9. 4. 1998	Libuše Čihařová	Selma Lagerlöfova	Martina Drijverová	Jiřka Walterová	Emil Viklický

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
O CHYTRÉ K MOTŘE LŠICE	ČR	14. 11. 1983	Eduard Hofman	Josef Lada	Jindřich Vodička	Josef Lada	Miloš Vacek
O CVRČKOVÍ	ČR	2. 3. 1983					
O ČLOVÍČKOVÍ	ČR	11. 5. 1987	Josef Lamka	Zdenka a Pavel Teisingerovi	Josef Lamka	Ivan Karásek, Josef Lamka	Petr Skotmal
O GULÍKOVÍ A JEPINCE		4. 9. 1969					
O HAJNĚM ROBÁT-KOVÍ A JELENU VĚTRNÍKOVÍ	ČR	24. 12. 1978	Ladislav Čapek	Václav Čtvrtek	Václav Čtvrtek	Ladislav Čapek, Bohumil Šiška	Jaroslav Celba
O HUSÍČE BALBÍNCE		6. 10. 1966					
O KANAFÁSKOVÍ	ČR	23. 11. 2004	Galina Miklínová		Galina Miklínová, Eva Papoušková	Galina Miklínová	Petr Ostro-uchov
O KLUKOVÍ Z PLAKÁTU	ČR	8. 1. 1970	Josef Kábrt	Květa Kuršová	Květa Kuršová, Denisa Blažková	Josef Kábrt	Jaroslav Celba

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
O KRAKONOŠOVI		7. 1. 1971	Zdeněk Vinš				Luboš Fišer
O KRTKOVI	ČR	5. 4. 1975	Zdeněk Miler	Zdeněk Miler J. A. Novotný	Zdeněk Miler	Zdeněk Miler	Wiliam Bukový, Václav Václav, Miloš Váček
O KUBOVI A STÁZINĚ	ČR	17. 12. 1988	Karel Trlica	Václav Čtvrtek	Jiří Kubíček	Jiří Kalousek	Miloš Váček
O LOUPEŽNICKÉM SYNKU CIPÍSKOVI	ČR	8. 11. 1972	Ladislav Čapek	Václav Čtvrtek		Radek Pilar	
O LOUPEŽNÍKU RUMCAJSOVI	ČR	5. 11. 1967	Ladislav Čapek	Václav Čtvrtek	Milan Nápravník	Radek Pilar	Václav Lídł
O MAKOVÉ PANENCE A MOTÝLU EMANUELOVI	ČR	21. 12. 1972	Václav Bedřich	Václav Čtvrtek	Anna Jurásková Milan Nápravník	Gabriela Dubská	Jaroslav Celba
O MARKÉTCE	ČR	3. 7. 1988					
O MIKĚŠOVI	ČR	7. 7. 1978	Josef Kluge	Josef Lada	Josef Brukner	Josef Lada	Miloš Váček
O PANENCE APOLENCE	ČR	21. 9. 1981	Václav Mergl	Václav Mergl	Václav Mergl	Václav Mergl	Jiří Kolafa

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
O PANENCE BLAŽENCE	ČR	20. 10. 1988	Miroslav Walter	Marie Kšajtová	Marie Kšajtová	Eva Šedivá	Jaroslav Celba
O PETROVI	SK	27. 8. 1976	Viktor Kubal				
O PRATONDOVI	ČR	3. 9. 1992	Josef Platz			Jan Výchítal	Jan Výchítal
O RARÁŠI MLÍKOVÍ	ČR	4. 5. 1999	Milada Sukdoláková	Milada Sukdoláková, Lubomír Dušek	Milada Sukdoláková, Lubomír Dušek	Milada Sukdoláková	Jan Hrubý
O SAZINKOVI	ČR	6. 3. 1977	Václav Bedřich		Pavel Teissinger	Eva Šedivá	Jiří Kolafa, Jaroslav Celba
O SKŘÍTKU CHLUPÁČKOVI		24. 7. 1976					
O SKŘÍTKU RACOCHEJLOVI	ČR	24. 12. 1997	Jiří P. Miška	Emil Šaloun	Marie Kšajtová	Zdeněk Smetana	Karel Vágnr
O SVĚTĚ	ČR	19. 3. 1979					
O VEPŘÍKOVI A KŮZLETI	ČR	6. 12. 1970	Libuše Koutná	Václav Čtvrtek			

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
O VÍTKOVI A MAJDALENCE		26. 9. 1968					
O ŠKOLE NA MURÍCH NOHÁCH	ČR	27. 10. 1992					
O ZVÍŘÁTKÁCH PANA KRBCE	ČR	27. 12. 1980	Václav Bedřich	Stanislav Havelka Petr Chvojka	Stanislav Havelka, Petr Chvojka	Vladimír Renčín	Petr Skoumal
OBRÁZKOVÁ KNIŽKA		19. 1. 1967					
OLYMPIÁDA BOLKA A LOLKA	PL	20. 6. 1988	Wladyslaw Nehrebecki a další		Wladyslaw Nehrebecki a další		
OVOCNÁČI	VB	3. 4. 1994					
OŠTROZOK	ČR	26. 3. 2002	Jiří Miška		Božena Šimková	Helena Dušková	Petr Ostrouchov
PABLO A JAGUÁR		24. 5. 1980					
PAN DUHA	ČR	3. 10. 1988					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PAN HUU	ČR	28. 12. 1991		Hannu Mäkelä			
PAN MALÍŘ PUNTÍK		5. 1. 1967					
PANÁČEK BOMŇA A PANENKA PALELE	ČR	17. 4. 1983		Václav Čtvrtek			
PANÁČEK PANELÁČEK	ČR	26. 8. 1986	Eduard Hofman	Ivona Březínová		Radek Pilar	
PARDUBEK A ŽAMBOUREK		1. 4. 1971					
PASÁČEK ASAF	ČR	18. 12. 1996	Ivan Reně	Ivan Reně		Zdeňka Krejčková	
PÁSLI OVCE VALAŠI	ČR	16. 1. 1978	Ladislav Čapek	Marianna Grznárová	Ladislav Čapek	Ladislav Čapek	Jaroslav Celba
PAVLÍNINY PÍSNIČKY A POVIĐAČKY		5. 1. 1971				Loutkový	
PAVOUK	VB	12. 9. 1994					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PARÍŽEK A PARUŽEK		6. 2. 1977					
PEPA BUBLINA		12. 3. 1973					
PERLY	ČR	24. 12. 1980				Loutkový	
PES FILIPES A SPOL.	USA	26. 1. 1969					
PES POLDÍK	VB	22. 10. 1984					
PES, KOCOUR A ...	PL	14. 10. 1985					
PESTRÝ ŽIVOT JEDNE KOČKY	ČR	18. 6. 1990		Rudolf Čechura	Rudolf Čechura	Jiří Plass	
PETŘÍK A LUCINKA V ZEMI PAMPELJŠEK	ČR	13. 4. 1985	Ivan Renč			Radek Pilarš	
PIHÁČEK		10. 5. 1972					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PINGU	Švýcarsko	1. 4. 1992	Otmar Gutmann, Marianne Noser, Kevin Walton, Liz Whitaker		Otmar Gutmann, Kevin Walton		Keith Hopwood
PINOCCHIOVA DOBRODRUŽSTVÍ	ČR	3. 1. 1973	Zdeněk Sirový	Carlo Collodi		Kombinovaný (hraný a loutkový)	Jan Fischer
PĚT DRAKŮ VODÁKŮ	ČR	26. 8. 1981	Stanislav Remeš	Josef Eismann	Josef Eismann	Stanislav Remeš	Ferdinand Havlík
PĚŠINKA A MRZOUTEK	VB	25. 7. 1994					
PLSTĚNÉ POHÁDKY		3. 3. 1978	Hermína Týrlová	Hermína Týrlová	Hermína Týrlová		
PODIVUHODNÁ CESTA JEŽKA ALADINA	ČR		Václav Chaloupek			Hraný	Jaroslav Samson Lenk
PODIVNÁ PŘÁNÍ TELÁTKA KOPEJTKA	ČR	12. 8. 1982	Svatava Simonová	Josef Barchánek	Josef Barchánek	Loutkový	Milan Baginský

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PODIVUHODNÉ PŘÍBĚHY ŠIMONA A PENELOPKY	ČR	14. 12. 1991					
POHÁDKOVÝ DĚDEČEK	ČR	18. 10. 1980		Eduard Petiška		Zdeněk Miler	
POHÁDKOVÝ POKLAD	ČR	23. 10. 1996					
POHÁDKY BANÁ-NOVÝCH OSTROVŮ		26. 5. 1974		Vladimír Reis			
POHÁDKY BOLKA A LOLKA	PL	18. 3. 1977	Stanislaw Dülz, Lechoslaw Marszałek, Wladislaw Nehrebecki, Waclaw Wajser, Bronislaw Zeman	Andrzej Orzechowski, Bronislaw Zeman			Tadeusz Kocyba
POHÁDKY DĚDEČKA CYPRIANA		7. 3. 1976					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
POHÁDKY DO POSTÝLKY	SK	15. 1. 1983					
POHÁDKY NÁMORNÍKA FERDY		13. 6. 1972					
POHÁDKY O MAŠINKÁCH	ČR	25. 10. 1987	Edvard Hofman	Pavel Nauman	Olga Kafková	František Fretwillig	Miloš Vacek
POHÁDKY O ZTRACENÝCH ZOUBCÍCH	Francie	4. 11. 1995					
POHÁDKY OPEŘENEHO HADA		3. 7. 1980					
POHÁDKY OVČÍ BABIČKY	ČR	4. 9. 1966	Václav Bedřich	Dagmar Spanlangová	Dagmar Spanlangová	Bohumil Šiška	
POHÁDKY POD STROMEČEK	ČR	7. 12. 1989					
POHÁDKY PRO BENJAMINKY SILNÍČNÍHO PROVOZU	ČR	12. 4. 1984	Břetislav Pojar		Břetislav Pojar	Břetislav Pojar	Jiří Kolafa
POHÁDKY PRO KACENKU		16. 5. 1976		Věra Adlová			

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
POHÁDKY PRO OSLÍKA		27. 9. 1978					
POHÁDKY PRO PEJSKA		22. 9. 1974					
POHÁDKY STRÁBR-NÉHO CARSTVÍ	ČR	8. 11. 1976	František Mikeš			Jaromíra Burdová	
POHÁDKY TETY BOŽENKY		3. 1. 1967	A. Zapletal			loutkové	Václav Petrov
POHÁDKY Z IGLÚ		23. 10. 1974					
POHÁDKY Z JAPONSKA		24. 7. 1972					
POHÁDKY Z KVĚTINÁČE		14. 11. 1978	Svatava Simonová		Karel Vlček	Kombinovaný (hrané a loutkové – Josef Lamka)	Ladislav Simon
POHÁDKY Z LIPOVÝCH ŠPALÍČKŮ	ČR	24. 7. 1981	Josef Kluge	Eva Košlerová		Anna Juračková	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
POHÁDKY Z MECHU A KAPRADÍ	ČR	6. 10. 1968	Zdeněk Smetana	Václav Čtvrtek	Anna Jurásková, Milan Nápravník, Zdeněk Smetana	Zdeněk Smetana	Jaroslav Celba
POHÁDKY Z PAPIŘU	ČR	18. 4. 1971	Václav Bedřich				
POHÁDKY Z PRVNÍ TŘÍDY	ČR	24. 8. 1987					
POHÁDKY Z VĚTRNÉ LHOTY	ČR	21. 11. 1985		Daniela Fischerová		Marie Satrapová	
POHÁDKY ZE ŠÍPKOVÉHO KEŘE	ČR	11. 4. 1973					
POSLEDNÍ DRAK	ČR	18. 6. 1989					
POVÍDÁNÍ Z BÍLÝCH STRÁNÍ	ČR	1. 2. 1982		Jaromír Kincl, Vladimír Branislav			

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
POZOR, BONBÓN	ČR	31. 1. 1993	Milan Klikar	Alena Munková	Alena Munková	Vladimír Jiránek, Milan Klikar	Zdeněk Zdeněk
PRASÁTKO ROCHÁTKO		10. 4. 1974					
PRUHOVANÍ KAMARÁDI	ČR	16. 12. 1998	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Hraný	
PRŮŠVIHÁŘ	VB	22. 2. 1995					
PSÍ KUSY	ČR	5. 10. 1991					
PSÍ TRAMPOTY	ČR	17. 4. 1993					
PTÁK GABO	SK	8. 10. 1993	Bohumil Šejda				
PUČÁLKOVIC AMINA	ČR	14. 12. 2004	Milan Lesniak	Jindřich Plachta	Alena Munková, Jiří Munk	Milan Lesniak	Jan Rotter
PUTOVÁNÍ SKŘÍTKA HAJÁSKA	ČR	11. 12. 1980	Jaroslav Boček	Jaroslav Boček	Jaroslav Boček	Radek Pilar	Jan Klusák

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PŘÁTELE Z DŽUNGLE	VB	3. 8. 1996					
PŘESLIČKA A PROKÚPEK		25. 3. 1974					
PŘÍBĚH ČOKOLÁDOVÉHO PANAČKA		21. 11. 1976					
PŘÍBĚHY KOLEM NÁS		27. 4. 1978					
PŘÍBĚHY OTCE BOBRA	Francie	21. 2. 96					
PŘÍBĚHY POŽÁRNÍ STANICE	ČR	1. 8. 1980					
PŘÍBĚHY TELÁTKA KOPEJTKA		15. 10. 1974	Svatava Simonová			loutkové	
PŘÍBĚHY VČELÍCH MEVIDKŮ	ČR	23. 12. 1984	Libuše Koutná, Ivo Houf	Jiří Kahoun, Eva Košlerová, Jaroslav Vidlar	Ivo Houf, Jiří Kahoun, Eva Košlerová, Libuše Koutná, Jaroslav Vidlar	Loutkový (Ivo a Radek Houf)	Petr Skoumal

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PŘÍBĚHY Z MANÉŽE		3. 9. 1976					
PŘÍBĚHY Z MEDOVÉ STRÁNĚ	ČR	22. 9. 1975	Vladimír Lehký	Václav Deyl	Olga Kafková		
PŘÍHODY FRNKA A PÍRKA	SK	27. 6. 1982					
PŘÍHODY KAPITÁNA PÖTTKENA		22. 12. 1966					
PŘÍHODY KOCOURA BOBKA		29. 9. 1976					
PŘÍHODY KOCOURKA DAMIÁNA	ČR	1988	Jiří Týller	Václav Čtvrtek	Marie Kšajtová	Jiří Kalousek, Šárka Remesňová	Vladimír Merta
PŘÍHODY MALÉHO KOUZLA	PL	15. 9. 1991					
PŘÍHODY OPIČÁKA HANUMANA		19. 6. 1979					
PŘÍHODY SKŘÍTKA DZINA	ČR	17. 12. 1978		Václav Řezáč			

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
PŘÍHODY NAŠEHO DOMU		20. 2. 1977					
RADOVANOVI RADOVÁNKY	ČR	17. 3. 1989	Zdena Bártová	Zdeněk Svěrák	Zdeněk Svěrák	Zdeněk Smetana	Jiří Kolafa
ŘÁKOSNÍČEK A HVĚZDY	ČR	21. 12. 1977	Zdeněk Smetana	Jaromír Kincl	Karel Vlček, Zdeněk Smetana	Zdeněk Smetana	Václav Zahradník
ŘÁKOSNÍČEK A JEHO RYBNÍK (pokračování Ř. a pověťří, Ř. a hvězdy)	ČR	23. 12. 1983	Zdeněk Smetana	Jaromír Kincl	Zdeněk Smetana	Zdeněk Smetana	Václav Zahradník
ŘÁMUSÍCI		2. 8. 1972					
RICHARD SLONÍ SRDCE	ČR	31. 7. 1986					
ROBERTEK A ZULAJDA	ČR	24. 10. 1981					
ROBOT MEZI NÁMI	ČR	26. 8. 1991					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
RODINA NESOVÝCH	VB	1. 4. 1987	Jack Stokes	Peter Maddocks			Gavin a Roger Green-away
ROK SE SKŘÍTKEM VÍTKEM	ČR	15. 4. 1990	Ivan Reně			Radek Pilar	
RYBÁŘ HOLÁTKO	Maďarsko	28. 6. 1989					
ŘÍKÁNÍ O VÍLE AMÁLCE	ČR	6. 1. 1975	Václav Bedřich	Václav Čtvrtek	Václav Bedřich, Václav Čtvrtek	Václav Bedřich, Bohumil Šiška	Jiří Kolafa
SÁDLÍK A HRYZ	ČR	21. 4. 1987	Václav Mergl		Pavla Merglová	Václav Mergl	
SAMÁ VODA		17. 1. 1977					
SATURNINOVA DOBRODRUŽSTVÍ	Francie	19. 10. 1971	Jean Touranne			Hraný (zvířata)	Joe Hajos
SEDM HAVRÁNKŮ	ČR	3. 10. 1983		Bohumíra Pechlová	Bohumíra Pechlová		
SEDMIBAREVNÝ TYDEN		17. 7. 1980					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
SEDMKRÁT O HONZOVI		14. 6. 1977					
SEVERSKÉ POHÁDKY		16. 7. 1973					
SKŘÍTKOVA DOBRODRUŽSTVÍ	SK	10. 8. 1984					
SLON DOMINIK		14. 11. 1976					
SLUNEČNÍ PANENKA A DEŠŤOVÝ PANÁČEK	ČR	19. 9. 1988	F. Miloš	Věra Provazníková		Loutkový	
SNĚHOVÁ KRÁLOVNA		27. 11. 1966					
SNĚHULÍCI	ČSSR	26. 2. 1985					
SRBSKÉ POHÁDKY		20. 8. 1976					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
STRAŠIDLA NA KULÍKOVÉ (pokračování O zvířátkách pana Krbece)	ČR	8. 12. 2010	Jiří P. Miška	Stanislav Havelka, Petr Chvojka		Vladimír Renčín	Petr Skoumal
STRAŠIDELNÉ ROMANCE		30. 5. 1973					
ŠAVLOJEDY	ČR	4. 1. 1977	Ladislav Čapek		Petr Chvojka		
ŠIBAL	ČSSR	18. 5. 1993				Šárka Váchová	
ŠTAFLÍK A ŠPAGETKA	ČR	14. 11. 1971	Václav Bedřich	Alena Munková	Alena Munková	Zdeněk Smetana	Jaroslav Celba
ŠTUCLINKA A ZACHUMLÁNEK	ČR	4. 4. 1999	Ivan Renč	František Nepil	František Nepil, Zdeněk Vinš	Antonín Stoják	
TAM, KDE VYCHÁZÍ SLUNCE		31. 8. 1971					
TEREZKA V NESNÁZÍCH ANEB HOPKIN ZASAHUJE	ČR	16. 2. 1991	Josef Lamka		Josef Lamka, Jaroslav Pacovský	Josef Lamka	

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
TIP A TAP	Francie	2. 4. 1979	Ray Goossens		Raoul Cauvin	Jacques Van Dosters	Paul Uy
TOM A JERRY	USA	24. 11. 1989	Tex Avery, Joseph Barbera, William Hanna			Ed Barge, Irven Spence, Kenneth Muse	Scott Bradley
TORONTO TOM, KOGOUR Z AMERIKY	ČR	27. 9. 1999	Marie Satrapová	Jiří Kahoun	Marie Satrapová	Marie Satrapová	Jiří Strohner
TUKANÍ ODBORNÍCI	VB	15. 8. 1994					
TULÁČEK	ČR	17. 12. 1997	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Václav Chaloupek	Hraný	
TÝNKA A KNIŽKOVÝ PETR		1. 9. 1977	Karel Zrůbek			Jiří Blažek	
TŘI BRATŘI A JOSEFÍNA	ČR	17. 7. 1992					
TŘI PRASÁTKA	ČR	4. 1. 2010	Michal Žabka		Michal Žabka	Michal Žabka	Ivan Doležálek

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
TŘI SVIŠTI	SK	15. 6. 1981					
TŘÍDA JAKO ŘEMEN	ČR	1. 7. 1992	Zdeněk Vlnš	Milan Pávek	Jiří Knbiček	Jaroslav Kopecný	Miloš Vácek
UČEDNÍK KOUZELNÍKA ČÁRYFUKA	ČR	1. 3. 1986					
ÚNOS BALTAZARA HUBIČKY		26. 6. 1979					
VÁNOČNÍ KOLEDY	ČR	21. 12. 2001	Šárka Váchová		Šárka Váchová	Šárka Váchová	Jiří Kolafa
VE DVOU SE TO LÉPE TÁHNE	ČR	4. 7. 1982	Ladislav Čapek			Ladislav Čapek	Jaroslav Celba
VELKÁ PERNÍKOVÁ POHÁDKA		20. 3. 1978					
VELRYBA DECIMALKA	ČR	5. 1. 1989	Marie Satrapová				
VELRYBÍ DOMOV	ČR	19. 11. 1990		Richard Hughes			

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
VIKTOR A HORÁC		22. 1. 1975					
VILÁK UCHO SEM, UCHO TAM	ČR	3. 5. 1992	Pavel Aujezdský		Květa Kuršová		
VLAŠTOVIČKY	ČR	30. 1. 1977		Karel Michl			
VODNÍK ČEPEČEK	ČR	11. 12. 1985	Stanislav Látal	Václav Čtvrtek		Miloš Noll	
VODOUCH A JEHO KAMARÁDI	Maďarsko	2. 8. 1985					
VOLBECI	Francie	26. 5. 1994					
VYDRÝSEK	ČR	5. 1. 2003	Václav Chaloupek		Václav Chaloupek, Jana Flašková	Hraný	Jaroslav Samson Lenk
VYNÁLEZY PANA BARTOLOMĚJE	ČR	2. 8. 1990					
VZPOMÍNKY SLAVNÉHO LOVCE		24. 6. 1978					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
Z DENÍKU OPIČÁKA MAKA	ČR	29. 5. 1992	Milan Peer		Milan Peer	Igor Ševčík	
Z DENÍKU ŽÁKA ILB ANEB EDUDANT A FRANCIMOR	ČR	30. 12. 1993	Jaroslava Havettová	Karel Poláček	Alena Munková, Jiří Munk	Vratislav Hlavatý	Petr Hapka
Z KLOKANÍ KAPSY	ČR	7. 10. 1985	Jiří Týller	Alena Munková, Jiří Munk	Alena Munková, Jiří Munk	Rudolf Štorkán	Vladimír Merta
ZÁHADA KOSTĚNÉHO KNOFLÍKU		13. 4. 1967					
ZAJÍČEK VRTULNÍČEK	Maďarsko	22. 3. 1981					
ZÁZRAKY BEZ ČAROVÁNÍ	ČR	6. 6. 1982	Garik Seko	Karel Vlček	Karel Vlček	Jiří Kalousek	Milan Dvořák
ZE SOVĚTSKÉ TVORBY PRO NEJMENŠÍ	SSSR	28. 4. 1981					
ZE ŽIVOTA ČÁPŮ	SRN	22. 10. 1994					

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
ZE ŽIVOTA RODINY HORÁČKOVY	ČR	7. 3. 1995	Růžena Brožková		Libuše Koutná, Marie Kšajtová	Eva Šedivá	Jiří Strohner
ZMATKY KLUKA ZMATLÍKA	ČR	13. 7. 1985	Mirko Kačena		Rudolf Čechura		Emil Víklíček
ZNOVU U SPEJBLA A HURVÍNKÁ	ČR	23. 12. 1974	Libuše Koutná				
ZVONKY (na motivy veršů čes. básníků)	ČR	19. 3. 1984	Jaroslav Boček	František Hrubín, Vítězslav Nezval, František Halas, Josef Kainar, Jan Čarek, J. Kožíšek, F. Branislav	Helena Sýkorová	Jindřich Kovařík	
ŽÍZALÁCI	ČR	21. 9. 2009	Jaromír Gál	Jaromír Gál	Jaromír Gál	Jaromír Gál	Zbyněk Matějů

Název	Země výroby	Datum 1. vysílání na ČT/ČST	Režie	Námět	Scénář	Výtvarník	Hudba
ŽOFKA A SPOL.	ČR	30. 12. 1988	Adolf Born, Jaroslav Doubrava, Miloš Macourek	Miloš Macourek	Adolf Born, Jaroslav Doubrava, Miloš Macourek	Adolf Born	Ferdinand Havlík
ŽOFKA REDITELKOU ZOO	ČR	22. 12. 1996	Čilka Dvořáková	Miloš Macourek		Adolf Born	

Použité prameny a literatura

- Animace a doba* (Sborník textů z časopisu *Film a doba 1955–2000*),
usp. Stanislav Ulver, Praha 2000
- Bílek, Petr: *Večerníček jako stěžejní kámen české kulturní encyklopedie*,
Host (příloha Host do škol), 2009, č 1, s. 34–46
- Čeňková, Jana a kol.: *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové
struktury*, Praha 2006
- Dutka, Edgar: *Minimum z dějin světové animace*, Praha 2004
- Dutka, Edgar: *Scénáristika animovaného filmu. Minimum z historie
české animace*, Praha 2006
- Genčiová, Miroslava: *Literatura pro děti a mládež /ve srovnávacím žán-
rovém pohledu/*, Praha 1984
- Hrabák, Josef: *Poetika*, Praha 1977
- Chaloupka, Otakar – Voráček, Jaroslav: *Kontury české literatury pro děti
a mládež /od začátku 19. století po současnost/*, Praha 1984
- Kšajtová, Marie: *Velký příběh večerníčku* (Historie nejslavnějšího tele-
vizního seriálu u nás, Praha 2005
- Český animovaný film 1934–1994, jeho minulost a přítomnost* (autor
textu Jan Poš), Praha–Zlín 1994
- Kubíček, Jiří: *Úvod do estetiky animace*, Praha 2004
- Mocná, Dagmar a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha 2004
- Monaco, James: *Jak číst film. Svět filmů, médií a multimédií*, Praha
2004
- Moravcová, Marie: *Literatura ve filmu*, Praha 1990
- Poš, Jan: *Výtvarníci animovaného filmu*, Praha 1990
- Propp, V. J.: *Morfologie pohádky a jiné studie*, Jinočany 1999
- Sirovátka, Oldřich: *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské
literatuře*, Praha 1998
- Tibitanzl, Jiří: *Panáčci na plátně*, Praha 1989
- Urc, Rudolf: *Animovaný film*, Praha 1984

Internetové zdroje:

www.csfd.cz

www.fdb.cz

www.vecernicek.com

www.animsvet.cz

www.nkp.cz

www.ceskatelevize.cz

Obsah

ÚVOD	3
I. NÁSTIN TEORIE ANIMOVANÉHO FILMU S PŘÍHLÉDNUTÍM K JEHO TELEVIZNÍ SERIÁLOVÉ PODOBĚ, TZV. VEČERNÍČKU	8
1. Základní pojmosloví	8
1.1 Film	8
1.2 Animovaný film (AF)	10
2. Tropy animovaného filmu	11
2.1 Metafora neboli přenesení významu na základě vnější podobnosti	12
2.2 Metonymie neboli přenesení významu na základě vnitřní souvislosti.	13
3. Animovaný film a literatura – večerníček a jeho literární podoba	14
4. Animovaný film a žánr – žánrová specifikace večerníčku	18
4.1 Seriál	21
5. Proces tvorby večerníčků – klasifikace večerníčků podle způsobu výroby	24
II. EXKURZE DO HISTORIE VEČERNÍČKU, IDENTIFIKACE HLAVNÍCH VÝVOJOVÝCH SMĚRŮ	28
1. Hledání kořenů	28
1.1 Krátký exkurz do historie českého animovaného filmu	28
1.2 Večerníček – konec uměleckého animovaného filmu?	36
1.3 Rozhlasové podněty	37
2. Vznik večerníčku a jeho další historie	38
3. Náčrt podstatných vývojových linií večerníčku	42
3.1 Lyrický věk Večerníčku. Odkaz lidové pohádky v seriálech Václava Čtvrťka	42
3.2 Návrat filmové grotesky: Případ Maxipsa Fíka. Imaginace všedního života: Macourek-Born-Doubrava.	51
3.2.1 Maxicanis Ficus	52
3.2.2 Maxicanis grotescus	55
3.2.3 Macourek-Born-Doubrava	57
3.3. Večerníčkovské adaptace	59

III. MEDAILONY AUTORŮ VEČERNÍČKU (SCÉNÁŘ/REŽIE/VÝTVARNÁ REALIZACE)	63
1. Námět/scénář	64
2. Režie	78
3. Výtvarná realizace	104
IV. SEZNAM VEČERNÍČKŮ	110
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA	156

Večerníček **jako televizní a literární fenomén**

Helena Vypelová

Publikace vychází v rámci projektu Bohemistika: obor pro III. tisíciletí.
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky

Publikace byla připravena ve studentské redakci Günther.

Redakce a sazba: Lenka Caletková

Obálka: Lenka Pořízková

Supervize: Lenka Pořízková

Výkonný redaktor: Jiří Lach

Odpovědná redaktorka: Jana Kreiselová

Oponent:

PhDr. Radek Malý, Ph.D.

Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

www.upol.cz/vup

[email:vup@upol.cz](mailto:vup@upol.cz)

1. vydání

Olomouc 2012

ISBN 978-80-244-3354-7

NEPRODEJNÉ